

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI
Personel Genel M¼d¼rl¼đ¼

2013 Unvan Değişikliği

Sınavı

Ekonomist

(Maliye)

Ders Notu

Uyarı: Bu dok¼man çeşitli kaynaklardan faydalanılarak oluşturulmuş bir derlemedir. Hiçbir suretle ¼zg¼n bir kitap ¼zelliđi taşımamaktadır. Sadece ilgili konularda bilgi edinme amaçlı olarak kullanılması için bu dok¼man oluşturulmuştur. Kesinlikle başka çalışmalarda dipnot olarak g¼sterilemez.

1. BÖLÜM

GÖREV ALANLARI VE ATAMA YAPILACAK GÖREVİN NİTELİğİNE İLİŞKİN KONULAR

(TÜM DERS NOTLARINDA ORTAK OLAN KISIM)

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞININ MERKEZ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ

Görevler

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görevi; bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretiminin geliştirilmesi, tarım sektörünün geliştirilmesine ve tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapılması, gıda üretimi, güvenliği ve güvenilirliği, kırsal kalkınma, toprak, su kaynakları ve biyoçeşitliliğin korunması, verimli kullanılmasının sağlanması, çiftçinin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi, tarımsal desteklemelerin etkin bir şekilde yönetilmesi, tarımsal piyasaların düzenlenmesi gibi ana faaliyet konularının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak; gıda, tarım ve hayvancılığa yönelik genel politikaları belirlemek, uygulanmasını izlemek ve denetlemektir.

Bakanlık Teşkilatı

Teşkilat

Bakanlık, merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşur.

Bakanlığın en üst amiri olan Bakan, Bakanlık icraatından ve emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden Başbakana karşı sorumlu olup aşağıdaki görev, yetki ve sorumluluklara sahiptir:

a) Bakanlığı, Anayasaya, kanunlara, hükümet programına ve Bakanlar Kurulunca belirlenen politika ve stratejilere uygun olarak yönetmek.

b) Bakanlığın görev alanına giren hususlarda politika ve stratejiler geliştirmek, bunlara uygun olarak yıllık amaç ve hedefler oluşturmak, performans ölçütleri belirlemek, Bakanlık bütçesini hazırlamak, gerekli kanunî ve idarî düzenleme çalışmalarını yapmak, belirlenen stratejiler, amaçlar ve performans ölçütleri doğrultusunda uygulamayı koordine etmek, izlemek ve değerlendirmek.

c) Bakanlık faaliyetlerini ve işlemlerini denetlemek, yönetim sistemlerini gözden geçirmek, teşkilat yapısı ve yönetim süreçlerinin etkililiğini gözetmek ve yönetimin geliştirilmesini sağlamak.

ç) Faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak

Müsteşar, Bakandan sonra gelen en üst düzey kamu görevlisi olup Bakanlık hizmetlerini, Bakan adına ve onun emir ve yönlendirmesi doğrultusunda, mevzuat hükümlerine, Bakanlığın amaç ve politikalarına, stratejik planına uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla, Bakanlık kuruluşlarına gereken emirleri verir, bunların uygulanmasını gözetir ve sağlar. Müsteşar, bu hizmetlerin yürütülmesinden Bakana karşı sorumludur.

Müsteşara yardımcı olmak üzere üç Müsteşar Yardımcısı görevlendirilebilir.

Hizmet Birimleri

Bakanlığın hizmet birimleri şunlardır:

- a) Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü.
- b) Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü.
- c) Hayvancılık Genel Müdürlüğü.
- ç) Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü.
- d) Tarım Reformu Genel Müdürlüğü.
- e) Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü.
- f) Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.
- g) Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı.
- ğ) Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- h) Hukuk Müşavirliği.
- ı) Personel Genel Müdürlüğü.
- i) Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.
- j) Eğitim, Yayın ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı.
- k) Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı.

l) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.

m) Özel Kalem Müdürlüğü.

Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Güvenilir gıda ve yem arzını sağlamak, bu amaçla politikalar oluşturmak ve denetlemek.

b) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin üretim, işleme ve pazarlama ile ilgili süreçlerin her aşamasındaki izlenebilirliğine yönelik esasları belirlemek.

c) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeleri üreten işyerlerinin niteliklerini ve bunlara ilişkin izin ve kayıt esaslarını belirlemek, bunların izin ve kayıt işlemlerini yapmak, bu işyerlerini gıda siciline kaydetmek, üretim ve satış yerlerinin kontrol ve denetimlerini yapmak veya yaptırmak.

ç) Gıda, gıda katkı maddeleri ve yemler ile gıdayla temasta bulunan madde ve malzemelerin giriş ve çıkış gümrük kapılarını, ilgili kurumların görüşlerini alarak tespit ve ilan etmek; veteriner sınır kontrol noktalarını ve bunların çalışma esaslarını belirlemek.

d) Yem ve yem katkı maddelerinin tescili, satışı ve denetimi ile ilgili esasları belirlemek ve denetlemek.

e) Yem ve yem katkı maddelerinin üretimini ve satışını yapan işletmelerin onay verme esaslarını belirlemek ve onay verme işlemlerini yapmak.

f) Hayvan kimlik sistemini kurmak ve hayvan hareketlerini kontrol etmek.

g) Canlı hayvan, bitki, hayvansal ve bitkisel ürünler ile gıda ve yemin dış ticareti ile ilgili sağlık şartlarını belirlemek, sınır kontrol noktalarını ve bunların çalışma esaslarını belirlemek ve yürütmek.

ğ) Bitki, hayvan, gıda ve yem güvenirliliğini gözeterek tüketiciyi ve halk sağlığını korumak amacıyla tedbirler almak.

h) Hayvan refahını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak.

ı) Hayvan ve bitki sağlığı ile gıda ve yem konusunda faaliyet gösteren laboratuvarların belgelendirilmesine yönelik esasları belirlemek ve bunları denetlemek.

i) Hayvansal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanmasına ilişkin kontrol ve takip işlemlerini yapmak ve buna ilişkin esasları belirlemek.

j) Hayvan hastalıkları ile mücadele ve hayvan sağlığı hizmetlerini yürütmek ve buna ilişkin esasları belirlemek.

k) Hayvan sağlığında kullanılan tedavi edici ve koruyucu maddeler ile bunların etken ve yardımcı maddelerinin imal, satış, taşıma ve muhafaza şartlarını tespit ve ilan etmek.

l) Hayvan sağlığı, teşhis ve tedavi hizmetleri ile ilgili faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile hayvan satış, kesim ve eğitim yerleri ve barınaklara ilişkin esasları belirlemek.

m) Bitki sağlığını korumak, bitki hastalıkları ve zararlıları ile mücadele etmek ve buna ilişkin esasları belirlemek.

n) Bitki pasaport sistemini kurmak, bitki ve bitkisel ürün hareketlerini kontrol etmek, bitkisel korumada kullanılan ürünlerin norm ve özellikleri ile onay verilmesine ilişkin esasları belirlemek, onay verme ve kontrol işlemlerini yapmak.

o) Bitki ve hayvan sağlığı ile gıda ve yem güvenirliliğini sağlamak amacıyla risk yönetimi esaslarını belirlemek, risk değerlendirmesi yapmak ve risk iletişimini sağlamak.

ö) Hayvan ve bitki sağlığının korunması ile gıda ve yem kontrolünde görevlendirilecek personelin niteliklerini, çalışma usul ve esaslarını belirlemek.

p) Bu maddede belirtilen görevler ile ilgili yayım faaliyetlerinin koordinasyonunda yardımcı olmak.

r) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Bitkisel ürünlerde üretimi, verimliliği ve çeşitliliği artırmak.

b) Bitkisel üretimde kullanılan girdilerin ve üretim teknolojilerinin kullanımının uygunluğunu ve standartlarını belirlemek ve denetlemek.

c) Bitkisel üretimi, tarım ve sanayi sektörü ile entegrasyonunu sağlayacak şekilde yönlendirmek.

ç) İnsan sağlığını ve ekolojik dengeyi gözeterek yeni üretim şekilleri belirlemek, bunları desteklemek, yaygınlaştırmak ve görev alanına giren faaliyetler sonucu ortaya çıkabilecek kirliliğin önlenmesine yönelik ilgili kurumlarla koordinasyonu sağlamak.

d) Çayır, mera, yaylaklar ve kışlakların ıslah ve muhafazasını sağlamak, korumak ve gerekli tedbirleri almak.

e) Bitkisel üretim ile ilgili bilgi sistemlerini kurmak ve kullanılmasını sağlamak.

f) Tarım havzalarının faaliyet ve işleyişi ile ilgili hizmetleri yürütmek.

g) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Hayvancılık Genel Müdürlüğü

Hayvancılık Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Hayvancılığı geliştirmek, teşvik etmek ve teşvik esaslarını belirlemek.

b) Hayvansal üretim girdileri ile hayvancılık işletmelerinin niteliklerini ve bunlara ilişkin izin ve onay esaslarını belirlemek, izin ve her türlü onay işlemlerini yürütmek.

c) Yüksek vasıflı hayvan ırklarını yaygınlaştırmak.

ç) Hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar yapmak ve bunları denetlemek.

d) Hayvansal üretimin artırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

e) Hayvansal üretim ve geliştirme projeleri ile ilgili çalışmalar yapmak.

f) Hayvan ıslah programları uygulamak ve uygulamak.

g) Damızlık hayvan ithalat ve ihracatında teknik kriterleri belirlemek ve yürütmek.

ğ) Hayvancılıkla ilgili bilgi sistemi oluşturmak.

h) Hayvansal ürünlerin pazarlanması ile ilgili çalışmalar yapmak.

ı) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü

Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Denizlerde ve iç sularda sürdürülebilir balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği ile avcılığının esaslarını belirlemek ve bunları teşvik etmek.

b) Balıkçı barınakları ve balıkçılık altyapı tesisleri kurulması, işletilmesi ve denetlenmesine ilişkin usûl ve esasları belirlemek ve denetimini yapmak.

c) Balıkçılık ve su ürünleri kaynaklarını korumak, koruma, üretim ve yetiştiricilik alanlarını belirlemek ve bu alanları zararlardan koruyacak tedbirleri almak.

ç) İthal ve ihraç edilecek balıkçılık ve su ürünleri ile girdilerine ilişkin esasları belirlemek.

d) Balıkçılık ve su ürünleri üretim kaynaklarının geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması ile ilgili faaliyetlerde bulunmak, kontrol ve denetimleri yapmak ve yaptırmak.

e) Balıkçılık ve su ürünleri üretiminin ve verimliliğin artırılması için gerekli girdilerin tedarikine ilişkin tedbirleri almak.

f) Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğine uygun istihlal sahalarına ilişkin esasları belirlemek, istihlal vasıtalarının asgari vasıf ve şartlarını, kiralama ve kullanılma esaslarını belirlemek.

g) Balıkçılık ve su ürünleri üretim, geliştirme ve araştırma projeleri ile ilgili çalışmalar yapmak.

ğ) Balıkçılık ve su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliği ile ilgili bilgi sistemi oluşturmak.

h) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü

Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Rekabetçi bir tarım sektörünün oluşturulması, fiziki potansiyelin, çevre ve arazinin geliştirilmesi, kırsal alanlardaki yaşam kalitesinin ve ekonomik çeşitliliğin iyileştirilmesi, yerel kırsal kalkınma kapasitesinin oluşturulması için programlar hazırlamak, uygulamak ve izlemek.

b) Tarımsal ve kırsal kalkınma desteklerinin uygulanmasına ilişkin gerekli işlemleri yapmak, kontrol etmek ve ödemeler arasındaki uyumu sağlamak.

c) Üreticilerin bilgi düzeyini yükseltmek; kooperatif, birlik ve diğer üretici örgütlerinin kurulmasına izin vermek; kooperatif, birlik, oda, üretici örgütleri ve bunların iştiraklerini denetlemek, desteklemek; bunların eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olarak sonuçlandırılması için gerekli tedbirleri almak.

ç) Toprak ve sulama suyu analiz laboratuvarlarının kuruluş esaslarını belirlemek; arazi, toprak, su kaynakları ile ilgili analizleri ve toprak, arazi ve su sınıflandırması yapmak.

d) Arazi edindirme işlemlerini yapmak, tarımsal arazilerin parçalanmasını önlemek, arazi düzenlemesi ve toplulaştırması yapmak ve yaptırmak.

e) Tarımsal mekanizasyon konusunda politika ve stratejileri tespit etmek, plan ve projeler hazırlamak ve uygulamaya aktarılmasını sağlamak, tarımsal mekanizasyon düzeyinin yükseltilmesi için gerekli çalışmaları yapmak.

f) Çiftlik muhasebe veri ağını kurmak ve işletmek.

g) Tarımsal verileri toplamak ve istatistikleri oluşturmak.

h) Entegre idare ve kontrol sistemi dâhil olmak üzere, görev alanına giren konularda bilgi sistemleri kurmak, işletmek ve güncel tutmak.

ı) Tarımsal sulamada verimliliği arttırmak, uygun sulama tekniklerinin kullanılmasını sağlamak, uygun sulama tesislerini yaptırmak, toprak kaynaklarını korumak ve tarla içi geliştirme hizmetlerini yürütmek.

i) Küresel iklim değişiklikleri, tarımsal çevre, kuraklık, çölleşme, diğer tarımsal afetler ve tarım sigortası ile ilgili hizmetleri yürütmek, tabii afetlerden zarar gören çiftçilere özel mevzuatında yer alan esaslar çerçevesinde yardım yapmak.

j) El sanatlarını geliştirmek.

k) Tarımsal ürünlerin pazarlanması ile ilgili çalışmalar yapmak.

l) Avrupa Birliği kaynakları ve diğer uluslararası kaynaklarla yürütülen kırsal kalkınma programlarına ilişkin koordinasyonu sağlamak.

m) 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile verilen görevleri yapmak.

n) 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca kurulan İzleme Komitesinin sekretarya işlemlerini yürütmek.

o) Tarım sektörüne ve kırsal kesimlere verilecek desteklere ilişkin çalışmalar yapmak, teklifte bulunmak ve 5488 sayılı Tarım Kanunu uyarınca kurulan Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek.

ö) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Ulusal kalkınma planları doğrultusunda tarımsal araştırma ve geliştirme stratejilerini ve önceliklerini belirlemek, projeler hazırlamak, hazırlatmak, uygulamak ve uygulatmak.

b) Çeşit ve ırk geliştirmek, tescil ettirmek ve bunların nüve materyallerini üretmek.

c) Yerli gen kaynaklarını korumak ve geliştirmek, gen kaynaklarına erişim ve bunların yararının paylaşımını sağlamak; yetkilendirme, izleme ve denetleme çalışmalarını yapmak.

ç) Tarımsal ürün piyasalarındaki ulusal ve uluslararası gelişmeleri izlemek, Bakanlığın görev alanına giren konularda araştırmalar yapmak ve yaptırmak.

d) Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı amacıyla araştırmalar yapmak.

e) Bakanlığa bağlı araştırma kuruluşlarının araştırma hedeflerini belirlemek ve bu kuruluşları denetlemek.

f) Hayvan ve bitki hastalıklarında kullanılan aşı, serum, biyolojik ve kimyasal maddeler ile koruma ilaçları hakkında ve bunların bileşimine giren etkili ve yardımcı maddeler konusunda araştırmalar yapmak.

g) Denizlerde ve iç sularda su ürünlerine ilişkin bilimsel araştırmalar yapmak ve yapılmasını desteklemek.

ğ) Gıda, yem ve mekanizasyon konusunda araştırmalar yapmak.

h) Ulusal ve uluslararası alanda araştırma-geliştirme faaliyetleri yürütmek ve bu kapsamdaki projeleri desteklemek.

ı) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın Avrupa Birliği ile ilişkilerini yürütmek ve Avrupa Birliğine uyum çalışmalarında koordinasyonu sağlamak.

b) Bakanlığın yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlar ile ilişkilerini yürütmek ve bu konuda koordinasyonu sağlamak.

c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı Bakanın emri veya onayı üzerine Bakan adına aşağıdaki görevleri yapar:

a) Bakanlık teşkilatının her türlü faaliyet ve işlemlerinin teftiş, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek.

b) Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasını temin etmek üzere gerekli teklifleri hazırlamak ve Bakana sunmak.

c) Özel kanunlarla ve Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının çalışma usul ve esasları ile müfettiş yardımcılığına alınma, bunların yetiştirilmeleri ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Strateji Geliştirme Başkanlığı

Strateji Geliştirme Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve malî hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak.

b) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Hukuk Müşavirliği

Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın taraf olduğu adli ve idari davalarda, tahkim yargılamasında ve icra işlemlerinde Bakanlığı temsil etmek, dava ve icra işlemlerini takip etmek, anlaşmazlıkları önleyici hukukî tedbirleri zamanında almak.

b) Bakanlık hizmetleriyle ilgili olarak diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan mevzuat taslaklarını, Bakanlık birimleri tarafından düzenlenecek her türlü sözleşme ve şartname taslaklarını, Bakanlık ile üçüncü kişiler arasında çıkan her türlü uyuşmazlığa ilişkin işleri ve Bakanlık birimlerince sorulacak diğer işleri inceleyip hukukî mütalaasını bildirmek.

c) Bakanlıkça hizmet satın alma yoluyla temsil ettirilecek dava ve icra takiplerini izlemek, koordine etmek ve denetlemek.

ç) Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmalarını temin etmek amacıyla gerekli hukukî teklifleri hazırlayıp Bakana sunmak.

d) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Yukarıda belirtilen her türlü dava ve takip işleri ile diğer görevler, Bakanlığın Hukuk Müşavirleri ile Avukatları aracılığıyla yerine getirilir. Gerekli hâllerde dava ve takip işleri Hazine Avukatları aracılığıyla veya ihtiyaç duyulması hâlinde Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesinde öngörülen doğrudan

temin usûlü ile avukatlar veya avukatlık ortaklıkları ile yapılacak avukatlık sözleşmeleri yoluyla yürütülür.

Davalarda temsil yetkisi bulunan Hukuk Müşavirleri ve Avukatların bir listesi Bakanlıkça ilgili Cumhuriyet başsavcılığı ve bölge idare mahkemesi başkanlıklarına verilir. Bu listelerin birer nüshası, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından adli yargı çevresinde, bölge idare mahkemesi başkanlığınca idarî yargı çevresinde bulunan mahkemelere gönderilir. Yüksek mahkemeler ve bölge adliye mahkemesindeki duruşmalarda temsil yetkisini kullanacakların isimleri ilgili mahkemelerin başsavcılıklarına veya başkanlıklarına bildirilir. Listede isimleri yer alan hukuk müşavirleri ve avukatlar, baroya kayıt ve vekâletname ibrazı gerekmeksizin temsil yetkilerini kullanırlar. Temsil yetkisi sona erenlerin isimleri anılan mercilere derhal bildirilir.

Bakanlık lehine sonuçlanan dava ve icra takipleri nedeniyle hükme bağlanarak karşı taraftan tahsil edilen vekâlet ücretlerinin Hukuk Müşavirleri ve Avukatlara dağıtımı hakkında, 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

Personel Genel Müdürlüğü

Personel Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın insan gücü politikası ve planlaması ile insan kaynakları sisteminin geliştirilmesi ve performans ölçütlerinin oluşturulması konusunda çalışmalar yapmak ve tekliflerde bulunmak.

b) Bakanlık personelinin atama, nakil, terfi, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerini yürütmek.

c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 5018 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde, kiralama ve satın alma işlerini yürütmek, temizlik, güvenlik, aydınlatma, ısınma, onarım, taşıma ve benzeri hizmetleri yapmak veya yaptırmak.

b) Bakanlığın taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek.

c) Bakanlığın genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek.

ç) Bakanlık sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek.

d) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı

Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın görev alanına giren konularda görsel, işitsel ve yazılı dokümanların basım ve yayımını yapmak veya yaptırmak.

b) Eğitim amacıyla Bakanlığın görev alanıyla ilgili her türlü bilgi ve belgeyi toplamak, değerlendirmek, yayımlamak, film, slayt, fotoğraf ve benzeri belgeleri hazırlamak veya hazırlatmak, bu konulara ilişkin arşiv, dokümantasyon ve kütüphane hizmetlerini yürütmek.

c) Bakanlığın görev alanına giren konularda her türlü eğitim faaliyetini yapmak veya yaptırmak.

ç) Bakanlığın görev alanına giren alanlarda yapılacak yayınlar hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarla işbirliği yapmak.

d) Çiftçi eğitimi, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerini yürütmek.

e) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı

Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Bakanlık projelerinin Bakanlık bilişim altyapısına uygun olarak tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlamak, teknolojik gelişmeleri takip etmek, bilgi güvenliği ve güvenilirliği konusunun gerektirdiği önlemleri almak, politikaları ve ilkeleri belirlemek, kamu bilişim standartlarına uygun çözümler üretmek.

- b) Bakanlığın bilgi işlem hizmetlerini yürütmek.
- c) Bakanlığın internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları ile ilgili teknik çalışmaları yapmak.
- ç) Bakanlık hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve ilgili birimlerle işbirliği içinde veri tabanları oluşturmak.
- d) Bakanlığın mevcut bilişim altyapısının kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi ile ilgili işleri yürütmek, haberleşme güvenliğini sağlamak ve bu konularda görev üstlenen personelin bilgi teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak düzenli şekilde hizmet içi eğitim almalarını sağlamak.
- e) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

- a) Bakanlığın basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetlerini planlamak ve bu faaliyetlerin belirlenecek usûl ve esaslara göre yürütülmesini sağlamak.
- b) 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru bir şekilde sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri almak.
- c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Özel Kalem Müdürlüğü

Özel Kalem Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

- a) Bakanın çalışma programını düzenlemek.
- b) Bakanın resmî ve özel yazışmalarını, protokol ve tören işlerini düzenlemek ve yürütmek.
- c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Bakanlık Müşavirleri

Bakanlıkta önem ve öncelik taşıyan konularda Bakana yardımcı olmak üzere otuz Bakanlık Müşaviri atanabilir.

Bakanlık Müşavirleri, Bakanın uygun göreceği merkez veya taşra teşkilatına ait birimlerde çalıştırılabilir.

Taşra ve Yurt Dışı Teşkilatı

Taşra teşkilatı

Bakanlık, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir.

Yurt dışı teşkilatı

Bakanlık, 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

Yüksek Komiserler Kurulu ve çalışma grupları

Bakanlığın sürekli kurulu, Yüksek Komiserler Kuruludur.

Bakanlık, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak üzere diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanların katılımıyla geçici çalışma grupları oluşturabilir.

Sorumluluk, Koordinasyon ve Yetkiler

Yöneticilerin sorumlulukları

Bakanlığın her kademedeki yöneticileri, görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten üst kademelere karşı sorumludur.

Yetki devri

Bakan, Müsteşar ve her kademedeki Bakanlık yöneticileri sınırlarını açıkça belirtmek ve yazılı olmak kaydıyla, yetkilerinden bir kısmını alt kademelere devredebilir. Yetki devri, uygun araçlarla ilgililere duyurulur.

Koordinasyon ve işbirliği

Bakanlık, hizmet ve görevleriyle ilgili konularda, diğer bakanlıkların ve kamu kurum ve kuruluşlarının uyacakları esasları mevzuata uygun olarak belirlemekle, kaynak israfını önleyecek ve koordinasyonu sağlayacak tedbirleri almakla görevli ve yetkilidir.

Bakanlık, diğer bakanlıkların hizmet alanına giren konulara ilişkin faaliyetlerinde, ilgili bakanlıklara danışmak ve gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

Bakanlık, kamu otoritesince yapılması zorunlu olan görevlerinin dışındaki bazı görevlerini, kendi denetim ve gözetiminde olmak üzere ilgili meslek ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde yürütebilir.

Düzenleme yetkisi

Bakanlık; görev, yetki ve sorumluluk alanına giren ve önceden kanunla düzenlenmiş konularda idarî düzenlemeler yapabilir.

Personele İlişkin Hükümler

Atama

2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanunun eki cetvellerde sayılanlar dışında kalan memurların atamaları Bakan tarafından yapılır. Bakan bu yetkisini alt kademelere devredebilir.

Kadrolar

Kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı

Bakanlıkta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları ve Uzman Yardımcıları istihdam edilir. Uzman Yardımcılığına atanabilmek için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlara ek olarak aşağıdaki şartlar aranır:

a) En az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadî ve idarî bilimler, veterinerlik, ziraat, gıda mühendisliği, su ürünleri, balıkçılık teknolojisi fakülte ve bölümleri ile hizmet birimlerinin görev alanına giren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak,

b) Yapılacak yarışma sınavında başarılı olmak gerekir.

Uzman Yardımcılığına atananlar, en az üç yıl fiilen çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezinin oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmesi kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilâve süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgarî (C) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine getirmeyenler Uzman Yardımcısı unvanını kaybeder ve Bakanlıkta durumlarına uygun başka kadrolara atanırlar.

Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TAŞRA TEŞKİLATININ GÖREVLERİ, ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI

İl Müdürlüğü Teşkilatı

(1) Bakanlık il müdürlüğü, il müdürü yönetiminde ve aşağıdaki şube müdürlüklerinden oluşur.

- a) Gıda ve Yem şube müdürlüğü
- b) Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı şube müdürlüğü
- c) Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri şube müdürlüğü
- c) Tarımsal Altyapı ve Arazi Değerlendirme şube müdürlüğü
- d) Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme şube müdürlüğü
- e) Koordinasyon ve Tarımsal Veriler şube müdürlüğü
- f) İdari ve Mali İşler şube müdürlüğü

(2) Avukatlar, doğrudan il müdürüne bağlı olarak hukuk hizmetleri ile ilgili görevleri yürütür.

(3) İhtiyaçların özelliğine göre ve gerek duyulması halinde, il müdürlüğüne veya şube müdürlüğüne bağlı hizmet birimleri oluşturulabilir. Bu birimlerin oluşturulması görev ve yetkileri Bakan Onayı ile belirlenir.

Bakanlık merkez teşkilatına bağlı kuruluşlar

Taşra teşkilatında bulunan araştırma, eğitim, üretim, işletme vb birimlerin bağlantısı Bakan Onayı ile belirlenir.

Bakanlık İl Müdürlüğünün Görevleri

(1) Bakanlık il müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) İlin tarımsal envanterini çıkarmak ve ilin tarım üretim potansiyelini mevcut teknolojiye göre belirlemek,
- b) Her türlü il yayım programlarını hazırlamak ve yayınların kendi elemanlarına, tüketicilere ve çiftçilere ulaştırılmasını sağlamak,
- c) Çevreye duyarlı doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilirlikle ilgili yeni teknolojileri ve bilgileri çiftçilere ulaştırabilmek, ilin tarımsal yayım programını hazırlamak programın gerçekleşebilmesi için üretici, üretici örgütleri, üniversite, özel sektör ile işbirliği yapmak,
- ç) Araştırma kuruluşları ile doğrudan merkeze bağlı olan benzeri kuruluşlarla işbirliği halinde uygulamaya donuk deneme ve demonstrasyonlar programlamak ve yürütmek,
- d) İilde çiftçilerin karşılaştığı problemleri araştırma enstitülerine iletmek, çözümlerin çiftçilere iletilmesini sağlamak, ilde görev yapan personelin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek,
- e) Tarım ürünlerinin islenip, değerlendirilmesine, pazarlamasına ve bunun için gerekli tesislerin kurdurulmasına yardımcı olacak çalışmaları yapmak, bu konuda üreticileri ve müteşebbisleri yönlendirmek,

- f) İlin tarım ürünlerini ekiliş, verim ve üretimlerini tahmin çalışmaları yapmak, tarımla ilgili her türlü istatistik bilgilerinin zamanında toplanmasını sağlamak,
- g) Hayvan ve bitki sağlığı ile gıda ve yem konusunda il düzeyinde risk kriterlerini ve yönetimi esaslarını belirleyerek değerlendirme yapmak ve gerekli iletişimi sağlamak,
- ğ) İldeki hayvanların refahının sağlanması ile salgın ve paraziter hastalıklardan korunmasını sağlamak, bulaşıcı hastalıkların yurt çapında yayılmasını önlemek amacıyla il çapında plan, program ve projeler hazırlamak, gerek bunları, gerekse Bakanlık tarafından belirlenenleri, ilde uygulamak, izlemek, denetlemek,
- h) İl dahilinde çözümlenemeyen hastalık, teşhis ve tedavi problemlerini ilgili araştırma merkezlerine ve Bakanlığa intikal ettirmek, araştırma ve teşhis sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almak,
- ı) Suni tohumlama hizmetlerini yürütmek ve soy kütüğü sisteminin yurt çapında yaygınlaştırılması için il bazında gerekli çalışmaları yapmak,
- i) Bakanlığa bağlı hayvan sağlığı ile ilgili hastane, klinik v.b. merkezleri yönetmek; özel sektörde kurulacak bu çeşit tesislere Bakanlıkça belirlenecek esaslara göre izin vermek ve kurulmuş olanları denetlemek,
- j) Hayvan sağlığı ile ilgili madde ve malzemelerin üretim, satış, ihracat, ithalat, taşıma, muhafazası ile ilgili kayıtları tutmak, Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak faaliyetleri ile ilgili izin vermek, izlemek, kontrol etmek ve denetlemek
- k) özel sektörde kurulacak suni tohumlama istasyonları ve damızlık yetiştirme işletmelerine Bakanlıkça belirlenecek esaslara göre izin vermek ve denetlemek,
- l) İl dahilinde uygulanan entegre ve münferit tarım ve kırsal kalkınma projelerinin gerektirdiği hizmetleri yapmak, yeni yapılacak projelerin gerektirdiği on etüt ve envanter çalışmalarını yürütmek,
- m) Projeye dayalı olarak kurulacak işletmelere ait kredi taleplerini inceleyerek uygun olanların gerekli proje ve çiftlik geliştirme projelerini hazırlamak,
- n) İl dahilindeki bitki ve hayvan sağlığı ile ilgili iç ve dış karantina hizmetlerini mevzuatı doğrultusunda yürütmek, resmi ve özel mezbaha ve kombinaları sağlık yönünden denetlemek, ildeki damızlık boğa, koç, teke ve aygırların sağlık kontrollerini yapmak, uygun olmayanları enemek,
- o) İl dahilinde bitkilere zarar veren zararlı hastalık ve organizmaların tespitini yapmak ve koruma programlarını hazırlamak, onaylanmış programların uygulanmasını sağlamak,
- ö) İl dahilinde faaliyette bulunan bitki koruma ürünleri, zirai mücadele alet makineleri, tohum ve gübre bayileri ile ilaçlama yapan özel ve tüzel kişilerin kontrolünü yapmak, gıda ve yem stokları, gıda ve yem konularını ilgilendiren etüt ve envanterleri hazırlamak, ruhsatlı yem fabrikalarını asgari teknik ve sağlık şartları bakımından denetlemek, gıda ve yem sanayileri ürünlerinin belirlenmiş esaslara uygunluğunu denetlemek, ihracat ve ithalatında Bakanlık ile ilgili işlemlerinin il düzeyindekilerini yürütmek,
- p) Bitki, hayvan, gıda ve yem güvenirliliğini gözeterek tüketiciyi ve halk sağlığını koruma amacıyla il düzeyinde tedbirler almak, Bakanlıkça belirlenen tedbirlerin ilde

uygulanmasını sağlamak, izlemek, değerlendirmek, konusunda faaliyet gösteren laboratuvarları mevzuatı çerçevesinde belgelendirilmek, kaydını almak, izlemek, yetkili oldukları hususlarda denetlemek,

r) Su ürünlerinin ve su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilirlik temelinde isletilmesi ve geliştirilmesini sağlamak, buna yönelik koruma önlemlerini gerçekleştirmek, avcılık ve yetiştiriciliğe, su ürünlerinin islenmesi ve pazarlanmasına, balıkçı barınakları ve balıkçılık ve su ürünleri alt yapılarının geliştirilmesi ve isletilmesine, su ürünleri ile ilgili her türlü bilgi ve belge toplanmasına ve bu bilgilere yönelik kayıt sisteminin geliştirilmesine ilişkin düzenlemeleri uygulamak, getirilen düzenlemeler kapsamında izleme, kontrol ve denetim ile cezai müeyyideleri gerçekleştirmek, su ürünleri ile ilgili inceleme ve değerlendirmeler yapmak ve her türlü teşvik ve koruma tedbirlerinin alınmasını, üretim alanlarının kiralanması ve isletilmesini ve buralarda verimliliğin artırılmasını sağlamak, su kaynaklarının kirletilmesini önleyecek ve su ürünlerini zarardan koruyacak tedbirleri almak ve aldirmek, balıkçılık ve su ürünleri ilgili ihracat, ithalat işlemlerini mevzuatı çerçevesinde yürütmek.

s) Mera tespit tahdit, ıslah ve tahsis ile mera dışına çıkarılma ve bu gibi yerler ile ilin içerisinde bulunduğu tarım havzasına dair faaliyetlerde mevzuatı doğrultusunda işlemler yürütmek, tarım arazisinde ekili, dikili alanlarının ve bunların ürünlerinin taşınır ve taşınmaz çiftçi mallarının korunmasını ve tabii afetlerden zarar gören çiftçilere özel mevzuatına göre yardım yapılmasını sağlamak için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak ve çalışmalara yardımcı olmak,

s) Projeler çerçevesinde köylerde istihdam imkanlarını artırmak amacıyla el sanatlarının geliştirilmesini, yayılmasını ve tanıtılmasını sağlayıcı ve mamullerinin pazarlanmasını kolaylaştırıcı tedbirler almak,

t) çiftçilerin kooperatif veya birlik şeklinde teşkilatlanmasını ve kooperatifçiliği teşvik etmek, bu amaçla etüt ve projeler hazırlamak, kooperatiflerin ve birliklerin kurulması için teknik ve yetkisi dahilinde mali yardımda bulunmak ve denetlemek,

u) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi kadınlar ile çiftçi çocukları ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak,

ü) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeler konusunda faaliyette bulunan yerlerin gerekli kayıtları yapmak, izinleri vermek, üretim işleme ve satış yerlerini mevzuatı çerçevesinde denetlemek, bu malzemelerin ihracat ve ithalatında Bakanlık ile ilgili işlemlerinin il düzeyindekilerini yürütmek,

v) Tohumluk üretimlerinin beyanname kabulü, tarla kontrollerini yapmak ve numune alarak ilgili kuruluşlarına göndermek,

y) Tohumluk piyasasında yetkilendirme ile ilgili faaliyetleri yürütmek,

y) Tohumluk üretici ve bayilerinin kontrolünü yapmak,

z) Tohumluk, sus bitkileri, doğal çiçek soğanları ve kesme çiçek ile ilgili ithalat ve ihracat işlemlerini yürütmek,

aa) Bakanlıkça yürütülen iç ve dış kaynaklı entegre ve münferit bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri üretim, değerlendirme, pazarlama ve kırsal kalkınma

projelerinin ili ile ilgili kısımları uygulamak, uygulatmak, hibelerin zamanında ve amacına uygun olarak kullanılmasını takip ve kontrol etmek,

bb) Küresel iklim değişiklikleri, tarımsal çevre, kuraklık, çölleşme ile ilgili çalışmalar il düzeyinde olanları yürütmek, diğer afetler ve tarım sigortası ile ilgili olarak 14/6/2005 tarihli ve 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çerçevesindeki uygulamaların yaygınlaştırılmasına yönelik eğitim, yayım ve tanıtım ve mevzuatla verilen diğer çalışmaları yapmak,

cc) Hayvan ıslahı faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin veri tabanı çalışmalarını yürütmek, Bakanlıkça düzenlenen suni tohumlama kurslarına ilişkin koordinasyonu sağlamak, suni tohumlama yapma izni vermek, sperma ve embriyo üretim merkezleri ve laboratuvarlarının kontrol ve denetimlerini yapmak,

çç) Büyükbaş ve küçükbaş damızlık yetiştiriciliği yapılan işletmelerin teknik yönden kontrolünü yapmak,

dd) Hayvancılık projeleriyle ilgili personel eğitimi ve bütçe ihtiyaçlarını tespit etmek ve ilin hayvancılık konusunda üretim potansiyelini belirlemek, mevzuatı doğrultusunda projeler yapmak, yürütmek, İlde hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar yapıp bunları denetlemek.

ee) Projeye dayalı olarak kurulmak istenen hayvancılık işletmelerine ilişkin teknik yardım taleplerini değerlendirmek,

ff) İl dahilinde faaliyette bulunan her türlü gübre ve toprak düzenleyicilerin üretim yerleri, gübre bayileri ile bu bayilerin depolarını ve buralardaki piyasaya arz edilmiş ürünleri belirlenmiş esaslara göre uygunluğunu denetlemek,

gg) Bakanlığın il müdürlüklerine yetki devri yaptığı gübreler için ithalat uygunluk belgelerini düzenlemek,

hh) İlde ilk defa faaliyete gecen gübre fabrikaları ile gübre üretim yerleri için lisans başvurularında, bu fabrika ve üretim yerlerinin mevzuata uygunluğunu denetlemek, uygunluk raporunu Bakanlığa göndermek,

ıı) İlde bitkisel, hayvansal ve su ürünleri üretimi ile ilgili bilgi sistemlerinin kurulması ve kullanılmasını sağlamak,

ii) Kayıt sistemleri veri girişleri ve kayıt sistemlerine dayalı destekleme uygulamalarını yapmak,

jj) Tarımsal üretimi arttırmak, geliştirmek, kolaylaştırmak, kalitesini arttırmak ve maliyeti düşürmekle ilgili is ve işlemleri usulünce yürütmek, çiftlik muhasebe veri ağının il ile ilgili kısımlarını mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirmek,

kk) Üreticilerce toprak analiz sonuçlarına dayalı gübre kullanımını sağlamak için eğitim çalışmaları yapmak,

ll) İlde bulunan toprak-bitki –sulama suyu analiz laboratuvarlarının yetkilendirilmesi ve faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça istenen hususları yerine getirmek.

mm) Alternatif üretim tekniklerine yönelik üretici, üretici örgütleri, müteşebbis ve tüketicilere eğitim ve yayım hizmetlerinde bulunmak, denetim faaliyetlerini yürütmek, alternatif tarımsal üretim tekniklerine yönelik Bakanlıkça verilecek görevleri yapmak.

- nn) Sulamaya acılan alanlarda tarım tekniklerini çiftçilere öğretmek ve yaymak,
- oo) İlin, tohum, fidan, fide, gübre, ilaç, ası, serum, zirai alet ve makine, damızlık hayvan, yumurta, civciv, balık yavrusu ve yumurtası, ipek böceği tohumu, ana arı, kovan, sperma zirai kredi gibi girdi ihtiyaçlarını ilçelerden gelen bilgiler ışığında tespit etmek, bunların tedarik ve dağıtımını için T.C. Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri, Tarım satış Kooperatifleri, tarımsal amaçlı kooperatifler, döner sermaye, bütçe imkanları ve varsa fon gibi kaynaklardan yararlanmak üzere tedbirler almak,
- öö) Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerini düzenleyen, 8/9/2006 tarih ve 26283 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tarımsal Yayım ve danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik kapsamındaki is ve işlemleri yapmak, uygulamaları yaygınlaştırmak için eğitim, yayım ve tanıtım çalışmaları yapmak.
- pp) İlde kurulu bulunan döner sermaye işletmesi ile ilgili is ve işlemleri mevzuatına uygun olarak yürütmek,
- rr) Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile arazi edindirme, tarım arazilerinin parçalanmasını önlemek, arazi düzenlemesi ve toplulaştırması, sulama verimliliğini arttırmak için uygun sulama tekniklerinin kullanılması ve tesislerinin yapılması, toprak kaynaklarını korumak, tarla içi geliştirme hizmetlerini yürütmek, 3083 sayılı Kanun çerçevesinde ve Bakanlıkça verilen yetki ve görevler dahilinde gerekli faaliyetleri yapmak,
- ss) İlde bulunan Bakanlık kuruluşları arasında merkezden istenen verilerin toplanarak merkez kuruluşlarına bildirilmesi ve Bakanlıkça verilen talimat çerçevesinde koordinasyonu sağlamak,
- ss) Bakanlıkça önceden tespit edilen ilke ve esaslar çerçevesinde hazırlanan il yıllık yatırım ve bütçe tekliflerinin planlanmasını, uygulamasını ve değerlendirmesini yapmak,
- tt) İlde, Bakanlığın orta ve uzun vadeli strateji politikaları çerçevesinde çalışmalarını yürütmek.
- uu) Mevzuatla verilen diğer görevler ile Bakanlık ve Vali tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Bakanlık İl Müdürlüğü Hizmet Birimlerinin Görevleri

Gıda ve Yem şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Gıda ve yem güvenilirliğini gözeterek tüketiciyi ve halk sağlığını koruyucu tedbirleri Bakanlığın belirlediği esasları il düzeyinde yürütmek,
- b) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin üretim, işleme ve satış-pazarlama ile ilgili izin ve kayıtlarını yapmak, üretim, satış yeri ve toplu tüketim yerlerinin izleme, kontrol ve denetimlerini yapmak,
- c) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin ihracat ve ithalatında Bakanlık ile ilgili işlemlerinin il düzeyindekilerini yürütmek,
- ç) Kombina ve mezbahalarda görev yapan akredite veteriner hekimlerin kaydını yapmak ve bunları konuyla ilgili mevzuatta belirlenmiş görevleri yönüyle denetlemek,
- d) Organik tarım ve iyi tarım uygulamalarına göre üretilen ürünlerin gıda güvenliği yönüyle denetimlerini yapmak,

- e) Bakanlıkça verilen görev çerçevesinde gıda kalıntı izlemeleri yanında bireysel şikayet veya alo gıda ihbar hattına gelen şikayetlerle ilgili gerekli inceleme ve denetleme işlemlerini yürütmek,
- f) Gıda ve beslenmeyle ilişkili olarak gerek bakanlıktan gelen, gerekse il düzeyinde belirlenmiş projelerle ilgili çalışmalar yürütmek,
- g) Konusunda faaliyet gösteren laboratuvarları mevzuatı çerçevesinde belgelendirilmek, kaydını almak, izlemek, yetkili oldukları hususlarda denetlemek,
- ğ) Yem ve yem katkı maddelerinin üretim, işleme ve satış, ihracat, ithalat ile ilgili olarak gerekli kontrolleri ve işlemleri yapmak, denetlemelerini gerçekleştirmek,
- h) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) İlin bitkisel üretim potansiyeline uygun geliştirme projeleri hazırlamak ve/veya hazırlatmak,
- b) Bakanlığın politika, stratejik plan ve programlarına dayalı il için üretimi uygun ve çiftçilere kazanç sağlayıcı, bitkisel üretim desenlerini belirlemek,
- c) İldeki bitkisel üretimi, Bakanlığın belirlediği esaslar dahilinde ve tarım ve sanayi entegrasyonunu sağlayacak şekilde yönlendirmek,
- ç) Bakanlığın belirlediği esaslar doğrultusunda ildeki bitkisel ürünlerde üretimi, verimliliği ve çeşitliliği artırıcı çalışmalar yapmak,
- d) Urun kaybını ve ekolojik sisteme zarar verici faaliyetleri önleyici işlemleri mevzuatı çerçevesinde yürütmek,
- e) Bakanlığın insan sağlığını ve ekolojik dengeyi gözeterek belirlediği ve esaslarını ortaya koyduğu yeni üretim şekillerinin ilde uygulanması yönünde çalışmalarda bulunmak,
- f) Alternatif üretim tekniklerine yönelik üretici, üretici örgütleri, müteşebbis ve tüketicilere eğitim ve yayım hizmetlerinde bulunmak, denetim faaliyetlerini yürütmek alternatif tarımsal üretim tekniklerine yönelik Bakanlıkça verilecek görevleri yapmak,
- g) İlin içerisinde olduğu tarım havzası mevzuatı ve gerekliliği çerçevesinde faaliyet göstermek,
- ğ) İlde sertifikalı tohum ve fide-fidan üretimi ve kullanılmasını sağlayıcı faaliyette bulunmak,
- h) Tohumluk üretimlerinin beyanname kabulü, tarla kontrollerini yapmak ve numune olarak ilgili kuruluşlara göndermek,
- ı) Tohumluk piyasasında yetkilendirme ile ilgili faaliyetleri yürütmek,
- i) Tohumluk üretici, isleyici, yetiştirici ve bayilerinin izin, kayıt ve kontrolünü yapmak,
- j) Tohumluk, sus bitkileri, doğal çiçek soğanları ve kesme çiçek vb üretim materyalinin ilgili ithalat ve ihracat işlemlerini yürütmek.
- k) Mera tespit, tahdit, ıslah ve tahsis ile mera dışına çıkarılma ve bu gibi yerler ile ilin içerisinde bulunduğu tarım havzasına dair faaliyetlerde mevzuatı doğrultusunda işlemler yürütmek.

- l) İl dahilinde faaliyette bulunan her türlü gübre ve toprak düzenleyicilerinin üretim yerleri, gübre bayileri ile bu bayilerin depolarını ve buralardaki piyasaya arz edilmiş ürünleri belirlenmiş esaslara göre uygunluğunu denetlemek,
- m) Bakanlığın il müdürlüklerine yetki devri yaptığı gübreler için ithalat uygunluk belgelerini düzenlemek,
- n) İlde ilk defa faaliyete gecen gübre fabrikaları ile gübre üretim yerleri için lisans başvurularında, bu fabrika ve üretim yerlerinin mevzuata uygunluğunu denetlemek, uygunluk raporunu Bakanlığa göndermek,
- o) Üreticilerce toprak analiz sonuçlarına dayalı gübre kullanımını sağlamak için eğitim çalışmaları yapmak,
- o) İlde bulunan toprak-bitki analiz laboratuvarlarının yetkilendirilmesi ve faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça istenen hususları yerine getirmek,
- p) İl dahilinde çözümlenemeyen hastalık, teşhis ve tedavi problemlerini ilgili araştırma merkezlerine ve Bakanlığa intikal ettirmek, araştırma ve teşhis sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almak,
- r) İl dahilinde bitkilere zarar veren hastalık, zararlı ve yabancı otları tespit etmek ve mücadele programlarını hazırlayarak onaylanmış programların uygulanmasını sağlamak.
- s) Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ildeki bitki sağlığını korumak, bitki hastalık ve zararlıları ile erken uyarı tahmin vb yöntemlerle ve entegre/ biyolojik mücadele gibi en az kimyasal kullanımını sağlayıcı modern metot ve usullerle mücadele etmek, bu işlerle ilgili gerekli eğitim ve altyapının hazırlanmasını sağlamak,
- s) Tarımsal işletmelerde kullanılan kimyasalların kaydına ilişkin kayıtları kontrol etmek, izlemek ve denetlemek,
- t) Bitki pasaport sistemi ile bitki ve bitkisel ürün hareketlerini ilde kontrol etmek,
- u) İl dahilindeki bitki sağlığı ile ilgili iç ve dış karantina hizmetlerini yürütmek,
- ü) Zirai ilaç satışı, zirai mücadele alet ve makineleri imalat, toptancılığı ve bayiliği gibi hususlarda gerekli kontrol işlemi yapılarak faaliyetlerine Bakanlıkça belirlenmiş esaslar çerçevesinde kaydını yapmak, izin vermek, denetimlerini gerçekleştirmek.
- v) Konusunda faaliyet gösteren laboratuvarları belgelendirmek, yetkili oldukları hususlarda denetlemek.
- y) Konusu ile ilgili il yayım programlarını hazırlamak, faydalı bilgiler, broşür, el kitabı, demonstrasyonlar, gösteri ve benzeri yollarla kendi elemanlarına ve çiftçilere tüketicilere ulaştırmak ve tarım teknolojilerine ait yeni bilgilere çiftçilere yayım yoluyla iletme,
- z) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi çocukları, kadınlar ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak,
- aa) Kayıt sistemleri veri girişleri ve kayıt sistemlerine dayalı destekleme uygulamalarını yapmak.
- bb) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak,

Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube müdürlüğünün görevleri Şunlardır:

- a) Hayvan sağlığı ve hayvan refahının korunmasının yanı sıra, güvenilir gıda temini ve hayvan ve ürünlerinden insanlara ve hayvanlara gecen hastalıkların önlenerek halk sağlığının korunması amacıyla, il çapında hazırlanan plan, program ve projeleri uygulamak, hayvan hastalık ve zararlılarına karşı koruyucu hizmetleri yürütmek, tedavilerini yapmak, kontrol etmek, denetlemek,
- b) Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak hayvanların tanımlamak, tescil etmek, kayıt altına almak, ildeki hayvan hareketlerini kontrol etmek
- c) Yurtiçi ve yurtdişi hayvan ve hayvansal ürünlerin hareketlerinin kontrolü ile canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin ithalat ve ihracatlarında Bakanlık ile ilgili işlemleri yürütmek,
- c) Bakanlıkça belirlenmiş esaslar doğrultusunda hayvan hastalıkları ve zararlıları ile mücadele etmek, koruyucu ve tedavi edici hayvan sağlığı hizmetlerini yürütmek, hayvan refahını sağlayıcı çalışmalarda bulunmak, hayvan sağlığı ile ilgili karantina hizmetlerini yürütmek,
- d) Hayvan sağlığı, teşhis ve tedavi edici ve koruyucu maddeler ile bunların etken ve yardımcı maddelerinin üretim, satış, ihracat, ithalat, tasıma, muhafazası ile ilgili kayıtları tutmak, Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak faaliyetleri ile ilgili izin vermek, izlemek, kontrol etmek ve denetlemek,
- e) İl dahilinde özömlenemeyen hastalık, teşhis ve tedavi problemlerini ilgili araştırma merkezlerine ve Bakanlıkça intikal ettirmek, araştırma ve teşhis sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almak,
- f) Hayvan sağlığı, teşhis, tedavi ve koruyucu hizmetler alanında faaliyet gösteren, kişi, kurum ve kuruluşlar ile hayvan-hayvansal ürün, üretim, satış, kesim ve eğitim, araştırma yerleri ve barınakların durumları ve faaliyetlerinin kaydını tutmak, Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak, faaliyetleri ile ilgili izin vermek, izlemek, kontrol etmek ve denetlemek,
- g) İldeki damızlık hayvanların sağlık kontrollerini yapmak,
- ę) Konusunda faaliyet gösteren laboratuvarların belgelendirilmesi, yetkili oldukları hususlarda denetlemek.
- h) Hayvan ıslahı faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin veri tabanı çalışmalarını yürütmek, Bakanlıkça düzenlenen suni tohumlama kurslarına ilişkin koordinasyonu sağlamak, suni tohumlama yapma izni vermek, sperma ve embriyo üretim merkezleri ve laboratuvarlarının kontrol ve denetimlerini yapmak,
- ı) Bakanlıkın belirlediği hayvan ıslah programını ilde uygulamak, izlemek.
- i) Büyükbaş ve küçükbaş damızlık yetiştiriciliği yapılan işletmelerin, teknik yönden kontrolünü yapmak,
- j) Bakanlıkın belirlediği çerçevede, İlde hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar gerçekleştirmek, bunları denetlemek,

- k) İlde hayvansal üretimin arttırılmasına ve pazarlanmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak,
- l) Hayvancılık projeleri ile ilgili personel eğitimi ve bütçe ihtiyaçlarını tespit etmek ve ilin hayvancılık konusunda üretim potansiyelini belirlemek,
- m) Projeye dayalı olarak kurulmak istenen hayvancılık işletmelerine ilişkin teknik yardım taleplerini değerlendirmek,
- n) Kurulmak istenen hayvancılık tesislerinin izin ve tescil işlemlerini yapmak, izlemek ve denetlemek,
- o) Hayvancılık ve su ürünleri üretim potansiyeline uygun geliştirme projeleri hazırlamak ve/veya hazırlatmak,
- ö) Su ürünlerinin ve su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilirlik temelinde işletilmesi ve geliştirilmesini sağlamak, buna yönelik koruma önlemlerini gerçekleştirmek, avcılık ve yetiştiriciliğe, su ürünlerinin islenmesi ve pazarlanmasına, balıkçı barınakları ile balıkçılık ve su ürünleri alt yapılarının geliştirilmesi ve işletilmesine, su ürünleri ile ilgili her türlü bilgi ve belge toplanmasına ve bu bilgilere yönelik kayıt sisteminin geliştirilmesine ilişkin düzenlemeleri uygulamak, getirilen düzenlemeler kapsamında izleme, kontrol ve denetim ile cezai müeyyideleri gerçekleştirmek,
- p) balıkçılık ve su ürünleri kaynaklarını koruma, üretim ve yetiştiricilik alanlarını belirleyerek, bu alanlarda koruyucu tedbirleri almak,
- r) Su ürünleri ile ilgili inceleme, değerlendirme çalışmaları yapmak, Bakanlığın belirlediği esaslar dahilinde ve yetkisi ölçüsünde ilde her türlü teşvik ve koruma tedbirlerinin alınmasını, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğine uygun üretim alanları ve balıkçı barınaklarına ilişkin esasları, üretim araçlarının asgari vasıf ve şartlarını kiralanma ve kullanılma esaslarını üretim alanlarının kiralanmasını ve işletilmesini ve buralarda verimliliğin artırılmasını sağlamak su kaynaklarının kirletilmesini önleyecek ve su ürünlerini korumaya yönelik tedbirler almak,
- s) Su ürünlerinin yetiştiriciliği kapsamında ithalat ve ihracat işlemlerini Bakanlık faaliyetleri çerçevesinde gerçekleştirmek,
- s) Su ürünleri üretim, isleme ve satış yerlerinin ruhsatlandırmak, denetlenmek,
- t) Amatör ve ticari balıkçılık ile ilgili düzenlemeleri, gerekli işlem ve denetlemeleri yapmak,
- u) Akarsu ve kuru dere yataklarından kum, çakıl ve benzeri maddelerin alınması ve işletilmesi faaliyetlerine ilişkin su ürünlerini korumak adına çevresel etki değerlendirme çalışmalarını yürütmek,
- u) Kalıntı - nitrat izleme çalışmaları; alıcı ortam su kirliliği çalışmaları, atık su kirliliği denetimi işlemleri gibi koruyucu ve sürdürülebilir su üretimini sağlayıcı işlemler yapmak,
- v) Konusu ile ilgili il yayım programlarını hazırlamak, faydalı bilgiler, broşür, el kitabı, demonstrasyonlar, gösteri ve benzeri yollarla kendi elemanlarına ve çiftçilere, tüketicilere ulaştırmak ve tarım teknolojilerine ait yeni bilgileri çiftçilere yayım yoluyla iletmek,
- y) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi çocukları, kadınlar ve gençleri için eğitim

programları ve projeleri uygulamak,

z) Kayıt sistemleri veri girişleri ve kayıt sistemlerine dayalı destekleme uygulamalarını yapmak,

aa) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

Tarımsal Altyapı ve Arazi Değerlendirme şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Arazi ve toprak etüdü, sınıflama ve haritalama işlerini yapmak, yaptırmak,
- b) Toprak ve arazi veri tabanına ilişkin çalışmaları yapmak,
- c) Toprak ve sulama suyu ile ilgili analizleri yapmak ve yaptırmak,
- ç) Arazi kullanım planlarını yapmak, yaptırmak,
- d) Çalışma konuları ile ilgili ihale ve kesin hesap işlemlerini yapmak,
- e) Tarımsal üretim potansiyeli yüksek ovaların belirlenmesi işlemlerini yapmak, yaptırmak,
- f) Tarımsal amaçlı arazi kullanım planlarını hazırlamak, hazırlatmak
- g) Toprak ve sulama suyu analiz laboratuvarlarının kuruluş izinleri ile ilgili işlemleri yürütmek,
- ğ) Toprak ve arazilerin korunması, geliştirilmesi ve verimli kullanılması ile ilgili çalışmalar yapmak, uygulanmasını sağlamak, izlemek ve değerlendirmek, toprak, su, biyolojik çeşitlilik gibi doğal kaynakların doğal olaylar veya arazi kullanımından kaynaklanan bozulmalarını önlemek için gerekli tedbirleri almak,
- h) Tarım dışı arazi kullanım taleplerini değerlendirmek,
- ı) Hazine arazisinin kamu kuruluşlarına tahsis işlemlerini yapmak,
- i) Tarım alanlarının korunması ve amacına uygun kullanımını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve zorunlu hallerde amacı dışında kullanımına izin vermek,
- j) Dağıtılmayan hazine arazilerinin değerlendirilmesini sağlamak,
- k) Diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparak, arazi değerlendirmesine esas nüfus, iklim, toprak, bitki, hidroloji, jeoloji ve diğer arazi bilgilerini temin etmek,
- l) Tarım arazilerinin korunması ve geliştirilmesine yönelik uygulanmış veya planlanan projelerin tarımsal üretime etkileri yönünden incelenmesi ve değerlendirilmesi için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak, yatırım önceliklerinin belirlenmesine yardımcı olmak
- m) Tarım arazilerinin bölünmesini engellemek amacı ile gerekli çalışmaları yapmak,
- n) Tarım arazilerinin tevhide, ifraz ve vasıf değişikliği gibi taleplerini değerlendirmek,
- o) Toprak koruma kurullarının sekretarya hizmetlerini yürütmek, çalışmalarda bulunmak ve katılım sağlamak,
- ö) Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri ile ilgili etüt, proje ve uygulama işlemlerini yapmak, yaptırmak
- p) 5403 sayılı Kanun kapsamında yapılan özel arazi toplulaştırma taleplerini değerlendirmek, kontrol etmek,
- r) Arazi derecelendirme işlemlerini yapmak, yaptırmak,
- s) Yeter gelirli işletme büyüklüğünü hesaplamak, sürdürülebilir işletme ölçeğini belirleyerek arazi edindirme işlemlerini yürütmek,
- s) Arazi dağıtım ve kiralama çalışmalarını yapmak, yaptırmak, arazi satış izni, ipotek

- ve temlik işlemlerini yürütmek,
- t) Kamulaştırma işlemlerini yürütmek,
- u) Kırsal alan düzenlemesi, geliştirilmesi ve altyapı çalışmalarını yapmak, yaptırmak,
- ü) İdari bağıllık işlemlerini (koy altı yerleşim birimlerinin birleştirilerek yeni koy oluşturulması, bağımsız koy oluşturulması) yürütmek,
- v) Sulama projelerinin etüt, proje ve uygulamalarını yapmak, yaptırmak,
- y) Mevcut sulama şebekelerinde sulama sonuçlarını bitkisel üretim, sulama ve toprak koruma açısından izlemek değerlendirmek ve iyileştirici tedbirler almak,
- z) Çalışma konuları ile ilgili ihale ve kesin hesap işlemlerini yapmak,
- aa) Tarımsal sulamada verimliliği artırmak, uygun sulama tekniklerinin kullanımını sağlamak,
- bb) Sulama alanlarında su tasarrufu sağlayacak modern sulama sistemlerin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapmak, projeler yapmak, yaptırmak ve desteklemek,
- cc) Sorunlu ve sorunlu olabilecek tarım arazilerini tespit etmek, ettirmek ve uygun projeler (Erozyon, drenaj, arazi ıslahı vd.) hazırlamak, hazırlatmak, uygulamak ve uygulatmak,
- cc) İl dahilinde sulamaya acılan alanlarla ilgili kuruluşlarca işbirliği yaparak sulu tarım tekniklerini hazırlanacak bir program içerisinde çiftçilere öğretmek ve yaymak.
- dd) Konusu ile ilgili il yayım programlarını hazırlamak, faydalı bilgiler, broşür, el kitabı, demonstrasyonlar, gösteri ve benzeri yollarla kendi elemanlarına ve çiftçilere ulaştırmak ve tarım teknolojilerine ait yeni bilgilere çiftçilere yayım yoluyla iletmek,
- ee) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi çocukları, kadınlar ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak
- ff) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Projeye dayalı olarak kurulacak işletmelere ait kredi taleplerini inceleyerek uygun olanların gerekli proje ve çiftlik geliştirme projelerini hazırlamak,
- b) Tarım arazisinde ekili, dikili bitki alanlarının ve bunların ürünlerinin, taşınır ve taşınmaz çiftçi mallarının korunmasını ve tabii afetlerden zarar gören çiftçilere özel kanunlara göre yardım yapılmasını sağlamak için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak ve çalışmalara yardımcı olmak,
- c) 14/6/2005 tarihli ve 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çerçevesindeki uygulamaların yaygınlaştırılmasına yönelik eğitim, yayım ve tanıtım çalışmalarını yapmak.
- ç) Bakanlıkça verilecek yetki çerçevesinde, kooperatifler ve diğer tarımsal örgütlerin ve iştiraklerinin kuruluşlarına izin vermek, izlemek ve denetlemek,
- d) çiftçilerin kooperatif veya birlik şeklinde teşkilatlanmasını ve kooperatifçiliği teşvik etmek, bu amaçla etüt ve projeler hazırlamak, kooperatiflerin kurulması için teknik ve yetkisi dahilinde mali yardımda bulunmak ve denetlemek,
- e) İl dahilindeki çiftçi birlikleri ve ortaklıkları, döner sermaye işletmeler, vakıflar,

tarım ürünlerini isleyen, pazarlayan şirketlerin kurulmasına yol göstermek, yardımcı olmak,

f) Bakanlıkça yürütülen iç ve dış kaynaklı entegre ve münferit bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri üretim, değerlendirme, pazarlama ve kırsal kalkınma projelerinin ili ile ilgili kısımlarını uygulamak, uygulatmak, hibelerin zamanında ve amacına uygun olarak kullanılmasını takip ve kontrol etmek,

g) Kırsal kalkınma desteklerinin gerçekleştirilmesi ve kırsal kalkınma programları ile ilgili Bakanlık uygulamaları yönünde faaliyette bulunmak,

ğ) İlde tarımsal mekanizasyon düzeyinin artması için bu konuda Bakanlıkça belirlenmiş esaslar çerçevesinde faaliyette bulunmak,

h) Tarım ürünlerinin islenip değerlendirmesine, pazarlamasına ve bunun için gerekli tesislerin kurdurulmasına yardımcı olacak çalışmaları yapmak, bu konuda üreticileri ve müteşebbisleri yönlendirmek,

ı) Bakanlıkça yürütülen iç ve dış kaynaklı entegre ve münferit bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri üretim, değerlendirme, pazarlama ve kırsal kalkınma projelerinin il ile ilgili kısımlarını uygulamak, uygulatmak, hibelerin zamanında ve amacına uygun olarak kullanılmasını takip ve kontrol etmek,

i) Projeler çerçevesinde köylerde istihdam imkanlarını artırmak amacıyla el sanatlarının geliştirilmesini, yayılmasını ve tanıtılmasını sağlayıcı ve mamullerinin pazarlanmasını kolaylaştırıcı tedbirler almak,

j) Konusu ile ilgili il yayım programlarını hazırlamak, faydalı bilgiler, broşür, el kitabı, gösteri ve benzeri yollarla kendi elemanlarına ve çiftçilere ulaştırmak ve tarım teknolojilerine ait yeni bilgilere çiftçilere yayım yoluyla iletmek,

k) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi çocukları, kadınlar ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak,

l) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

Koordinasyon ve Tarımsal Veriler şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) İlde çiftçilerin karşılaştığı problemleri araştırma enstitülerine iletmek, çözümlerin çiftçilere iletilmesini sağlamak, ilde görev yapan personelin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek,

b) Tarım teknolojisine ait yeni bilgileri çiftçilere yayım araç ve yöntemleriyle intikal ettirmek,

c) araştırma kuruluşları ile doğrudan merkeze bağlı olan benzeri kuruluş ve merkezlerce işbirliği halinde uygulamaya yönelik deneme ve demonstrasyon programlamak ve yürütmek, sonuçlarına göre çiftçilere tavsiyelerde bulunmak.

ç) İlin tarım ürünlerinin ekiliş, verim ve üretimlerini tahmin çalışmalarını yapmak, tarımla ilgili her türlü istatistik bilgilerinin zamanında toplanmasını ve tarımsal envanterin oluşturulmasını ve yayınlanmasını sağlamak,

d) İlin, yatırım ve bütçe tekliflerini yapmak, onaylanan program ve projelerin dağıtımının planlanması, izlenmesi ve harcamalarını konsolide ederek ilgili birime

göndermek,

e) Bakanlığının orta ve uzun vadeli strateji politikaları çerçevesinde çalışmalarını yürütmek ve koordine etmek,

f) Bakanlığın bilişim teknolojileri politikaları, ilke ve hedefleri doğrultusunda; il müdürlüğü görev konularına ait ilde üretilen tüm bilgilere ilişkin tarımsal veri tabanı oluşturmak, istatistik ve dokum çalışması yapmak, tarımsal veri tabanındaki bilgileri Bakanlık merkez birimleri ile hızlı ve sağlıklı bir şekilde paylaşmak, bu münasebetle il müdürlüğü bilişim Teknolojileri Birimi'ni kurmak, İstatistik Veri Ağı (İVA), çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA) ve diğer istatistik projeleri kapsamında veri ve bilgilerin zamanında toplanmasını ve değerlendirilmesini sağlamak,

g) Ürünler, riskler bölgeler ve işletme ölçekleri itibariyle sağlanacak prim desteğine ilişkin çalışmalar yapmak,

ğ) Tarım sigortaları ile ilgili çalışmaları yürütmek,

h) Hasar tazminat ödemeleri ile ilgili çalışmaları yürütmek,

ı) Afete uğrayan ve durumları 20/6/1977 tarihli ve 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar gören çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun çerçevesinde değerlendirilecek kredi verilen çiftçilerin kredi dönüşlerini takip etmek,

i) 2/7/1941 tarihli ve 4081 sayılı çiftçi Mallarının Korunması Hakkındaki Kanunun uygulanmasını sağlamak

j) Küresel iklim değişiklikleri, kuraklık, çölleşme ile ilgili çalışmalar yapmak ve yaptırmak,

k) Entegre İdare ve Kontrol Sistemi ve Coğrafi Bilgi Sistemine (CBS) dayalı çalışmaları yürütmek

l) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

İdari ve Mali İşler Şubesi müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümleri çerçevesinde kiralama, satın alma ve benzeri işleri yapmak, temizlik, güvenlik,

aydınlatma, ısınma, bakım, onarım, tasıma ve benzeri hizmetleri yapmak/yaptırmak, b) İl müdürlüğüne ait mevcut binalarının bakım, onarımları ile ihtiyaç duyulan bina ve arazilerin kiralama, satın alma, kamulaştırma gibi işlemlerini yürütmek, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu ve 23/9/1984 tarihli ve 18524 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Konutları Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde tahsis komisyonu oluşturmak, puanlama tahsis ve benzeri işlemleri yürütmek,

c) İl müdürlüğüne ait taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek. Demirbaş ve tüketim malzemelerinin devir, teslim ve benzeri işlemlerini yapmak,

ç) İl müdürlüğünün genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek, il teşkilatının personel web sitesini oluşturmak, il teşkilatının görevleriyle ilgili iş ve işlemleri bilgisayar ortamında yapmak ve güncellemeleri takip etmek, Yönetim Bilgi Sistemine ilişkin hizmet ve çalışmaları yapmak,

d) İl müdürlüğü personelinin daha etkin ve verimli hizmet yapabilmesi için hizmetimi

- eğitim programları düzenlemek ve il müdürlüğüne ve Bakanlığımız kuruluşlarına aday olarak açıktan ataması yapılan personelin kuruluşlarla koordinasyonu sağlayarak aday memurların eğitimini yapmak, sonuçlarını Personel Genel müdürlüğüne bildirmek,
- e) İl müdürlüğünün ihtiyaç duyduğu araç, makine, alet ve benzeri araçlar ile bunların yedek parçalarının alımı, dağıtımı, transferini yapmak ve ikmal sistemini oluşturmak, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu ve Taşıt Yönetmeliği çerçevesinde taşıtlar ile ilgili tüm hizmetleri yürütmek,
- f) İl müdürlüğünde iç kontrol sisteminin kurulması ve işletilmesi ile ilgili çalışmaları yapmak ve koordinasyonu sağlamak,
- g) İl müdürlüğü personelinin atama, yer değiştirme, terfi, özlük ve mali hakları ile ilgili tüm iş ve işlemleri yapmak,
- ğ) Sivil savunma, seferberlik hizmetleri, yangından korunma vb konularda mevzuatına uygun faaliyette bulunmak,
- h) Bilgi işlem sisteminin kurulması ve sağlıklı çalışmasını temin etmek,
- ı) İldeki yayın malzemeleri ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- i) Diğer mevzuat ve İl müdürü tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

İlçe Müdürlüğü Teşkilatı

Bakanlık ilçe müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) İlçenin kalkınması, çiftçilerin gelir ve hayat seviyelerinin yükselmesi için hizmet ve görev alanına giren konularda program ve projelerin hazırlanması için gerekli bilgileri toplamak ve teklifte bulunmak,
- b) Program ve projelerin ilçeyi ilgilendiren bölümlerini uygulamak ve sonuçlarını değerlendirmek,
- c) Çiftçinin eğitimi için yayım programları hazırlamak ve uygulamasını sağlamak,
- ç) Üst kuruluşlarca hazırlanıp kendilerine intikal ettirilmiş olan örnek çiftlik geliştirme planlarına göre işletme kurulmasına yardımcı olmak,
- d) İlçenin tarım, hayvancılık ve su ürünleri ile ilgili her türlü tarım girdileri ve kredi ihtiyaçlarını tespit ederek il müdürlüğüne bildirmek, temininde yardımcı olmak, dağıtımlarını yapmak,
- e) İlçede bitki ve hayvan sağlığını korumak amacıyla mevzuatında belirtildiği şekilde hastalık ve zararlılarla mücadeleyi sağlamak,
- f) İlçenin tarımla ilgili istatistiklerini üst kuruluşlarca verilen formlara uygun olarak zamanında derlemek ve ilgili yerlere intikal ettirmek,
- g) İlçenin program ve projelere dayalı yıllık bütçe teklifini hazırlayarak zamanında il müdürlüğüne göndermek,
- ğ) Toprak analiz sonuçlarına dayalı gübre kullanımını sağlamak için eğitim çalışmaları yapmak,
- h) Verilen yetki çerçevesinde ilçede denetim faaliyetlerini yürütmek,

- ı) Her türlü hayvan ıslah faaliyetini yürütmek, Bakanlık tarafından uygulamaya konulan kayıt sistemlerine veri girişlerini yapmak ve veri kaydına dayalı destekleme işlemlerini uygulamak,
- i) Kayıt sistemleri veri giriş işlemleri ve sistemlere bağlı destekleme uygulamalarını il müdürlüğü ile koordineli olarak yürütmek,
- j) Yukarıda sayılanlar dışında, mevzuat ile verilen diğer görevler ile kaymakam ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Yöneticilerin sorumlulukları

Bakanlık taşra teşkilatının her kademedeki yöneticileri, görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten üst kademelere karşı sorumludur.

Belirtilen görev ve hizmetlerin yapılması bakımından ilçe müdürü kaymakama, il müdürüne, bağlı kuruluş müdürleri bağlılıkları Bakanlık Makamı onayı ile belirlenmiş merkez teşkilatı genel müdürüne karşı sorumludur. Söz konusu müdürlükler personeli ise, bağlı olduğu birim amirine ve müdüre karşı sorumludur.

Program ve projeler

- (1) Bakanlık taşra teşkilatının çalışmaları, zorunlu haller dışında, hizmet ve görevlerin zaman ve kaynak israfına sebep olmadan sonuçlandırılmasını hedef alan, önceden hazırlanmış ve yetkili mercilerce onaylanmış program ve projelere dayalı olacaktır.
- (2) Program ve projeler, esas itibariyle kalkınma planları ve yıllık programları ile Hükümetin genel politikası çerçevesinde Bakanlık tarafından hazırlanır.
- (3) Program ve projelerin tetkik ve tasdiki yürürlükteki mevzuata göre yapılır.
- (4) Bakanlıkça önceden tespit edilen ilke ve esaslar çerçevesinde hazırlanan illerin yıllık yatırım ve bütçe teklifleri valiliklerce ilgili birimlere gönderilir. İlgili birimler gerekli değerlendirmeyi yaptıktan sonra Strateji Geliştirme Başkanlığına intikal ettirir. Usulüne uygun olarak onaylanan program ve projeler Bakanlıkça valiliklere gönderilir. Valilikler bu program ve projelerin esasını değiştirmeden ilin özellik ve ihtiyaçlarına göre iş ve uygulama programlarını hazırlar ve suretlerini bilgi için ilgili birime ve Bakanlık Strateji Geliştirme Başkanlığına gönderir.
- (5) İl ve ilçe seviyesinde mahalli imkânlarla gerçekleştirilebilecek plan, program ve projeler hazırlanabilir.

Çalışma esasları ve personel

- (1) taşra teşkilatının çalışma usul ve esaslarına dair diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yetki devri ve is bolumu talimatı ile düzenlenir.
- (2) Personelin ödül, ceza, tayin, terfi, görevlendirme ve izin gibi hususlar, ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

İller arası ilişkiler

İl sınırlarını tasan hizmet ve faaliyetler veya birden fazla ile hitabeden araştırma, eğitim, üretim, denetim, yatırım ve benzeri faaliyetler Bakanlıkça düzenlenir.

Bakanlıkla yazışmalar

Yazışmalar, Bakan tarafından verilecek yetki devri esasları dahilinde imzalanır.

Araştırma program ve projeleri

Tarım ve tarıma dayalı endüstri, hayvancılık, su ürünleri ve benzeri alanlardaki araştırma program ve projeleri Bakanlık il ve ilçe müdürlükleri ile istişare edilerek araştırma enstitü ve istasyonları tarafından hazırlanır. Gerekli hallerde bu kuruluşlara Bakanlıkça özel araştırma görevi verilebilir.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI MERKEZ VE TAŞRA TEŞKLATI İMZA YETKİLERİ VE YETKİ DEVRİ

Bakanlıkça yürütülen hizmetlerin yerine getirilmesi ile ilgili ilkeler aşağıda belirtilmiştir;

a) Bakanlığın bütün hizmetleri ve işlemlerinde, en son karar verme yetkisi Bakanlığa ait olmakla birlikte ilgili yöneticilere, bu Yönergede belirtilen esaslar ve sınırlar içerisinde yetki devri yapılmıştır.

b) Yetkiler; Bakanın belirlediği politika doğrultusunda, hizmete ait faaliyetlerin hızlandırılması ve her kademedeki Bakanlık birimlerinde verimli çalışma ortamının gerçekleştirilmesine imkan verecek şekilde kullanılır.

Bakanlık taşra kuruluşları müdürleri

Bakanlık hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak, il müdürleri, ilçe müdürleri ve kuruluş müdürleri tarafından imzalanacak yazılar aşağıda belirtilmiştir.

a) Döner sermaye işletmelerinde; 4734 sayılı Kamu ihale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu ihaleleri Sözleşme Kanunu hükümlerine göre mal ve hizmet alım ile yapım işleri, 15/6/1984 tarihli ve 84/8213 sayılı BKK ile yürürlüğe giren Döner Sermayeli Kuruluşlar ihale Yönetmeliği hükümlerine göre yapılacak satış işlemi ile ilgili ihaleler ile protokol ve sözleşmeleri.

b) Bakanlığımız genel bütçe ve döner sermaye işletmelerinde kayıtlı hurdaya ayrılmasına veya imhasına karar verilen taşınırlardan genel bütçe için kayıtlı değeri Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutar, döner sermaye işletmeleri için Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarın altı katına kadar (altı katı dahil) olan canlı ve cansız taşınırların (taşitlar hariç) terkin Olur'lar.

c) Bakanlığımız genel bütçe ve döner sermaye işletmelerinde stoklarda bulunan varlıklardan taşınır kayıt ve kontrol yetkilisinin kusuru olmadan meydana gelen zayıat, normal fire üstündeki noksanlıklar ile kısmen veya tamamen değer kaybına uğrayanlardan

genel bütçe için kayıtlı değeri Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutar, döner sermaye işletmeleri için Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarın on katına kadar olan (on katı dahil) stokların terkin Olur'lar.

ç) Bakanlığımız genel bütçe defterine kayıtlı ve bedeli Maliye Bakanlığınca belirlenen tutar limitinde olan canlı ve cansız taşınırın (taşítlar hariç) tahsis, devir, terkin ve imha Olur'lar.

GÖREV ALANLARI VE ATAMA YAPILACAK GÖREVİN NİTELİğİNE İLİŞKİN KONULAR

2. BÖLÜM

- İKTİSADA GİRİŞ
- MİKROİKTİSAT

İKTİSADA GİRİŞ DERS NOTLARI

İktisadın Tanımı ve Temel Kavramları

Bir bilim dalı olarak iktisadın tanımını ve ilgi alanını açıklayabilmek

• İktisat, sonsuz olan insan ihtiyaçlarının sınırlı kaynaklarla nasıl karşılanacağını inceleyen bir sosyal bilimdir. İktisat bir sosyal bilim olma yanında, analitik bir yapıya da sahiptir. İnsanların iktisadi davranışları ile malların üretim, tüketim ve dağıtım faaliyetlerini inceler.

İktisatçılar tarafından gerçekleştirilen analizlerde uygulanan yöntemleri açıklayabilmek

• İktisat, bir sosyal bilim olmasına rağmen büyük ölçüde matematiksel yöntemler kullanır. İktisatçı önce bir konuyla ilgili gerçekleri toplar, daha sonra bu topladığı gerçekler yardımıyla teori oluşturur ve nihayet bu teoriler yardımıyla çeşitli sorunların çözümüne yönelik iktisat politikaları geliştirir. İktisatçının çevremizdeki günlük olaylara bakışında kullandığı ilkeleri ve bu konuda düşülen hataları açıklayabilmek

• İktisadi düşünme tarzı rasyonel davranış, karar alma sürecinde fayda ve maliyetleri esas alma ve değişimi inceleyen marjinal analiz kavramlarına dayanır.

• İktisadi düşünme sistematığı içinde diğer şartların sabit kaldığı, korelasyon ve nedensellik ilişkisinin farklı kavramlar olduğu ve nihayet, birey için doğru olanın bütün içinde doğru olacağı sonucunun hatalı olduğu unutulmamalıdır.

• İktisat, makro iktisat ve mikro iktisat, pozitif ve normatif iktisat olmak üzere çeşitli bölümlere ayrılır. Mikro iktisat, iktisadın daha çok firma, üretici ve tüketici gibi bireysel karar birimlerinin davranışlarını inceleyen bölümüdür. Makro iktisat ise iktisadın daha çok enflasyon, ekonomik büyüme ve dış ticaret gibi makro büyüklüklerini inceleyen bölümüdür. Pozitif iktisat, daha çok ne olduğunu anlamaya çalışır. Bu nedenle pozitif iktisat değer yargıları içermez. Normatif iktisat ise daha çok ne olması gerektiği konuları üzerinde durur ve değer yargıları içerir. Günlük yaşamda farklı anlamlarda kullandığımız kavramlara iktisatçıların verdikleri anlamları açıklayabilmek

• Ekonomik birimler hane halkları, firmalar ve devlet olarak üçe ayrılır.

• İhtiyaç, tatmin edildiği zaman haz, tatmin edilmediği zaman sıkıntı yaratan duygulardır. İhtiyaçlar zorunlu ve zorunlu olmayan ihtiyaçlar olmak üzere ikiye ayrılır. İhtiyaçlar, sonsuz olma özelliğini taşırlar. Ayrıca, ihtiyaçlar şiddet bakımından farklılıklar gösterirler. İhtiyaçlar ve ihtiyaçları tatmine yarayan araçların, ikame edilebilirlik özellikleri vardır.

• İnsanlara fayda veya tatmin sağlayan şeylere mal denilir. Mallar ekonomik ve serbest mallar olmak üzere ikiye ayrılırlar.

Kıtlık, Tercih ve Fayda

Kıtlık olgusunun neden olduğu tercih yapma zorunluluğunu ve bunun ekonomik birimlere yüklediği maliyeti açıklayabilmek

• Bir ekonomide kaynaklar toprak, emek ve sermayeden oluşur. Bu kaynaklar üretim faktörleri (ya da girdiler) olarak adlandırılır.

• İktisadi anlamda, alınan her karar ve yapılan her tercih bir maliyet taşır. Bir tercih yaparken vazgeçmek zorunda kaldığımız en değerli alternatif bu tercihin fırsat maliyetini oluşturur.

• Parasal maliyet fırsat maliyetinin bir parçası olabilir. Kıtlık, tercih ve fırsat maliyeti kavramlarını bir araya getirerek ekonomide etkin üretim düzeyinin nasıl sağlanabileceğini açıklayabilmek

• Mevcut üretim faktörleri ve teknoloji veri iken, belirli bir dönemde ekonominin maksimum düzeyde üretebileceği çeşitli ürün bileşimlerini gösteren sınır eğrisi üretim imkanları eğrisidir. Bu eğri kıtlığın sonuçlarını, ekonomideki tercihleri ve her tercihin fırsat maliyetini göstermektedir.

- Bir malın daha fazla üretilmesi için diğer malın üretiminden vazgeçilmesi gereken miktar her aşamada artar. Bu durum artan fırsat maliyeti olgusunu ifade eder.
- Zaman içerisinde ekonomideki üretim faktörlerinin miktarı ve niteliği değişebilir, üretimde daha üst düzey teknolojiler kullanılabilir. Bu değişiklikler üretim imkanları eğrisinin yer değiştirmesine neden olur. Üretim imkanları eğrisi sağa doğru kaydııkça toplum için daha önce imkansız olan mal bileşimlerinin üretimi imkan dahiline girer. Ne, nasıl, kimin için üretilecektir şeklinde özetlenen iktisadi soruların cevaplanabilmesi için geliştirilen karar mekanizmalarını açıklayabilmek
- “Ne, nasıl, kimin için üretilecektir?” sorunlarının çözümü için benimsenen karar mekanizması ekonomik sistemlerin temelini oluşturur. Bu sorunların çözümü tamamıyla piyasaya bırakılmışsa piyasa ekonomisi, tamamıyla devlet tarafından sağlanıyorsa kumanda ekonomisi, devlet ve piyasa tarafından birlikte sağlanıyorsa karma ekonomix sisteminden söz edilir.

Tüketicilerin rasyonel davranarak en yüksek fayda düzeyini sağlayan tercihleri nasıl yapacaklarını açıklayabilmek

- Ekonomik birimlerin tüketim eyleminden amaçları elde ettikleri toplam faydayı maksimize etmektir. Bir malın ilave miktarları tüketildikçe toplam faydada meydana gelen değişme marjinal fayda olarak tanımlanır. Marjinal fayda her ilave tüketimle birlikte azalır ve belirli bir tüketim düzeyinde sifira iner. Marjinal faydanın sıfır olduğu tüketim düzeyinde toplam fayda maksimumdur.
- Bir mal için harcanan bir birim paranın marjinal faydası, bir başka mala harcanan bir birim paranın marjinal faydasına eşit olduğunda tüketici maksimum faydayı elde eder. Bu nedenle tüketilen tüm malların marjinal faydalarının fiyatlarına oranının birbirine eşit olması durumunda tüketici dengeye gelir.

Arz ve Talep

Talep ve talep eğrisi kavramları ile talebi belirleyen faktörleri açıklayabilmek.

- Diğer koşullar sabitken, bir maldan satın alınmak istenen miktar, bu malın fiyatı ile ters yönde değişir.
- Bir malın fiyatı ile talep miktarı arasındaki ters yönlü ilişki gelir ve ikame etkileri aracılığı ile açıklanabilir.
- Talep eğrisi talep tablosunun grafik gösterimidir ve çeşitli fiyat düzeylerinde satın alınmak istenen mal miktarını gösterir. Bu nedenle talep eğrisi üzerindeki bir nokta belirli bir fiyattan talebe karşılık gelir. Diğer koşullar sabitken, malın fiyatında meydana gelecek bir değişme aynı talep eğrisi üzerinde aşağıya veya yukarıya hareket edilmesini gerektirir.
- Fiyatın dışında talebi etkileyen ve sabit kabul edilen faktörlerde ortaya çıkacak bir değişme talep eğrisinin bir bütün olarak sağa veya sola kaymasına neden olur.
- İktisatta talep edilen miktardaki değişme ile talepteki değişme kavramlarını ayırt etmek gerekir. Talep miktarındaki değişme malın fiyatındaki değişme nedeniyle ortaya çıkar ve talep eğrisi üzerinde hareketlenmeye neden olur. Talepteki değişme ise talebi etkileyen ve analizde sabit kaldığı kabul edilen faktörlerdeki değişme sonucu ortaya çıkar ve talep eğrisinin bir bütün olarak yer değiştirmesine yol açar.

Arz ve arz eğrisi kavramları ile arzı belirleyen faktörler

- Diğer koşullar sabitken, bir maldan satılmak istenen miktar bu malın fiyatı ile aynı yönde değişir.
- Bir malın fiyatı ile arz miktarı arasındaki doğru yönlü ilişki üretim imkanları eğrisi ve kar maksimizasyonu amacı kullanılarak açıklanabilir.
- Arz eğrisi arz tablosunun grafik gösterimidir ve çeşitli fiyat düzeylerinde satılmak istenen mal miktarını gösterir. Bu nedenle arz eğrisi üzerindeki bir nokta belirli bir fiyattan arza karşılık gelir. Diğer

koşullar sabitken, malın fiyatında meydana gelecek bir değişme aynı arz eğrisi üzerinde aşağıya veya yukarıya hareket edilmesini gerektirir.

- Fiyatın dışında arzı etkileyen ve sabit kaldıkları kabul edilen faktörlerde ortaya çıkacak bir değişme arz eğrisinin bir bütün olarak sağa veya sola kaymasına neden olur.

- İktisatta arz edilen miktardaki değişme ile arzdaki değişme kavramlarını ayırt etmek gerekir. Arz miktarındaki değişme malın fiyatındaki değişme nedeniyle ortaya çıkar ve arz eğrisi üzerinde hareketlenmeye neden olur. Arzdaki değişme ise arzı etkileyen ve analizde sabit kaldıkları kabul edilen faktörlerdeki değişme sonucu ortaya çıkar ve arz eğrisinin bir bütün olarak yer değiştirmesine yola açar.

Piyasa dengesi kavramını ve oluşumu

- Üretici ve tüketici kararlarının nasıl koordine edileceği sorunu piyasada çözümlenir. Arz ve talebin karşılıklı etkileşimi sonucu piyasa dengesi (denge fiyatı ve miktarı) arz ve talebin eşitlendiği fiyat düzeyinde belirlenir.

- Fiyat denge fiyatının üzerinde kaldığı sürece piyasada bir artık, denge fiyatının altında kaldığı sürece de bir kıtlık sorunu mevcut olacaktır.

Piyasa dengesindeki değişiklikleri

- Piyasa denge noktasının değişmesi arz ve talep eğrilerinin birisi veya ikisi birden yer değiştirdiğinde değişecektir.

- Ulaşılan yeni denge noktasına göre denge fiyatı ve denge miktarının ne kadar etkileneceği eğrilerin yer değiştirme miktarına bağlı olarak belirlenecektir.

Esneklik

Talebin fiyat esnekliği kavramını, bu kavramın pratikte kullanımını ve iktisadi yorumunu kavrayabilmek, talebin fiyat esnekliğini belirleyen faktörleri açıklayabilmek

- Talebin fiyat esnekliği, bir malın talep edilen miktarının bu malın fiyatına karşı duyarlılığının ölçüsüdür. Talebin fiyat esnekliği, bir malın talep edilen miktarındaki yüzde değişimin o malın fiyatındaki yüzde değişmeye oranlanması ile hesaplanır .

- Ekonomistler, talep eğrilerini talebin fiyat esnekliği katsayılarına göre sınıflandırırlar. Bu sınıflandırmada katsayıların mutlak değerleri kullanılmaktadır. Buna göre $Ed < 1$ için inelastik talep yada esnek olmayan talep, $Ed = 1$ için birim esnek talep, $Ed > 1$ için esnek talep terimleri kullanılır.

- Tüm negatif eğimli doğrusal talep fonksiyonlarında, talep eğrisinin orta noktası birim esnekliği gösterirken, orta noktasının üzeri esnek, bu noktanın altı ise inelastik talebi göstermektedir.

- Fiyat esnekliği kavramının önemli kullanımlarından birisi, bir ürünün fiyatı değiştiği zaman, satıcıların elde edeceği toplam hasılat ya da tüketicilerin bu ürün için yapacağı toplam harcamanın ne olacağını tahmin edilmesine olanak tanınmasıdır.

- Talebin fiyat esnekliğini etkileyen faktörler arasında ürün için ikame edilebilirliğin derecesi, ürünün tüketici bütçelerindeki önemi, fiyat değişmelerinin geçici ve sürekli olması, malın tatmin ettiği ihtiyacın niteliği (zorunlu ve lüks mal) gibi faktörler yer alırken, esneklik zaman içerisinde de değişim gösterebilmektedir.

Fiyat dışındaki diğer faktörlerde meydana gelecek değişmeler karşısında talebin göstereceği tepkiyi değerlendirebilmek, bu tepkinin pratik kullanımını ve iktisadi yorumunu açıklayabilmek

- Gelir esnekliği, parasal gelirden yüzde bir oranındaki bir değişiklik sonucu talep miktarında meydana gelen yüzde değişimdir. Gelir arttığı zaman talep artıyorsa, gelir esnekliği pozitif bir sayı olarak elde edilecektir. Bu tür mallar normal mal olarak nitelendirilir ve malların çoğunluğu bu tanımlamaya

uymaktadır. Ancak bazı mallar vardır ki, gelir arttığı zaman bunların talebinde azalma olur. Bu durumda gelir esnekliği negatiftir. Negatif gelir esnekliği olan mallar düşük mal olarak tanımlanır.

• Çapraz talep esnekliği, bir malın fiyatındaki yüzde değişiminin bir başka malın talep miktarında neden olduğu yüzde değişmeye ilişkin bir ölçüttür ve Aşağıdakilerden hangisi malı miktarındaki yüzde değişiminin B malı fiyatındaki yüzde değişmeye oranı şeklinde hesaplanır. Çapraz talep esnekliği ikame mallar için pozitif, tamamlayıcı mallar için negatif değer alır. Arzın fiyat esnekliği kavramını ve kullanımını açıklayabilmek

• Arz esnekliği üreticilerin fiyat değişimlerine karşı duyarlılıklarını ölçmektedir. Arz esnekliği, bir malın arz edilen miktarındaki yüzde değişimin fiyatındaki yüzde değişmeye oranıdır.

• Arz esnekliği de eğimden farklıdır ve birim içermeyen bir ölçüdür, yani fiyat ve miktarın nasıl ölçüldüğüne bağlı değildir. Arz esnekliği sınıflandırılırken $Es < 1$ için inelastik arz, $Es = 1$ için birim esnek arz, $Es > 1$ için ise esnek arz deyimleri kullanılır.

• Arzın fiyat esnekliğini etkileyen en önemli faktör, firmaların giderlerini üretime ayarlayabilme derecesidir.

Arz-Talep Uygulamaları

Devletin piyasaya müdahale etmek amacıyla kullandığı fiyat kontrolü yöntemlerini ve bu türden müdahalelerin piyasada oluşan fiyat ve işlem hacmi üzerindeki olası etkileri

• Devlet yasa ya da düzenlemelerle (yönetmelik, tebliğ gibi) belirli bir mal ya da hizmetin fiyatını tespit eder veya sınırlama getirirse fiyat kontrollerinden söz edilir. Uygulamada belli başlı fiyat müdahalesi yöntemleri taban ve tavan fiyatı uygulaması, asgari ücret uygulaması, tarımsal destekleme uygulamaları ve kira kontrolleridir.

• Mal ve hizmet arz edenleri korumak amacıyla, devletin bir mal veya hizmete ilişkin minimum fiyatı belirlemesi taban fiyat olarak bilinirken, mal ve hizmet talep edenleri korumak amacıyla bir mala ilişkin maksimum fiyatı belirlemesi tavan fiyat uygulaması olarak adlandırılır.

• Bu bağlamda asgari ücret uygulaması, tarımsal destekleme politikaları, kira kontrolleri gibi politikalar devletin çok sık kullandığı fiyat kontrol politikaları arasında yer alır. Devletin piyasaya müdahale etmek amacıyla kullandığı miktar kontrolü yöntemlerini ve bu türden müdahalelerin piyasada oluşan fiyat ve işlem hacmi üzerindeki olası etkilerini açıklayabilmek

• Devletin kota adı altında arz edilen mal miktarına sınırlama getirmesidir. En çok bilinen kota uygulamaları üretim kotaları ve ithalat kotalarıdır.

• Üretim kotası, arz edilen mal veya hizmet miktarını sınırlayarak, rekabet koşullarında oluşmuş piyasa fiyatını üreticilerin lehine arttırmaya dönük devlet politikasıdır.

• İthalat kotası, belli bir dönem boyunca ithal edilecek ürün miktarı üzerine bir tavan koyulmasıdır. Devletin piyasaya müdahale etmek amacıyla vergileme yetkisinden kaynaklanan gücünü nasıl kullanacağını ve ekonomik birimlerin vergiler karşısında göstereceği tepkinin piyasa dengesinin oluşumuna etkilerini açıklayabilmek

• Belli bir maddi ölçü üzerinden (ağırlık, uzunluk, adet, hacim gibi) alınan vergiler spesifik vergiler olarak tanımlanırken, belirli bir parasal değer yüzdesi şeklinde hesaplanan vergiler ise ad valorem vergiler olarak isimlendirilir.

• Uygulanacak bir satış vergisinin denge üzerindeki etkisi fiyatın artması ve miktarın azalması şeklindedir. Verginin ne kadarının kimin üzerinde kalacağı-nı belirleyen faktör ise arz ve talep esneklikleridir. Örneğin, arz ve talep esnekliklerinin aynı olduğunu varsayacak olursak, verginin yarısını tüketici yarısını üretici ödeyecektir.

• Vergiyi ödeyen mükellefin bunun bir kısmını veya tamamını fiyat mekanizması aracılığı ile diğer kişilere aktarması vergi yansıması olarak adlandırılır.

Tüketici ve üretici rantı kavramlarını ve piyasa dengesinde meydana gelen değişmelerin refah üzerindeki etkileri

• Bir malın alıcılar açısından toplam değeri ile bu malları üreten üreticilerin toplam maliyetleri arasındaki fark toplam rant olarak bilinirken, tüketicinin bir mal için ödemeye hazır olduğu fiyat ile gerçekte ödediği fiyat arasındaki fark tüketici rantı, üreticinin ürettiği malı satmaya razı olduğu fiyat ile gerçekte satış yaptığı fiyat arasındaki fark üretici rantı olarak adlandırılır.

Üretim ve Maliyetler

Üretim, firma ve üretim faktörleri kavramlarını kullanarak üretim fonksiyonunu açıklayabilmek

• Her firma piyasaya sunacağı mal ve hizmetleri üretebilmek için bir takım maliyetlere katlanmak zorundadır. Firma kârını maksimize etmeye çalıştığı için üretimini en düşük maliyetle gerçekleştirme çabası içerisindedir. Firmanın üretilen, piyasaya süreceği ürünün miktarı, firmanın katlandığı maliyetler ile ürünün piyasadaki satış fiyatına göre belirlenir.

• Veri teknoloji çerçevesinde, bir ürünün miktarının artırılması, girdilerin arttırılmasına bağlıdır. Girdiler ile elde edilen ürünler arasındaki bu bağıllık ilişkisi üretim fonksiyonu ile özetlenmektedir.

• Üretim sürecinde kullanılan girdiler sabit ve değişken olmak üzere iki grupta değerlendirilir. Sabit girdiler, ürün miktarındaki değişme karşısında belirli bir süre için miktarı değişmeyen girdilerdir. Değişken girdiler ise arzu edilen üretim düzeyine göre miktarı değişen girdilerdir.

Kısa ve uzun dönem ayırımını yaparak kısa dönemde firmanın üretim davranışını açıklayabilmek

• Kısa dönem, üretim faktörlerinden sadece bir tanesinin değiştirilmesine olanak tanıyan süredir. Değişken girdi miktarının arttırılmasına bağlı olarak elde edilen çıktıya ise toplam fiziki ürün denir.

• Azalan verim yasası, diğer üretim faktörleri miktarı sabitken, bir üretim faktörünün üretimde kullanılan miktarının arttırılması durumunda, her ilave birimin sağladığı ürün miktarının azaldığını ifade eden ilişkidir.

• Marjinal fiziki ürün, emek miktarındaki bir birimlik değişimin toplam ürün miktarında meydana getirdiği değişim olarak tanımlanır. Marjinal fiziki ürün, emek veriminin nasıl bir seyir izlediğini gösterir.

• Emeğin ortalama fiziki ürünü emek birimi başına elde edilen ürün miktarıdır. Genelde emek verimliliği ile ortalama fiziki ürün anlatılmak istenmektedir.

Uzun dönemde firmanın üretim olanaklarını tartışarak firmanın karar verme sürecini açıklayabilmek

• Uzun dönemde kullanılan tüm girdiler değiştirilebileceği için azalan verimler yasası işlevini yitirir. Üretim ölçeği değiştiğinde, bunun ürün miktarı üzerindeki etkisine bakmak suretiyle ölçeğin verimi belirlenebilir. Ölçeğin verimiyle ilgili üç durumla karşılaşılır. Bunlar; ölçeğin sabit, artan ve azalan verimleridir.

• Bir üretim faktörü için optimal girdi kullanım düzeyi, girdinin marjinal fiziki ürün değerinin girdi fiyatına eşit olduğu seviyedir.

• Veri bir girdi ve üretim düzeyi için, marjinal fiziki ürünü göreceli olarak yüksek olan bir girdiyi ve/veya diğerlerine kıyasla fiyatı düşük olan girdiyi daha fazla kullanmak, maliyeti minimize etmek için gereklidir.

Bu minimizasyonun gerçekleştirilmesi optimal üretim tekniğinin seçimini ifade eder. Firma, maliyetlerini minimize eden faktör bileşimini, her bir girdinin marjinal fiziki ürününü fiyatına oranlamak suretiyle belirleyecektir.

Firmanın üretim sürecinde karşılaştığı maliyetleri açıklayabilmek ve bunların seyrini grafik boyutunda açıklayabilmek

- Ekonomistler, maliyet kavramını muhasebecilerden farklı tanımlamaktadırlar. Muhasebe hesaplarına yansıtılan maliyetler açık maliyetlerdir. Örtük maliyetler gerçekte ödeme yapılmayan, ancak bir alternatiften vazgeçilmesi nedeniyle oluşan maliyetlerdir. İktisatçılar maliyet hesaplamalarına örtük maliyetleri de dahil ederler.

- Ekonomistler açık ve örtük maliyetleri kullanarak kârı ölçerler. Oysa, kârın genel muhasebe standartlarıyla yapılan hesaplamasına örtük maliyetler katılmaz.

Firmanın kısa dönemdeki maliyetlerini tanımlayabilmek ve bunların seyrini grafik boyutunda açıklayabilmek

- Firmanın üretim miktarı ile birlikte değişen değişken maliyetleri ile üretim miktarı ile ilişkisi bulunmayan sabit maliyetlerinin toplamı toplam maliyetleri verir.

- Firmanın maliyet eğrileri fiziki ürün eğrilerinin ters döndürülmüş halidir.

- Marjinal maliyet, firmanın üretimini bir birim değiştirmesi nedeniyle toplam maliyette meydana gelen değişimdir. Firmanın ortalama maliyet eğrileri ve marjinal maliyet eğrisi optimal üretim miktarının belirlenmesinde öneme sahip eğrilerdir.

Firmanın uzun dönemdeki maliyetlerini tanımlayabilmek

- Maliyetler açısından uzun dönemi kısa dönemden ayıran temel özellik, firmaların herhangi bir sabit maliyetinin olmaması, yani tüm maliyetlerinin değişken olmasıdır.

- Faktör fiyatları ve teknoloji sabitken, uzun dönem ortalama maliyetler, tüm üretim faktörlerinin değişmesi sonucunda her bir üretim düzeyi için minimum ortalama maliyetlerden oluşur.

- Farklı girdi fiyatları veya farklı teknoloji, farklı kısa ve uzun dönem maliyetlerine neden olur. Daha düşük girdi fiyatlarında, belirli bir üretim düzeyi için katlanılan üretim maliyeti düşer ve maliyet eğrisi bütün halinde aşağıya kayar. Ters durumda katlanılan üretim maliyeti artacağı için maliyet eğrisi yukarıya doğru yer değiştirir.

Tam Rekabet Piyasası

Tam rekabet piyasası ve bu piyasanın özelliklerini ve sonuçları

- Tam rekabet, hiçbir firmanın sattığı ürünün fiyatı üzerinde tek başına kontrol gücünün olmadığı özel bir piyasa yapısıdır. Tam rekabetçi firma fiyat belirleyici değil, fiyat kabullenicidir.

- Tam rekabet piyasasının dört adet varsayımı şunlardır: Piyasada çok sayıda alıcı ve satıcı vardır, mallar homojendir, piyasaya giriş ve çıkışlar serbesttir, alıcı ve satıcılar tam bilgiye sahiptirler.

- Tam rekabet koşullarında faaliyet gösteren bir firma, piyasada oluşan fiyatı esas alarak, bu geçerli piyasa fiyatından istediği kadar mal satabilir. Bu nedenle, tek bir firmanın ürününe olan talep eğrisi, geçerli piyasa fiyatında tam esnektir (sonsuz esnektir) ve eğri yatay eksene paralel bir doğru biçimindedir.

Kısa dönemde firmanın kârını maksimize eden üretim düzeyinin nasıl belirlendiğini farklı yöntemler

- Tam rekabet piyasasında faaliyette bulunan bir firmanın marjinal geliri ve ortalama geliri malın piyasadaki satış fiyatına eşittir. Kârını maksimize etmek isteyen firma, toplam geliri ile toplam maliyeti arasındaki farkı en yükseğe çıkarmayı amaçlar.

- Firma, marjinal maliyetin marjinal gelire eşit olduğu üretim düzeyinde ve marjinal maliyetin arttığı üretim düzeyinde kârını maksimum düzeye çıkarır.

• Firmanın kârını maksimize eden çıktıyı üretmesi, firmanın mutlaka ekonomik kâr elde edeceği anlamına gelmez. Eğer satış fiyatı ortalama toplam maliyete eşitse firma ancak normal kârla çalışıyor demektir.

• Piyasada gerçekleşen fiyat, firmanın ortalama değişken maliyetini karşılama konusunda yetersiz kalıyorsa, firma üretimini durdurmalıdır. Bu nedenle, firmanın kısa dönem arz eğrisi, marjinal maliyet eğrisinin ortalama değişken maliyet eğrisinin üzerinde kalan kısmıdır.

Uzun dönemde kâr maksimizasyonu sağlayan üretim düzeyinin belirlenmesi

• Uzun dönem piyasa (endüstri) dengesinde ekonomik kâr söz konusu olmaz ve ürünün fiyatı minimum ortalama maliyet düzeyine kadar iner .

• Firmalar minimum ortalama maliyette üretimde buldukları için toplumun bütün kaynakları tam olarak kullanılır. Yani tam rekabet piyasasında, uzun dönemde atıl kapasite oluşmaz.

Eksik Rekabet Piyasaları

Tekel piyasasının tanımını, işleyişini ve tekelci bir firmanın olası davranışlarını, bunların sonuçları

• Tekel, bir endüstride tek bir firmanın faaliyette bulunduğu piyasa biçimidir. Tekel piyasası üç temel varsayıma dayanır. Bu varsayımlar, tek satıcının olması, tek bir satıcının yakın ikamesi olmayan bir malı satması ve başka firmaların piyasaya girişini engelleyen oldukça etkili engellerin olmasıdır.

• Tekelci, marjinal maliyetin marjinal gelire eşit olduğu noktada üretim yapıp ve bunu da mümkün olan en yüksek fiyattan satarak kârını maksimize eder. Tekelcinin sattığı ürünün fiyatı marjinal gelirinden büyük olduğu için tekelcinin talep eğrisi marjinal gelir eğrisinin üzerinde yer alır ve denge üretim düzeyi için ürünün fiyatı marjinal maliyetinden büyüktür.

• Tekelci firma kısa dönemde olduğu gibi uzun dönemde de, piyasaya girişin engellenmesi nedeniyle ekonomik kâr elde eder. Piyasaya başka firmaların girmesi, yasal, ekonomik ve teknolojik bazı engellerle kısıtlanır.

• Tekelci farklı müşterilerine aynı ürünü farklı fiyatlarda satarak fiyatını farklılaştırabilir. Tekelci fiyat farklılaştırmasını, birinci, ikinci ve üçüncü derece fiyat farklılaştırması şeklinde gerçekleştirir. Tekelci fiyat farklılaştırması yaparak kârını artırır. Tam rekabet piyasasının aksine tekel piyasasında kaynaklar etkin olarak kullanılmaz. Tekelci rekabet piyasasının tanımını, işleyişini ve tekelci rekabet koşullarında faaliyet gösteren bir firmanın olası davranışlarını, bunların sonuçlarını açıklayabilmek

• Tekelci rekabet piyasasının varsayımları, birbirinden bağımsız olarak hareket eden çok sayıda alıcı ve satıcının olması, her firmanın farklılaştırılmış ürün satması ve piyasaya giriş ve çıkışın kolay olmasıdır.

• Tekelci rekabetçi bir firma için de, fiyat marjinal gelirden büyüktür ve marjinal gelir eğrisi, talep eğrisinin altında yer alır. Tekelci rekabetçi firma da, marjinal gelirin marjinal maliyete eşit olduğu noktada üretimde bulunarak kârını maksimize eder. Ancak kısa dönemde elde edilen ekonomik kâr, tekelci rekabet piyasasında piyasaya girişin serbest olması nedeniyle, uzun dönemde yok olur. Tekelci rekabet piyasasında da kaynaklar etkin olarak dağıtılmaz.

Oligopol piyasasını tanımlamak ve oligopol teorilerinin ana hatları

• Oligopol, birbiri ile rekabet eden az sayıda büyük firmanın, her birinin üretimindeki değişmelerin, piyasa fiyatını etkileyecek durumda olduğu piyasa yapısıdır. Oligopol piyasasında, faaliyette bulunan az sayıda büyük firmanın, karşılıklı olarak birbirleriyle bağımlılık içerisinde oldukları varsayılır.

• Oligopoller ürün farklılaştırılmasının olup olmamasına bağlı olarak saf ve farklılaştırılmış oligopol şeklinde, firmalar arasındaki bağımlılığın derecesine göre tam veya kısmi oligopol şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

Faktör Piyasaları ve Faktör Gelirleri

Faktör piyasalarının işleyişini faktör arzı ve faktör talebi kavramları

- Faktör piyasası üretim faktörlerinin alınıp satıldığı piyasadır. Faktör talebi bir türev taleptir ve üretiminde bu faktörlerin kullanıldığını malın talebiyle doğrudan ilişkilidir. Faktör talebini, talep edilen mal miktarı, faktörlerin verimliliği ve diğer faktör fiyatları etkiler.
- Bir firma marjinal ürün geliri, marjinal faktör maliyetine eşit oluncaya kadar faktör istihdam eder. Marjinal ürün geliri, ek bir faktörün istihdam edilmesi sonucu ortaya çıkan gelir artışıdır. Marjinal faktör maliyeti ise ek bir birim faktör kullanmanın maliyetidir. Marjinal ürün geliri aynı zamanda firmanın faktör talep eğrisidir.
- Faktör arzı ile ilgili kararlar faktör sahiplerince verilir. Bu nedenle geriye dönük faktör arz eğrisi ortaya çıkabilir. Yani faktör arz eğrisi, düşük faktör fiyatlarında pozitif eğime sahipken, yüksek faktör fiyatlarında negatif eğime sahip olabilir.

Faktör gelirlerinin belirlenmesi ve neden farklılaştığı

- Faktör gelirleri ücret, faiz, rant ve kârdan oluşur. Ücretler nominal ve reel ücretler olmak üzere ikiye ayrılır. Nominal ücretler, ücretlerin parasal değerini; reel ücretler ise ücretin satın alma gücünü gösterir. İktisatçılar faizi de nominal ve reel faiz olarak ikiye ayırırlar. Reel faiz beklenen enflasyon oranına göre düzeltilmiş faiz oranı iken, nominal faiz oranı piyasada geçerli olan oranı gösterir. İktisatçılar ekonomik rant kavramını geliştirmişlerdir. Bu kavram kira kavramından farklıdır. Kâr ise bir işletmenin toplam gelirlerinden ücret, faiz ve rant ödendikten sonra kalan artığı temsil eder, kâr girişimcinin üretimi organize etmesi ve belli bir risk üstlenmesinin karşılığını oluşturur.

Kamusal Mallar ve Dışsallıklar

Kamusal mal kavramını ve özelliklerini tanımlayarak kamusal mallarda etkin üretim düzeyinin belirlenmesi

- Toplumun tüm üyelerinin herhangi bir bedel ödemededen tüketebileceği ve bir kişinin tüketiminin bir başkasının tüketimine engel teşkil etmediği mallar kamusal mallardır. Bu mallar toplumda ödeme yapan ya da yapmayan tüm toplum üyelerine fayda sağlar. Ödeme yapmayanlar bu faydayı elde etmekten mahrum bırakılmadığı için kamusal mallarda bedavacılık sorunu ile karşılaşılır.
- Kamusal malların varlığı fiyat sistemi için sorun yaratır ve piyasa başarısızlığına neden olur. Bu yüzden, kamusal malların üretiminde devletin bizzat üretimi üstlenmesi alternatifi ya da piyasaya devlet müdahalesi gündeme gelir.
- Kamusal malların çıktı düzeyi tüm bireysel taleplerin dikey toplamları ile elde edilen marjinal sosyal fayda eğrisi ile marjinal maliyet eğrisinin kesiştiği noktada belirlenir. Bedavacılık sorunu yüzünden kamusal malların üretiminde özel kesim etkin çıktı düzeyinde üretim yapamaz. Dolayısıyla, kamusal mallar devlet tarafından üretilir ve genelde vergilerle finanse edilir.

Dışsallık kavramını ve özelliklerini tanımlayarak dışsallık türlerini içselleştirme yöntemleri

- Bir ekonomik birimin üretim ya da tüketime ilişkin kararı bir başka birimin veya birimlerin fayda ya da maliyetlerini piyasa dışında başka bir yolla etkiliyorsa, dışsallıkların var olduğunu söyleyebiliriz. Rekabetçi piyasalarda çok fazla negatif dışsallık ve çok az da pozitif dışsallık üretilmektedir. Bu durum kaynakların aşırı ya da düşük düzeyde tahsis edilmesine neden olduğu için piyasa başarısızlığının da nedenlerinden biridir.
- Devlet, piyasa başarısızlığını gidermek ve dışsallıkları içselleştirmek için vergi, sübvansiyon, yasal düzenlemeler ve üretimi üstlenme gibi araçları kullanır. Dışsallıkların içselleştirilmesi, marjinal özel fayda ve maliyetlerin marjinal sosyal fayda ve maliyetleri de kapsayacak şekilde belirlenmesi amacıyla üretici ve tüketici kararlarına dönük düzenlemelerdir. Bu tanıma göre, negatif dışsallıklarda marjinal dışsal maliyeti içselleştirmek için bu maliyeti marjinal özel maliyete eklerken, pozitif dışsallıklarda marjinal dışsal faydayı içselleştirmek için bu faydanın marjinal özel faydaya eklenmesi gerekir. Bir dışsallığın içselleştirilmesi bir malın tüm sosyal maliyeti ve tüm sosyal faydasını yansıttığı için

fiyatlarda da bir değişme meydana gelecektir.

- Negatif dışsallıkların olduğu durumda, dışsallığı meydana getiren firma veya kişi için, bu ekonomik faaliyet bir maliyet oluşturmazken, maliyet topluma yüklenmektedir. Bu durumda, devlet üçüncü kişilere yüklenen bu maliyetle orantılı olarak, dışsallığı meydana getiren firma veya kişiden bir düzenleyici vergi alabilir. Düzenleyici vergilerin amacı, bir mal veya hizmetin dışsal maliyetini marjinal özel maliyete eklemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için düzenleyici verginin her birim çıktının marjinal dışsal maliyetine eşit olması gerekir.

- Sübvansiyonlar, pozitif dışsallıklar meydana getiren üretim veya tüketim faaliyetinin marjinal dışsal faydasını içselleştirmek için kullanılır. Amaç, tüketici veya üretici tarafından yapılan ödemeleri azaltmaktır. Sübvansiyonlar düzenleyici vergi temeline dayanan negatif bir vergi olarak da düşünülebilir.

Mikro İktisattan Makro İktisada Geçiş

Makro İktisadın Doğuşunu ve Gelişiminin Ardında Yatan Temel Faktörler

- Mikro İktisat tek bir mala ilişkin piyasanın nasıl çalıştığını ve bireysel karar alma birimlerinin davranışlarını incelerken, makro İktisat bu piyasaların ve karar birimlerinin bütünü ele alır. Örneğin, ekonomideki tüm birimlerin tüketim harcamalarının, ülkede üretilen tüm mal ve hizmetlerin ortalama fiyatlarının, ekonomideki toplam üretim düzeyinin nasıl belirlendiği ve neden değiştii makro İktisadın ilgi alanına girer.

- Makro İktisat 1930'larda yaşanan Büyük Bunalım'ın açıklanabilmesi çabaları sonucu doğmuştur.

- Bu konuda başlangıç olarak Keynes'in 1936 tarihli Genel Teori isimli kitabını kabul etmek yaygın bir görüştür.

Makro İktisadın ilgi alanına giren temel konuları açıklayabilmek

- Makro İktisadın temel konuları bir ekonomide toplam üretim hacminin belirlenmesi ve değişmesi, fiyatlar genel düzeyinin belirlenmesi ve değişmesi, işsizlik düzeyinin belirlenmesi ve değişmesi şeklinde sıralanabilir.

- Ülkedeki üretim hacminde gözlenen dalgalanmalar konjonktür dalgalanmaları olarak adlandırılırken, devlet tarafından izlenen politikalar bu dalgalanmaları mümkün olduğunca yumuşatılmasını hedeflemektedir.

- Bu süreçte işsizlik oranını ve enflasyon oranını makul düzeylerde tutabilmek de hedefler arasında sayılmalıdır. Devletin izlediği politikalarla makro ekonomik performans arasındaki ilişkiyi açıklayabilmek

- Devletin makro ekonomiyi etkilemek amacı ile kullanabileceği araçlar; maliye politikası, para politikası ve arz yönlü politikalar başlıkları altında toplanabilir.

- Bunlardan maliye politikası, devletin vergi toplama ve harcama yapma kararları; para politikası, merkez bankasının ülkedeki para miktarını kontrol etmeye dönük kararları; arz yönlü politikalar ise devletin temel olarak üretimi arttırmaya dönük kararları ile ilgilidir.

Bir ekonomide makro açıdan rol alan başrol oyuncularını ve bunların oynadıkları roller

- Makro ekonomik karar birimlerinin karşılıklı olarak birbirleriyle olan ilişkileri devresel akım diyagramını çerçevesinde incelenebilir.

- Hane halkları, işletmeler, devlet ve diğer ülkeler olarak sıralanan bu birimlerin gelir ve harcamaları karşılıklı olarak eşleşmektedir.

- Her grubun harcaması diğer grup veya grupların gelirini oluştururken, bu durum ekonomik işlemlerin çift taraşı niteliğini yansıtmaktadır.

Milli Gelir Muhasebesi

Bir ekonomide üretilen mal ve hizmetlerin toplam değerinin belirlenmesi amacı ile geliştirilen GSMH kavramını tanımlamak ve temel özelliklerini açıklayabilmek

- Bir ülkede geliri oluşturan faaliyetlerin ölçülmesi milli gelir muhasebesi olarak bilinmektedir.
- Milli gelir hesapları ekonomik faaliyetlerin genel bir özetini sunmanın yanı sıra ülkedeki üretim, gelirler ve harcamalar arasındaki karşılıklı ilişkileri de göstermektedir.
- Milli gelir muhasebesi kapsamında hesaplanan temel kavram, ekonomide belirli bir dönemde üretilen tamamlanmış mal ve hizmetlerin piyasa değerini ifade eden gayrisafi milli hasıladır.

Üretimin değerinin hesaplamak için kullanılacak çeşitli yöntemleri

- Gayrisafi milli hasılanın hesaplanmasında yaratılan, kazanılan ve harcanan gelir cephelerinden yararlanılabilir.
- Gayrisafi milli hasıla belirli bir dönemde yaratılan tüm mal ve hizmetlerin parasal değerini ifade ettiği gibi, bu mal ve hizmetlerin üretimine katılan üretim faktörlerine ödenen ücret, faiz, kâr ve rant gelirleri toplamını da ifade eder.
- Öte yandan elde edilen gelirlerin bir şekilde harcandığı düşünülürse ekonomideki tüketim, yatırım ve kamu harcamaları ile net ihracat toplamının da yaratılan üretimin değerine eşit olması gerekir.

Üretimin değeri ile ilgili alternatif kavramları açıklayabilmek

- Gayrisafi milli hasıla üretim faaliyetleri sürecinde kullanılan makine, teçhizat ve binalardaki aşınma ve yıpranmayı göz önüne almaz.
- Amortisman denilen söz konusu aşınma ve yıpranmalar toplamının gayrisafi milli hasıladan düşülmesi ile elde edilen kavram safi milli hasıladır ve ülkenin net üretim gücünü göstermektedir.
- Safi milli hasıladan mal ve hizmet alımları sırasında ödenen dolaylı vergilerin düşülmesi suretiyle milli gelir adı verilen gelir kavramına ulaşılır.
- Ülkedeki kişilerin ne kadarlık gayrisafi gelir elde ettiklerini gösteren kişisel gelir kavramı ise milli gelirden dağıtılmayan şirket karları ve sosyal güvenlik kurumlarına yapılan prim ödemelerinin düşülmesi, kamu ve özel sektör tarafından yapılan transfer ödemelerinin eklenmesi ile hesaplanmaktadır.
- Kişilerin eline geçen net geliri gösteren ve kişisel gelirden dolaysız vergilerin düşülmesi ile hesaplanan gelir kavramı ise kullanılabilir gelir olarak adlandırılmaktadır.

Fiyat değişmelerinin üretimin değeri üzerinde etkisi

- Gayrisafi milli hasıla piyasa fiyatları ile ölçüldüğü için, üretim miktarındaki değişmelerin yanında fiyat değişmelerini de yansıtır.
- Nominal gayrisafi milli hasıla denilen cari fiyatlarla ölçülen bu değerden fiyat değişikliklerinin etkisini giderebilmek için oluşturulan fiyat indeksleri kullanılır. Böylece gayrisafi milli hasıla baz olarak kabul edilen belirli bir yılın fiyatları ile ifade edilir ve zaman içerisinde fiyatlarda meydana gelen değişmelerin etkisi giderilmiş olur.

Belirli bir yılın fiyatları ile ifade edilmesi halinde elde edilen değer reel gayrisafi milli hasıla veya sabit fiyatlarla gayrisafi milli hasıla olarak bilinmektedir. Üretimin değerini ölçmek için günümüzde kullanılan yöntemlerin taşıdığı eksiklikleri açıklayabilmek

- Ülkedeki üretimin değerini göstermesinin yanında, gayrisafi milli hasıla kavramının kullanımında bazı kısıtlar söz konusudur. Örneğin gayrisafi milli hasıla değeri, bunun kaç kişilik bir nüfusla yaratıldığı

konusunda bir bilgi vermemekte, dinlenmeye ayrılan zamanı hesaba katmamakta, üretilen malların kalitesindeki iyileşmeleri göz önüne almamakta, üretim faaliyetleri sonucu çevreye verilen zararı göz ardı etmekte, üretimin bileşimi ve dağılımı hakkında bir bilgi sunmamakta ve ülkedeki kayıt dışı ekonomik faaliyetleri kapsam dışında bırakmaktadır.

Milli Hasılanın Belirlenmesi

Tüketim harcamalarını ve tasarrufları belirleyen faktörler

- Vergilerin olmadığı bir ortamda tüketim ve tasarruf harcamalarının toplamı gelire eşit olacaktır. Belirli bir dönemde yapılacak tüketim harcamalarını belirleyen temel faktör gelirdir.
- Gelirle tüketim harcamaları arasındaki bu ilişki tüketim fonksiyonu olarak bilinirken, tasarruflarla gelir arasındaki ilişki de tasarruf fonksiyonu olarak adlandırılmaktadır.
- Gelir değişikliklerinin tüketim harcamaları üzerindeki etkisi marjinal tüketim eğilimi, tasarruflar üzerindeki etkisi ise marjinal tasarruf eğilimi ile belirlenebilir.
- Tüketimi etkileyen temel faktörler arasında gelir, servet, beklentiler ve demografik unsurlar sayılabilir.

Yatırım harcamalarını belirleyen faktörleri açıklayabilmek

- Yatırım harcamaları işletmelerin sermaye mallarına ve stoklara yaptıkları harcamalardır. Ele alınan modelde yatırımlar gelirden bağımsız, yani otonom kabul edilmektedir.
- Yatırım harcamaları temel olarak faiz oranı, beklenen kâr, teknolojik değişim, sermaye mallarının maliyeti ve kapasite kullanım oranı tarafından belirlenmektedir.

Kamu harcamalarının analize dahil edilmesi

- Kamu kesiminin mal ve hizmet alımı için yaptığı harcamalar kamu harcaması olarak adlandırılır. Ele alınan harcama modelinde kamu harcamaları gelirden bağımsız, yani otonom bir bileşen olarak ele alınmıştır.

Net ihracatı belirleyen faktörler

- Net ihracat ülkenin ihracatı ile ithalatı arasındaki farktır.
- İthalatı ve ihracatı belirleyen faktörler arasında hem yerli ülkenin hem de yabancı ülkelerin gelir düzeyleri, zevk ve tercihleri, ticarete getirdikleri kısıtlamalar ve döviz kurları sayılabilir.
- İthalat hacmi ülkedeki gelir düzeyi ile birlikte arttığı için, gelir arttıkça net ihracat miktarı azalmaktadır.

Toplam harcama fonksiyonunu açıklayabilmek

- Toplam harcama fonksiyonu her bir harcama bileşeninin toplamından oluşmaktadır.
- Toplam harcama fonksiyonunun eğimi tüketim fonksiyonunun eğiminden daha düşüktür, zira toplam harcamalara dahil edilen net ihracat fonksiyonu negatif eğime sahiptir.

Makro Ekonomik Denge

Klasik iktisat yaklaşımının makro ekonomik dengeye bakış açısı

- Klasik iktisat yaklaşımı, "Her arz kendi talebini yaratır" deyişi ile ifade edilen Say Kanununun işleme ile özetlenebilir.
- Bu işleyiş sonucunda toplam harcamaların tam istihdam üretim düzeyini sağlamada yetersiz kalması söz konusu olmamaktadır.

- Bu sonuç ekonomideki her türlü fiyatın (ücret, faiz, mal fiyatları gibi) artma ve azalma yönünde esnek olması varsayımına dayanmaktadır.

- Keynes, Klasik iktisat yaklaşımının bu varsayımını eleştirerek, özellikle ücretlerin düşme yönünde esnek olmadığını ileri sürmüş ve alternatif bir model geliştirmiştir.

Denge kavramını ve ekonomik dengenin sağlanmasında toplam harcamaların önemi

- Stok değişmelerini de harcamalara dahil ettiğimiz zaman, bir ekonomide gerçekleşen fiili harcamalar her zaman gelire eşit olmaktadır.

- Oysa ekonomide gerçekleştirilmesi "planlanan" toplam harcamalar her zaman gelire eşit olmayabilir. İşte planlanan toplam harcamaların gelire eşit olduğu GSMH düzeyi, denge GSMH düzeyi olarak adlandırılmaktadır.

- Denge GSMH düzeyi bir diğer bakış açısıyla gelir harcama akımından gerçekleşen sızıntılar toplamının, bu akıma yapılan enjeksiyonlar toplamına eşitlendiği gelir düzeyi olarak da elde edilebilir. Söz konusu sızıntılar tasarruflar, vergiler ve ithalat harcamalarından, enjeksiyonlar ise yatırım harcamaları, kamu harcamaları ve ihracat gelirinden oluşmaktadır.

- Otonom harcamalarda meydana gelecek bir değişme gelir düzeyine katlanarak yansımakta ve bu süreç çarpan olarak adlandırılmaktadır. Bir ekonomide belirlenen denge gelir düzeyindeki artış ve azalışların nedenini açıklayabilmek

- Otonom harcamalarda meydana gelecek bir değişiklik, çarpan katsayısı kadar katlanarak gelire yansımaktadır.

- Çarpan katsayısı ise marjinal tasarruf ve marjinal ithal eğilimleri toplamının tersi olarak hesaplanmaktadır.

Maliye Politikası ve Toplam Harcamalar

Devletin en önemli gelir kaynağı olan vergilerin makro ekonomik modele dahil edilmesi durumunda meydana gelecek değişiklikler

- Makro ekonomik etkileri açısından devletin direkt olarak kontrol edebildiği ve direkt olarak kontrol edemediği bazı değişkenler söz konusudur. Örneğin, devlet gelirden alınacak vergi oranını direkt olarak belirlemekte, ancak elde edilecek gelir vergisi hasılatını direkt olarak kontrol edememektedir.

- Kullanılabilir gelir kavramının tanımı gereği, vergiler gelirden çıkarıldığı için vergilerin modele dahil edilmesinde önünde eksi işareti yer almakta ve denge gelir düzeyini azaltıcı etki yaratmaktadır. Devletin harcama yapma ve vergileme kararlarının denge gelir düzeyi üzerindeki etkisini açıklayabilmek

- Kamu harcamalarındaki değişmeler, harcama çarpanı aracılığı ile gelire katlanarak yansımaktadır. Bu nedenle kamu harcamalarındaki artış geliri artırırken, harcamalardaki azalma geliri azaltıcı önde etki yaratmaktadır.

- Vergilerde meydana gelecek değişmeler, vergi çarpanı aracılığı ile geliri ters yönde etkiler. Ancak vergilerin harcamalar üzerinde yaratacağı etki, kullanılabilir gelir üzerindeki etkisi ile dolaylı olarak ortaya çıkmaktadır.

- Harcama çarpanı, mutlak değer olarak, vergi çarpanından büyüktür. Bunun nedeni toplam harcamalar üzerinde kamu harcamalarının doğrudan, vergilerin dolaylı biçimde etkili olmasıdır.

- Devlet kamu harcamalarını artırır ve bunun tamamını vergileri yükselterek finanse ederse, denge gelir düzeyi kamu harcamalarına eşit miktarda artmaktadır. Böyle bir durumda ortaya çıkan net çarpan etkisi 1'e eşit olmakta ve denk bütçe çarpanı olarak adlandırılmaktadır.

Ekonomik durgunluk ve enflasyon ortamlarında istikrarı sağlayabilmek için maliye politikası

- Ekonomide bir harcama yetersizliği olması halinde, genişlemeci maliye politikası aracılığı ile toplam harcamaları arttırmak ve aşırı işsizliği ortadan kaldırmak mümkündür.
- Ekonomide bir harcama fazlası olması halinde ise daraltıcı maliye politikası aracılığı ile toplam harcamaları kırmak ve enflasyonist baskıları ortadan kaldırmak mümkündür.

İzlenen maliye politikalarının ekonominin içinde bulunduğu koşullardan nasıl etkilendiği

- Devlet bütçesi, devlete ait harcamaların yapılmasına, gelirlerin toplanmasına yetki veren ve bunlar arasında dengenin nasıl sağlandığını gösteren belgedir.
- Kamu harcamalarının kamu gelirlerinden fazla olması durumunda ortaya çıkan bütçe açığı ancak devletin piyasalara borçlanması ile kapatılabilir.
- Bütçenin gelir ve harcama kalemleri arasında yer alan ve otomatik istikrar sağlayıcılar olarak adlandırılır.

Para ve Bankacılık

Parayı tanımlayabilmedeki güçlüklerin nedeni

- Parayı fiziki özelliklerini esas alarak tanımlamak hem mümkün değildir, hem de iktisadi anlamda doğru değildir.
- İktisatta paranın kesin ve değişmez bir tanımını yapmak yerine, paranın üstlendiği fonksiyonları sıralayarak bu fonksiyonları yerine getiren her şey para olarak kabul edilir. Bir ekonomide paranın üstlendiği fonksiyonların neler olduğunu açıklayabilmek
- Değişim aracı olarak para, takasın dezavantajlarını ortadan kaldırarak, mal ve hizmetlerin el değiştirmesi sürecini hızlandırmakta, ekonomide etkinliğin sağlanmasına yardımcı olmaktadır.
- Hesap birimi olarak para, mal ve hizmetlerin değerini ifade etmede kullanılan ortak ölçü birimidir.
- Değer muhafaza aracı olarak para, satın alma gücünün elde tutulmasına olanak tanımaktadır. Paranın bu fonksiyonu, ülkedeki fiyat istikrarı ile yakından ilgilidir. Enflasyonist ortamlarda hızla değer kaybeden paranın bu fonksiyonu da aşınmaya uğramaktadır.

Zaman içerisinde mal paradan itibari paraya geçişin altında yatan faktörleri ve paranın çeşitleri

- Paranın evrimi mal para itibari para olarak iki temel kategoride incelenebilir.
- Modern bir ekonomide para, bozukluk, nakit ve vadesiz mevduat olmak üzere üç türden oluşmaktadır. • Nakit ve vadesiz mevduat kadar likit olmasa da, likitidesi bunlara yaklaşan varlıklar para benzeri olarak adlandırılmaktadır.
- Paranın tanımlanmasındaki sorunlara bağlı olarak, her ülkenin merkez bankası çeşitli para stoku tanımları yaparlar. Örneğin TC Merkez Bankası M1, M2, M2Y ve diğer bazı alternatif para stoku tanımlarına ilişkin verileri yayınlamaktadır. Bankaların temel fonksiyonlarını, çalışma mantıklarını ve nasıl kaydi para yarattıklarını açıklayabilmek
- Bankalar, genellikle, halktan topladıkları mevduatı şirketlere ve kişilere kredi olarak veren, menkul kıymetlere yatırım yapan kuruluşlardır. Bu nedenle bankalar fon transferi sürecinde para yaratan kurumlardır. Bankaların yarattığı söz konusu vadesiz mevduatlara kaydi para adı verilmektedir.
- Bankacılığın gelişimi mutlak rezerv bankacılığından kısmi rezerv bankacılığına geçiş olarak özetlenebilir. Kısmi rezerv bankacılığı, yükümlülüklerden daha düşük bir miktarın rezerv olarak tutulduğu bankacılık uygulamasıdır.

- Kısmi rezerv bankacılığının bir sonucu olarak ortaya çıkan kaydi paranın miktarı, zorunlu rezervler dışında bir sızıntının söz konusu olmadığı basitleştirilmiş bir modelde, zorunlu rezerv oranının tersiyle rezervlerdeki değişim miktarının çarpılması ile belirlenmektedir.

Para Teorisi ve Politikası

Keynesyen iktisatçılara göre para miktarı ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiler

- Ekonomik birimler işlem, ihtiyat ve spekülasyon amaçları ile ellerinde bir miktar para tutmak isterler. Ekonomik birimlerin bu amaçlarla ellerinde tutmak istedikleri para miktarını belirleyen faktörler nominal gelir ve faiz oranıdır. Nominal gelir ve para talebi arasında doğru yönlü bir ilişki söz konusu iken, faiz oranı para talebini ters yönde etkilemektedir.
- Gelir ve fiyatların sabit olduğu varsayımı altında, çizilecek para talebi fonksiyonu negatif eğimli bir eğri olur. Para talebinin para arzına eşitlendiği noktada para piyasası dengeye gelir ve denge faiz oranı belirlenir.
- Para miktarında meydana gelecek değişiklikler, faiz oranı üzerindeki etkisi aracılığı ile yatırımları, yatırımlarda meydana gelecek değişiklik ise nominal geliri etkiler.

Klasik ve monetarist iktisatçılarına göre para miktarı ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiler

- Para miktarının ekonomiyi direkt olarak etkilediğini savunan iktisatçılar, bu görüşlerini değişim denkleminde dayandırmaktadırlar. Değişim denklemi bir ekonomideki para miktarı ile dolaşım hızının çarpımının nominal gelire eşit olacağını gösteren bir özdeşliktir.
- Klasik iktisatçılar, paranın dolaşım hızının ve üretim hacminin sabit olduğu varsayımı altında, para miktarı değişikliklerinin aynı yönde ve aynı oranda fiyatlara yansıtacağını, dolayısıyla paranın üretim miktarı üzerinde bir etkisinin olmayacağını savunmuşlardır.
- Monetaristler olarak adlandırılan bir grup iktisatçı ise, ekonominin tam istihdamdan uzak olduğu bir ortamda, paranın kısa dönemde fiyatlar ve üretim üzerinde etkili olabileceğini, ancak uzun dönemde, ara miktarı değişikliklerinin sadece Fiyatları etkileyeceğini öne sürmektedir.

Para miktarını kontrol etmekten sorumlu merkez bankasının bir ekonomide üstlendiği temel fonksiyonlar

- Ekonomideki önemine karşın, merkez bankacılığı 0'nci yüzyılın başlangıcında ortaya çıkmış nispeten yeni bir gelişmedir.
- Merkez bankasının üstlendiği fonksiyonlar ülkeden ülkeye farklılık göstermesine karşın, modern bir merkez bankasının üstlendiği üç temel fonksiyon öz konusudur: Para piyasalarında istikrarın sağlanması, bankaların bankası ve likitidenin on kaynağı olma, devletin bankacılığını yapma.

Merkez bankasının ülkedeki para miktarını kontrol edebilmek için kullanabileceği araçların neler olduğunu ve bunları nasıl kullanabileceğini açıklayabilmek

- Merkez bankalarının ülkedeki para miktarını kontrol edebilmek amacıyla kullanabilecekleri üç adet genel araç söz konusudur: Zorunlu rezerv oranları, reeskont oranı ve açık piyasa işlemleri bu araçlar içerisinde en esnek olanı ve günümüz merkez bankalarının en etkin şekilde kullandıkları araç, açık piyasa işlemleridir.

MİKROİKTİSAT

I- GİRİŞ

MİKROİKTİSADIN KONUSU VE MİKROİKTİSADİ ANALİTİK YAKLAŞIMIN TEMEL ÇERÇEVESİ

Bilindiği gibi ekonomi biliminin temel sorunsalı kıt kaynaklarla, sınırsız olduğu varsayılan insan ihtiyaçlarının nasıl giderileceğidir. İnsan ihtiyaçlarının sınırlanamayacağı varsayımı altında burada iki amaç ortaya çıkar. Birincisi varolan ihtiyaçların mevcut kaynaklarla en iyi şekilde nasıl giderileceği (burada kaynakların optimal dağılımı incelenir. Optimal mal bileşimi, optimal girdi bileşimi gibi), ikincisi ise mevcut kaynakların miktarına etki eden faktörlerin incelenerek mevcut üretimin nasıl artırılacağıdır.

Mikroiktisatta bir bütün olarak ekonomiyi oluşturan birimlerin ve kısımların davranışının ekonomik analizi yapılır. Makroiktisatta toplulaştırılmış iktisadi değişkenler (toplam talep, toplam tüketim, toplam arz gibi) analiz edilirken, mikroiktisatta birey veya birim talebi, firma veya endüstri arzı gibi kısmi analizler yapılır.

Gerek makroiktisadi ve gerekse mikroiktisadi yaklaşımlarda tüm ekonomik birimlerin Homo Economicus'luk davranışını (yani iktisadi insan davranışını veya rasyonellik prensibini) göstereceği varsayılır.

Mikroiktisadi analiz ile makroiktisadi analizin analitik yaklaşımları birbirlerinden farklılık gösterir.

Mikroiktisadi analizde inceleme konusu olan mikroiktisadi değişkenin ilişki içerisinde olduğu iktisadi değişkenlerle bağılıkları analiz edilirken oldukça standart bir analiz yaklaşımı uygulanır. Örneğin: Bir mikroiktisadi analiz konusu olan bir bireyin bir mala olan talebini ele alırsak, burada önce bireyin ilgili mala olan talep miktarı üzerinde etkili olan iktisadi değişkenleri tanımlayarak soyut bir model oluşturmamız gerekir. Talep edilecek miktar bağımlı değişken olmak üzere, talep edilecek miktar üzerinde etkili olduğunu varsaydığımız değişkenleri de bağımsız değişkenler olarak tanımlarız.

Bir malın talebini (D), miktarını da (Q) ile simgeleştirecek, talep edilecek miktarı Q_D olarak gösterebiliriz.

Bu talep miktarı (Q_D) üzerinde etkili olan değişkenlerinde şunlar olduğunu kabul edelim:

- a- İlgili malın fiyatı (P)
- b- Talep edilen malın tamamlayıcısı veya rakibi olan malın fiyatı (P_D)
- c- Talep eden bireyin gelir düzeyi (G)
- d- Talep eden bireyin zevk ve tercihleri (Z)
- e- Talep eden bireyin geleceğe yönelik beklentileri (B)

Bu durumda talep fonksiyonunu şu şekilde oluştururuz.

$$Q_D = f(P, P_D, G, Z, B)$$

Burada talep miktarı (Q_D) bağımlı değişken, talep edilen miktar üzerinde etkili olduğunu varsaydığımız değişkenler ise bağımsız değişkenler olarak tanımlanır.

Burada şu sorun ortaya çıkar. Bir bağımlı değişken birden çok bağımsız değişkene bağlı olduğu durumda, herhangi bir bağımsız değişkendeki değişimin bağımlı değişken üzerinde nasıl bir etki yapacağını (artırıp veya azaltacağını) bilmemiz mümkün olmayacaktır. Örneğin; ilgili malın fiyatının düştüğü bir dönemde tüketicinin geliri de azaldı ise talep miktarının bundan nasıl etkilendiğini bilmemiz mümkün değildir. Bu nedenle mikroiktisadi analizde herhangi bir bağımsız değişkenin değişmesinin bağımlı değişkeni ne yönde ve nasıl etkilediğini bilebilmek için diğer bağımsız değişkenlerin değişmediği varsayılır. Buna "Ceteris Paribus" varsayımı denir.

Şimdi, talep miktarı üzerinde etkili olan malın fiyatı dışındaki diğer değişkenlerin değişmediği varsayımı altında bir malın fiyatının değişiminin talep miktarı üzerinde nasıl etkili olduğuna bakalım.

$$Q_D = f(P, P_D, G, Z, B)$$

Bu durumda talep edilecek miktar sadece malın fiyatına bağlı olacaktır.

$$Q_D = f(P)$$

Yine burada malın fiyatındaki değişmelerin talep edilecek miktarını ters yönde etkilediğini varsayalım. Varsayalım diyoruz çünkü; bazen malın fiyatının değişimi bazı mallara özgü olmak üzere talep miktarını aynı yönde değiştirir. Yani malın fiyatı arttığında talebi artar, fiyatı düştüğünde talebi düşer (Giffen Mallar). Bazı özel mallar dışında bir malın fiyatının değişimi talep edilecek miktarını ters yönde etkiler. Bu duruma Talep Kanunu denir. Yani talep kanunu Ceteris Paribus varsayımı altında geçerli bir kanundur.

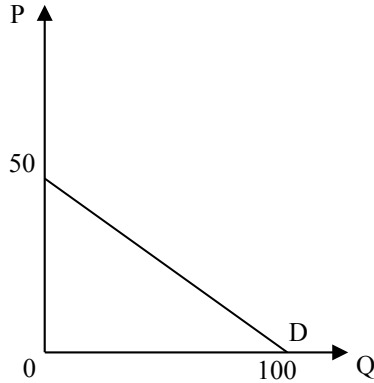
Böyle bir ilişkiyi biz de kabul edelim. Yani diğer koşullar sabitken bir malın fiyatı arttığında talep edilen miktar düşer, fiyatı düşüncü de artar varsayalım.

Bir malın fiyatı sıfır olduğunda (serbest mal olduğunda) tüketicimizin bu malı 100 birim tükettiğini kabul edelim (Serbest malda tüketici toplam faydası maksimum yani marjinal faydası sıfır oluncaya kadar tüketir). Eğer malın fiyatı olursa da bir birim fiyat yükselmesinin tüketicimizin tükettiği miktarı 2 birim azaltacağını varsayalım. Bu durumda talep fonksiyonumuz;

$$Q_D = 100 - 2P \text{ şeklinde olacaktır.}$$

Fonksiyonumuzda talep miktarı bağımlı değişken olmak üzere; fonksiyondaki 100 malın fiyatı sıfır iken talep edilen miktarını, -2 ise bağımsız değişken olan fiyatın değişiminin miktar üzerinde yaratacağı etkinin derecesini, 2'nin önündeki (-) işareti ise fiyatın miktarı ters yönde etkileyeceğini gösterir.

Bu matematiksel ilişkiyi geometriksel olarak gösterirsek;

Talep eğrisi şekildeki gibi olacaktır. Malın fiyatı (P) sıfır iken 100 birim talep edilecek. Fiyattaki her birim artış 2 birim miktarı azaltacağından $P=50$ olduğunda mal hiç talep edilemeyecektir.

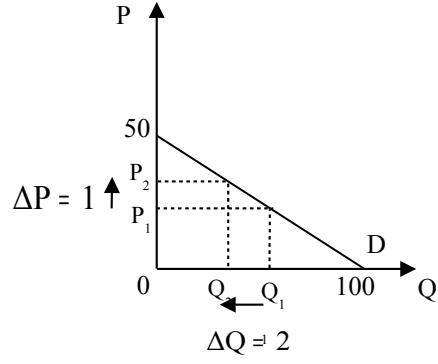
Burada talep eğrisinin eğimi meselesi karşımıza çıkacaktır. "Herhangi bir eğrinin eğimi dikey ekseninde yer alan değişkendeki değişimin, yatay ekseninde yer alan değişkendeki değişmeye oranı (bölümü) ile bulunabilir."

Fonksiyonumuzda fiyatın miktarı etkileme gücü 2 olduğunda bir birim fiyat yükselmesi 2 birim miktarı azaltır. Bu durumda $Q_D=100-2P$ şeklindeki bir talep fonksiyonuna göre çizilmiş talep eğrisinin eğimi $\frac{\Delta P}{\Delta Q} = \frac{1}{-2} = -0,5$ olacaktır.

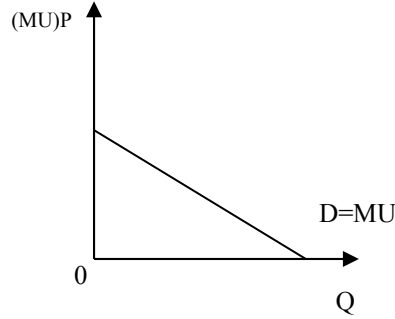
Yani miktar bağımlı değişken olarak verilmiş bir talep fonksiyonunda bağımsız değişken olan P'nin önündeki katsayının tersi talep eğrisinin eğimini verir.

Katsayı -2 ise eğim - $\frac{1}{2}$ dir.

Aslında bir fonksiyonel ilişkinin geometrik gösteriminde bağımlı değişkenin dikey ekseninde, bağımsız değişkenin ise yatay ekseninde gösterilmesi gerekir. Dikkat edilirse talep eğrisi elde edilirken gösterim ters yapılmıştır.

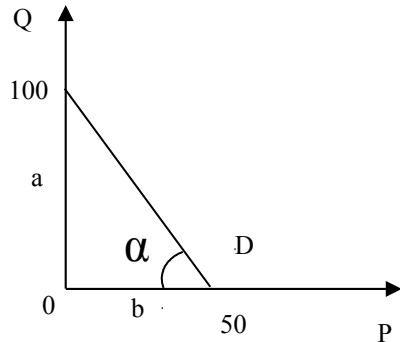
Bağımlı değişken olan miktar yatay eksende, bağımsız değişken olan fiyat ise dikey eksende gösterilmiştir. Bu Alfred Marshall'ın yaptığı bir gösterimdir. A. Marshall talep eğrisi ile marjinal fayda eğrisini özdeş kabul etmiştir. Bir malın tüketim miktarı arttıkça marjinal faydası azalır. Fiyat sıfır iken yapılan tüketimde toplam fayda maksimum, marjinal fayda sıfır olacağından talep eğrisi aynı zamanda ilgili malın marjinal fayda eğrisi olur. Yani dikey eksende P'nin yanısıra Marjinal Fayda (MU) da gösterilirse; fiyat düştükçe tüketim artar ve marjinal fayda azalır.

Talep fonksiyonunu A. Marshall gibi göstermeseydik;

$Q_D=100-2P$ fonksiyonunda miktarı dikey eksende, fiyatı yatay eksende gösterseydik eğim $\frac{100}{50}$

veya $\frac{100}{50}$ den -2 olacaktı.

Eğim $\tan \alpha$ açısının değerine eşit olacaktı.

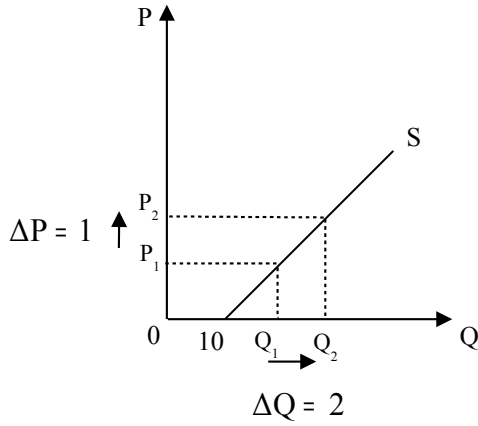
$$\tan \alpha = \frac{\text{karşı kenar}}{\text{komşu kenar}} = \frac{a}{b} = \frac{100}{50} = 2$$

O zaman da fonksiyonumuzun içinde görülen bağımsız değişkenin önündeki katsayı olan -2 talep eğrisinin eğimi olacaktır.

Ancak talep eğrileri böyle gösterilemeyeceğinden, talep fonksiyonlarındaki fiyatın önündeki katsayıların tersi eğimi verecektir.

Talep eğrilerine ilişkin bu gösterim özelliği arz eğrisi için de geçerlidir. Yine arz eğrisi elde edilirken bağımlı değişken olan miktar yatay ekseninde, fiyat dikey ekseninde gösterilir.

Örneğin; $Q_s=10+2P$ şeklindeki bir arz fonksiyonunu çizersek;

Fonksiyonu yukarıdaki gibi verilmiş bir arz eğrisinin eğimi $\frac{\Delta P}{\Delta Q} = \frac{1}{2}$ 'den 0,5 olacaktır.

İncelediğimiz arz ve talep eğrileri birer doğrusal fonksiyonlardır. Bağımsız değişkendeki değişmeler bağımlı değişkeni daima sabit bir katsayı ölçüsünde etkiler.

$Y = a-bx$ veya $Y = a+bx$ tipindeki fonksiyonlar doğrusal fonksiyonlardır.

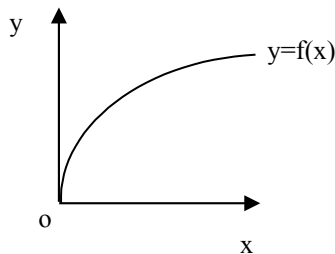
$Y = a+bx$ veya $Y = a-bx$ tipindeki fonksiyonların eğimini bulmak istersek, dikey ekseninde Y, yatay ekseninde X'in gösterilmesi gerekeceğinden eğim = $\frac{\Delta Y}{\Delta X}$ ya da $\frac{1}{b}$ olacaktır. Bu da bağımlı değişken olan Y'nin, bağımsız değişken olan X'e göre alınmış türevinden başka bir şey değildir. O halde $Y = a-bx$ fonksiyonunun eğimi; $\frac{dy}{dx} = -b$ olacaktır.

Talep ve arz fonksiyonlarımız eğri olarak gösterilirken bağımlı ve bağımsız değişkenler ters gösterildiğinden;

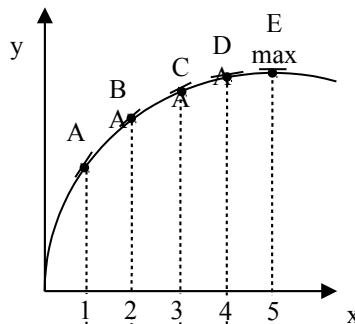
Örneğin; $Q_D=100-2P$ fonksiyonunun türevini aldığımızda bulacağımız -2 eğim olmayıp, eğim = $\frac{1}{2}$ olacaktır. Ya da fonksiyonda fiyatı bağımlı değişken haline getirirsek elde edeceğimiz "ters talep fonksiyonunun" türevi eğimi verir.

$Q_D=100-2P$ ise $P = 50 - 0,5Q$ olur. Türevi olan 0,5 eğimi gösterir.

Eğim konusundaki bu doğrusal olmayan fonksiyonlara da

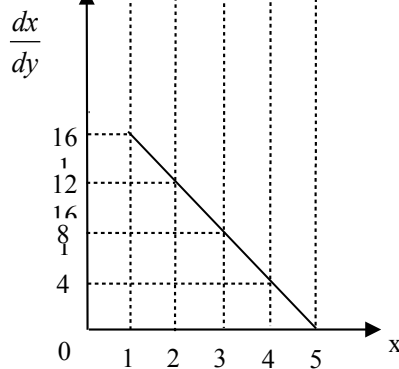
farklı bir eğimi olacaktır. Bir eğrinin noktasındaki eğimi o noktadan teğet doğrunun eğimine eşit olur.

bilgilerimizi uygulayabiliriz.

$Y=20X-2x^2$ şeklinde doğrusal olmayan bir fonksiyon verilmiş olsun.

Bir eğrinin eğimi sabit olmayıp, her noktasında herhangi bir geçen

Fonksiyonumuzun türevini alarak eğimini görürsek;

$\frac{dy}{dx} = 20 - 4x$ olacaktır. Bu da her X düzeyine karşılık gelen farklı bir eğim olacağını gösterir.

Örneğin;

x=1 iken eğim 16

x=2 iken eğim 12

x= 3 iken eğim 8

x= 4 iken eğim 4

x= 5 iken eğim 0 olacaktır.

Eğrimiz azalarak artan (yani eğimi gittikçe azalan) bir eğridir. Bir eğrinin herhangi bir noktasındaki eğimi o noktadan teğet geçen doğrunun eğimine eşit olur demiştik.

Y=f(x) fonksiyonunun maksimum noktasında x=5 iken eğimi sıfırdır.

Eğriye teğet geçen doğrunun eğimi bilinirse türev değerine eşitlenerek eğrinin o düzeyindeki bağımsız değişken miktarı bulunabilir.

Varsayalım B noktasındaki teğetin eğiminin 12 olduğunu biliyoruz.

$$\frac{dy}{dx} = 20 - 4x \quad \text{iken}$$

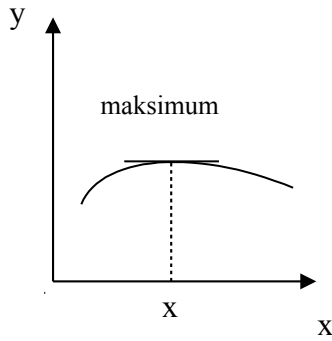
$$20 - 4x = 12$$

$$4x = 8$$

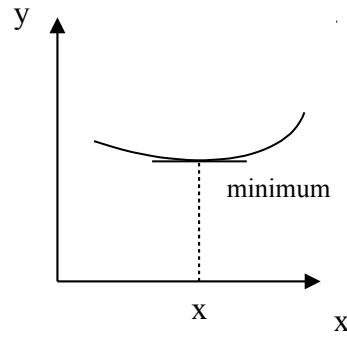
$$x = \frac{8}{4} = 2$$

Bu bilgilerimizle fonksiyonumuzun maksimum düzeyindeki bağımsız değişken miktarını bulmak istersek şu kuraldan yararlanırsınız. 'Herhangi bir eğrinin maksimum veya minimum noktasında teğet geçen doğrunun eğimi yani eğrimizin eğimi sıfır olacaktır.'

Örnek fonksiyonumuzun hangi X düzeyinde maksimum olduğunu hesaplayalım;

veya

$$20 - 4x = 0$$

$$4x = 20$$

$$x = \frac{20}{4} = 5 \quad \text{x= 5 iken maksimumdur.}$$

Not: Birbiriyle kesişen veya teğet olan iki doğru veya bir eğri ile bir doğru veya iki eğrinin o noktasındaki bağımlı ve bağımsız değişken değerleri aynı olacaktır.

Örneğin:

Talep fonksiyonu $Q_D = 100 - 2P$

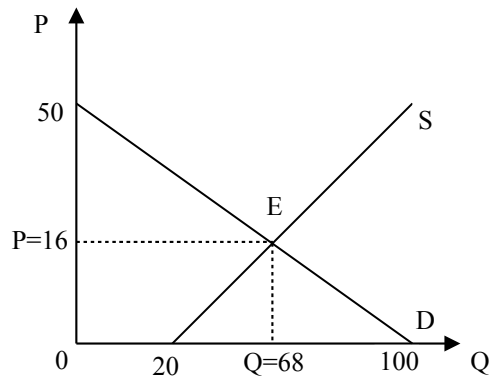
Arz fonksiyonu $Q_S = 20 + 3P$ ise;

$$Q_D = Q_S$$
$$100 - 2P = 20 + 3P$$
$$5P = 80$$

$$P = \frac{80}{5} = 16$$

$$Q_S = 20 + 3 \cdot 16 = 68$$

$$Q_D = 100 - 2 \cdot 16 = 68$$

II- FAYDA, FAYDA TEORİLERİ, TÜKETİCİ DENGESİNİN OLUŞUMU ve TALEP ANALİZİ

Fayda ve Fayda Fonksiyonu:

Giriş kısmında bahsettiğimiz üzere mikroiktisadi inceleme konuları fonksiyonel ilişki tekniği ile ele alınarak incelenir. Bu bakımdan fayda ile ilişkili olduğu düşünülen değişkenler tanımlanmalıdır

Faydanın tüketim sonucu elde edilen doyum olduğunu biliyoruz. Fayda bağımlı değişken olmak üzere bir fonksiyon oluşturursak;

$U=f(XYZ\dots n)$ fonksiyonunda U faydayı ($XYZ\dots n$) ise tüketilen değişik mal ve hizmetleri gösterdiğinde U bağımlı değişken, ($XYZ\dots n$) ise bağımsız değişkenlerdir. Yine bağımsız değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ilişkileri analiz etmek için (ceteris paribus) varsayımını kullanıp, diğer malların tüketim miktarı sabitken bir malın tüketimi artırıldığında fayda üzerinde oluşturacağı etkiler incelenebilir.

Bu incelmeye geçmeden önce fayda fonksiyonuna ait özelliklerden bahsetmekte yarar vardır.

Fayda Fonksiyonunun Özellikleri:

- Fayda fonksiyonu malların ve hizmetlerin tüketim miktarının artan fonksiyondur. Yani pozitif eğimli bir fonksiyondur.
- Diğer malların tüketim miktarı sabitken belli bir zamanda bir malın tüketim miktarı artırıldıkça toplam fayda "azalarak artar." Yani marjinal fayda azalır. (Bu durumu birazdan sayısal ve geometriksel olarak inceleyeceğiz.)
- Her bireyin fayda fonksiyonu birbirinden bağımsızdır (dışsallık yoktur).
- Bir malın faydası her birey için farklıdır.
- Fayda fonksiyonu "sürekli" ve "iki kez türevi alınabilir" fonksiyonudur.

Fayda Teorileri:

Faydaya ilişkin iki önemli teori vardır. Bunlardan birincisi faydanın ölçülebilir bir olgu olduğu varsayımından hareket eden Kardinalist yani sayısalcı yaklaşım, diğeri ise faydanın ölçülemeyen fakat sıralanabilen bir olgu olduğu varsayımından hareket eden Ordinalist yani sırasalcı yaklaşımdır.

Kardinalist yaklaşıma göre;

- Fayda teorik bir ölçü birimiyle (util) ölçülebilir.
- Fayda objektif bir kavramdır, bireyden bireye değişmez.
- Bireylerin tek tek faydalarının toplamı toplam faydaya eşittir.
- Birey bir malın tüketimini artırırken, tüketeyeceği her ek birimin kendisine sağlayacağı faydayı sayısal olarak bilir.
- Malların tek başına tüketilmeleri durumunda sağladıkları fayda ile birlikte tüketilmeleri durumunda sağlayacakları fayda arasında fark yoktur.

Bu yaklaşımın önde gelen isimleri; Gossen, Jewons, Walras'tır. Sayısalcılar tüketici dengesini incelerken dengenin oluşumunu sayısal bir yöntem olan "eş marjinal fayda" ilkesi ile açıklamaya çalışırlar (Birazdan sayısal yaklaşımla dengenin oluşumunu yani, tüketicinin belli bir parasal bütçesi ile faydasını maksimize ettiği durumu inceleyeceğiz).

Ordinalist yaklaşıma göre:

- Fayda ölçülemez, sıralanabilir.
- Mallar sağlayacakları faydalar açısından büyüklük - küçüklük sıralamasına sokulabilir. Ancak aralarındaki fark sayısal olarak bilinemez.
- Fayda objektif değil, subjektif bir kavramdır. Bir malın faydası bireyden bireye farklılık gösterir.

Ordinalist yaklaşım tüketici dengesinin oluşumunu "sıralama mantığına" dayanan "farksızlık eğrileri" ile açıklamaya çalışır.

Ordinalist görüşün önde gelen isimleri; Edgeworth, Antonelli ve Fisher'dir.

Şimdi tekrar Kardinalist görüşe dönelim ve tüketici dengesinin oluşumunu bu görüş açısından inceleyelim.

Kardinalistlerin tüketici dengesinin oluşumuna ilişkin varsayımları:

- İnceleme döneminde tüketicinin bütçesi sabittir.
- İnceleme döneminde tüketicinin tükettiği malların fiyatları sabittir.
- İnceleme döneminde tüketicinin zevk ve tercihleri sabittir.
- Tüketici tüketeceği malın her ek biriminin kendisine sağlayacağı faydayı yani malın marjinal faydasını sayısal olarak bilmektedir.
- Bir malın tüketiminin artırılması durumunda her ek birimin faydası yani marjinal fayda giderek azalacaktır. Azalan marjinal fayda ilkesi tüm mal ve hizmetler için geçerlidir (I. Gossen Yasası).

Fayda fonksiyonumuzu tekrar yazarsak; $U=f(XYZ\dots n)$. Burada diğer malların tüketim miktarının sabit olduğunu varsayalım. Tüketimi artırılan mal X malı olsun. X malının tüketiminin artırılmasının bağımlı değişken olan U üzerindeki etkilerini inceleyelim.

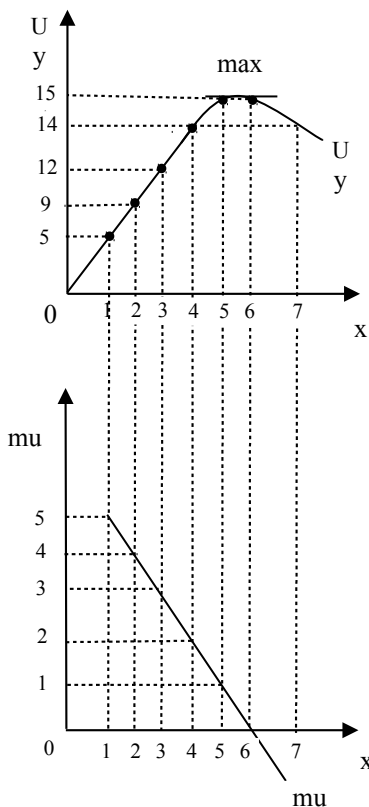
Tüketicimizin susamış bir insan olduğunu ve belli bir zamanda sadece su içerek bu ihtiyacını gidermeye çalıştığını düşünelim.

X (İçilen su Bardak)	Toplam Fayda (U)	Marjinal Fayda (MU)
0	0	0
1	5	5
2	9	4
3	12	3
4	14	2
5	15	1
6	15	0
7	14	-1

Burada marjinal faydanın, X tüketimindeki birim değişikliğin toplam faydada yaratacağı değişikliğe eşit olduğunu yani; $MU = \frac{\Delta U}{\Delta X}$, bunda toplam fayda fonksiyonunun artış hızını yani eğimini vereceğini söyleyebiliriz.

Öyleyse yukarıdaki verilere göre toplam ve marjinal fayda fonksiyonlarını oluşturalım.

Toplam fayda fonksiyonu "azalarak artan" bir fonksiyon olarak karşımıza çıkar. Her noktasında eğimi farklı olan bu fonksiyonda belli bir noktanın eğimi o noktadan teğet geçen doğrunun eğimine eşit olacaktır. Bu da $\frac{\Delta U}{\Delta X}$ ile hesaplanacağından toplam fonksiyonun eğiminin marjinal fonksiyona eşit

olacağı görülür. ($mu = \frac{\Delta U}{\Delta X}$)

Bu durumda marjinal fayda sıfır iken toplam fayda maximum değerinde olacaktır.

Tüketici burada ek bir birim daha tüketmek istemeyecektir. Peki marjinal faydanın her ek birimde azaldığını ve tüketicinin her yeni birim tüketimden alacağı faydayı bildiğini varsayalım. Bu durumda tüketici ek birimi elde etmek için ödeyeceği fiyat ile alacağı fayda oranını kıyaslayarak bu malı mı yoksa başka bir malı mı tüketeceğine karar verebilir.

Örneğin: Malın bir biriminin fiyatı 50 olsun ve tüketici bu maldan belli bir miktar tüketirken, tüketeceği ek birimden 100 birim marjinal fayda alabileceğini bilsin. Bu durumda bu tüketim düzeyinde mala harcayacağı son lira ile 2 birim fayda alacağı açıktır.

Fiyatı yine 50 lira olan başka bir maldan tüketeceği ek birimden 150 birim marjinal fayda alabileceğini bilen bu tüketici, birinci mal yerine bu ikinci maldan tüketmek isteyecektir.

Buradan yola çıkarak Kardinalist yaklaşıma göre tüketicinin dengesinin oluşumunu yani, belli bir parasal bütçesi ile optimal mal tüketim bileşimini oluşturmasını ve fayda maximizasyonunu inceleyelim.

Tüketicimizin sabit bütçesinin 400 birim TL olduğunu varsayalım. Tüketicimizin tükettiği X ve Y gibi her iki malın fiyatı da 50 TL olsun. Her malın tüketiminin artırılması sonucunda her ek birim vereceği faydanın azalma derecesi aynı olmayacaktır. Tüketimi artırılabilecek olan bu iki malın marjinal faydalarının azalan değerleri aşağıdaki gibi olsun.

		Marjinal Faydalar							
Miktarı	Fiyatı	1	2	3	4	5	6	7	8
X	50	110	70	50	40	30	20	9	4
Y	50	110	100	80	70	50	40	20	9

Tüketicimiz "Homo Economicus"luk varsayımı gereği tüm parasını harcayarak kendisine en yüksek fayda sağlayan mal bileşimini seçmek isteyecektir. Dilerse tüketicimiz sadece tüm parasını bir mala da harcayabilir. Burada birkaç farklı tüketim seçeneğinin vereceği toplam fayda değerlerini araştıralım.

1- Tüm parasıyla sadece X malı alırsa 8 birim X alabilir. Bu durumda toplam faydası;

$$110+70+50+40+30+20+9+4=333 \text{ birim olur.}$$

2- Bu kez tüm parasıyla Y malı aldığını varsayalım. Yine 8 birim Y alabilecektir. Bu durumda toplam faydası;

$$110+100+80+70+50+40+20+9=479 \text{ birim olur.}$$

3- Bu kez her iki maldan da 4'er birim aldığını varsayalım. Bu durumda toplam faydası;

$$X \text{ için: } 110+70+50+40=270$$

$$Y \text{ için: } 110+100+80+70=360$$

Toplam= 630 olur. Peki tüketicimizin bu bütçesi ile alabileceği en yüksek fayda bu mudur? Tüketicimiz kendisine en yüksek faydayı sağlayan mal bileşiminin hangisi olduğunu nasıl bilebilir? İşte burada Kardinalistler bu durumun "eş marjinal fayda" ile bulunacağını ileri sürerler. Yani tüketici mallara harcadığı son lira ile mallardan sağladığı marjinal faydaları eşitlemişse dengededir ve fayda maksimizasyonunu sağlamıştır (II. Gossen Yasası).

Yukarıdaki verilere göre tüketicimiz X malından 3, Y malından 5 birim tüketmelidir. Malların fiyatları 50 ve tüketicimizin bütçesi de 400 birim TL olduğundan bu tüketimi yaparsa tüm bütçesini de harcamış olacaktır. Peki bu seçenek için tüketicimizin toplam faydasına bakalım;

$$X \text{ için: } 110+70+50=230$$

$$Y \text{ için: } 110+100+80+70+50=410$$

$$\text{Toplam= } 640$$

Görüldüğü gibi tüketicimize en yüksek toplam faydayı sağlayan tüketim bileşimi bu olacaktır. Çünkü son birimlere harcanan bir liralara ile alınan marjinal faydalar eşitlenmiştir. Bu son seçenek için;

$$\frac{MU_x}{P_x} = \frac{MU_y}{P_y} = \frac{50}{50} = 1 \text{ olmuştur.}$$

Bir önceki tüketim bileşimi seçeneğimizde bu eşitliği görememiştik. X ve Y 4'er birim tüketildiğinde son birimlere harcanan bir liralara ile alınan faydalar eşit olmuyordu. Son birimler için;

$$\frac{MU_x}{P_x} = \frac{40}{50} \text{ ve } \frac{MU_y}{P_y} = \frac{70}{50} \text{ oluyor ve görüldüğü gibi Y malı harcanan son lira ile daha yüksek}$$

marjinal fayda sağlıyordu. Bu durumda tüketicimiz rasyonellik prensibi gereği Y malının tüketimini artırıp X malını azaltacaktır.

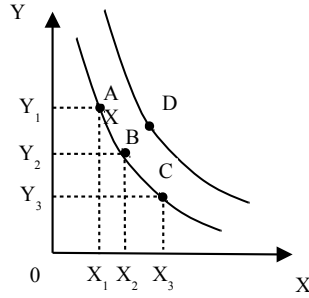
Sonuçta Kardinalistlere göre tüketicinin dengeye gelmesi sayısal olarak ölçülebilen marjinal faydaları eşitleme davranışlarıyla sağlanır.

Bu kez iki mal için tüketici dengesinin sağlanmasını ordinalist yaklaşım çerçevesinde ele alalım. Ordinalistler tüketici dengesinin oluşumunu farksızlık eğrileri ile incelerler.

Farksızlık Eğrisi: Tüketicie aynı tatmin düzeyini sağlayan, iki malın değişik tüketim bileşimlerinin geometrik yeridir.

Farksızlık eğrileri ölçülebilir bir tatmin miktarını değil, sadece karşılaştırılabilir bir tatmin düzeyini ifade ederler.

Farksızlık Eğrilerinin Özellikleri:

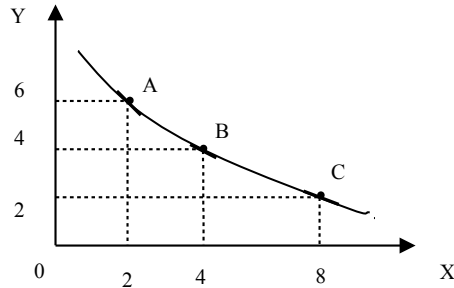

- 1- Farksızlık eğrisi üzerindeki bütün noktalar aynı tatmin düzeyini gösterir.
- 2- Orijine göre daha uzakta olan daha yüksek bir tatmin düzeyini gösterir.
- 3- Mal düzleminde her tüketicinin kendi tercih sıralamasını yansıtan sonsuz sayıda farksızlık eğrisi vardır.
- 4- Farksızlık eğrileri birbirini kesmezler. Ancak iki malın birlikte kullanılma zorunluluğu yoksa eksenleri kesebilirler.
- 5- Farksızlık eğrileri negatif eğimlidirler. Çünkü aynı tatmin düzeyinde kalabilmek için bir maldan tüketilen miktar azaltıldığında, diğer malın tüketim miktarı artırılmalıdır. Yani negatif eğimli olmasının nedeni malların birbiri yerine ikame edilmesidir.
- 6- Farksızlık eğrileri orijine göre dışbükeydirler. Bu durum "Azalan marjinal ikame oranı kavramı" ile açıklanabilir. Dışbükeyliğin nedeni; aynı eğri üzerinde kalındıkça tüketilen mallardan birinin miktarı azaltıldığı zaman toplam faydanın azalmaması için diğer mal miktarının artırılması gerekecektir.

Sürekli ikame yapıldığında tüketimi azaltılan maldan her defasında daha büyük bir marjinal fayda kaybı yaşanırken, yerine ikame edilen maldan her defasında daha az bir marjinal fayda elde edilecektir. Bu durumda tüketimi azaltılan malın her birimi yerine tüketimi artırılan maldan her defasında daha çok tüketmek gerekecektir. O halde mallardan birinin tüketimi azaltılıp diğer malın tüketimi artırılırken ikame oranı (birbiri yerine kullanılma oranı) sabit kalmayıp azalacaktır.

Marjinal İkame Oranı: Aynı fayda düzeyini koruyabilmek için, bir malın bir biriminden vazgeçildiği zaman öteki maldan ikame edilmesi gereken miktarı ifade eden bir kavramdır.

$$\text{Marjinal İkame Oranı } MRS = \frac{\text{Tüketiminden Vazgeçilen Mal Miktarı}}{\text{Yerine İkame Edilen Mal Miktarı}} \quad \text{olarak hesaplanır.}$$

A noktasından B noktasına geçişte marjinal ikame oranı;

$$MRS_{Y,X}^A = \frac{\Delta Y}{\Delta X} = \frac{2}{2} = 1 \quad \text{dir.}$$

B'den C'ye geçişte marjinal ikame oranı;

$$MRS_{Y,X}^B = \frac{\Delta Y}{\Delta X} = \frac{2}{4} = 0,5 \quad \text{dir.}$$

Görüldüğü gibi bir farksızlık eğrisi üzerinde yukarıdan aşağıya doğru hareket edildikçe, dikey ekseninde yer alan malın yatay eksenindeki mal ile marjinal (yani ilave) ikame oranı düşmektedir. Bunun nedeni "azalan marjinal fayda ilkesi"dir.

Farksızlık eğrisine bakınca iki malın birlikte toplam faydasını gösteren bu fonksiyonun azalan eğimli bir fonksiyon olduğunu ve her noktasındaki eğimin farklı olacağını söyleyebiliriz. Çünkü ancak bir doğrunun her noktasındaki eğimi aynıdır.

Farksızlık eğrisinin her nokta için eğimi $\frac{\Delta Y}{\Delta X}$ ile yani marjinal ikame oranı ile ölçülür.

Çünkü farksızlık eğrisinin eğimini belirleyen marjinal ikame oranıdır. İkame oranı hiç değişmese, $\frac{\Delta Y}{\Delta X}$ sabit kalsaydı, eğim de sabit olurdu.

O halde farksızlık eğrisi üzerindeki herhangi bir noktanın eğimi o noktadan teğet geçen doğrunun eğimine eşit olacaktır.

Yine marjinal ikame oranının derecesi, yani farksızlık eğrisinin eğimi o nokta itibarıyla malların marjinal faydalarının birbirine oranına eşit olacaktır. B noktasındaki ikamede 2 birim Y malı azaltılmasında 4 birim X malı artırarak aynı toplam faydayı koruyabiliyorsak o noktada Y'nin marjinal faydasının X'in marjinal faydasının 2 katı olduğunu söyleyebiliriz. O zaman B noktası için marjinal ikame oranı;

$$MRS_{Y,X}^B = \frac{\Delta Y}{\Delta X} = - \frac{\frac{\Delta U}{\Delta X}}{\frac{\Delta U}{\Delta Y}}$$

şeklinde yazılır. Burada ikame oranını belirleyen X malının marjinal

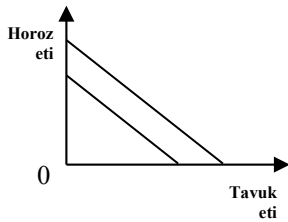
faydasının, Y malının marjinal faydasına oranıdır.

Örneğin; B noktasında X malının marjinal faydası 50, Y malının marjinal faydası 100 ise marjinal ikame oranı $\frac{\Delta Y}{\Delta X} = \frac{1}{2}$ olacaktır. Yani bir birim Y azaltıldığında aynı fayda düzeyini koruyabilmek için 2 birim X malı artırılması gerekecektir. O halde toplarsak "farksızlık eğrisi üzerindeki herhangi bir noktanın eğimi marjinal ikame oranına yani, o noktadan teğet geçen doğrunun eğimi olan $\frac{\Delta Y}{\Delta X}$ 'e eşittir.

Tipik farksızlık eğrilerinde dikey ekseninde yer alan malın, yatay ekseninde yer alan mal ile marjinal (ilave) ikame oranı gittikçe azalacağından farksızlık eğrisinin eğimi gittikçe azalacak ve eğri dışbükey bir yapıda olacaktır.

Bunun yanı sıra belli varsayımlar altında farklı tiplerde (atipik) farksızlık eğrileri de olabilecektir. Şimdi bunları inceleyelim:

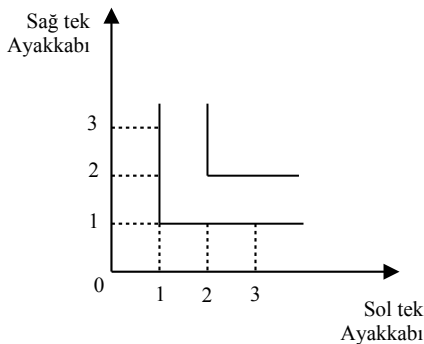
a- Malların Birbirinin Tam İkamesi Olduğu Durumda Farksızlık Eğrileri

Mallardan biri horoz eti, biri tavuk eti gibi birbirlerini tam ikame edebilen mallar söz konusu olduğunda farksızlık eğrisi doğrusal ve eksenleri kesebilen bir eğri olacaktır. Dolayısıyla marjinal ikame oranı sabit kalacaktır.

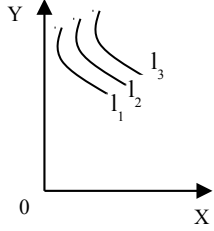
b- Birbirini İkame Edemeyen Malların Farksızlık Eğrileri

Mallardan biri ayakkabının sağ teki, diğeri sol teki olduğunda aralarında bir ikame söz konusu olmayacağından farksızlık eğrisi köşeli bir biçimde olacaktır.

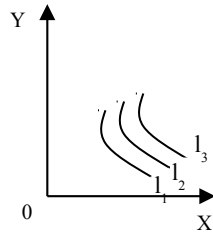

Farksızlık eğrilerinin değişik tiplerini de gördükten sonra tekrar tüketicimizin davranışını incelemeye dönelim. Her tüketicinin kendine ait bir farksızlık eğrileri sistemi olacaktır. Tüketicinin zevk ve tercih yapısını yansıtan bu farksızlık eğrileri sistemi iki mal düzleminde mallara ilişkin tercih yapısına göre eksenlerdeki yer alan mallardan herhangi birine daha yakın olabilecektir.

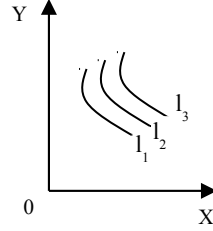
Kendine ait tercih sistemini oluşturmuş olan tüketicinin tercih sisteminde, hangi farksızlık eğrisi üzerinde tüketim bileşimi oluşturacağı, malların fiyatı ve tüketicinin parasal bütçe olanaklarına bağlı olacaktır.

Tercihlerinde Y malına daha çok yer veren tüketicinin farksızlık eğrileri

Tercihlerinde X malına daha çok yer veren tüketicinin farksızlık eğrileri

Tercihlerinde her iki mala da aynı oranda yer veren tüketicinin farksızlık eğrileri

“Homo Econom

icus”luk varsayımı gereği tüketici belli bir bütçe olanağı ile alabileceği en yüksek faydayı sağlayan farksızlık eğrisi üzerinde tüketim bileşimini oluşturacaktır.

Şimdi ise tüketicimizin parasal bütçe kısıtını ve mal fiyatlarına göre belirlenecek bütçe kısıtı fonksiyonunu inceleyelim.

Bütçe Kısıtı Fonksiyonu (Bütçe Doğrusu):

Tüketicimizin parasal bütçesi $M= 1000$ birim TL,

X malı fiyatı $P_x= 50$ birim TL,

Y malı fiyatı $P_y= 40$ birim TL olsun. Bu durumda tüketicimiz tüm parasal olanağı

ile X malı almak istediğinde $X = \frac{M}{P_x} = \frac{1000}{50} = 20$ birim X alabilecektir.

Yine tüm parasal olanağı ile Y malı almak istediğinde $Y = \frac{M}{P_y} = \frac{1000}{40} = 25$ birim Y alabilecektir.

İki malı birlikte tüketme durumunda ise tüm bütçe olanağını iki mala bölüştürecektir.

İki malın birlikte kullanıldığı durumda bütçe kısıtı $M=P_x.X+P_y.Y$ biçiminde olacaktır. Elde ettiğimiz bu bütçe kısıtı denkleminde mallardan birini bağımlı değişken haline getirerek bütçe fonksiyonunu elde edebiliriz.

Y malını bağımlı değişken olarak alırsak; denkleminizi;

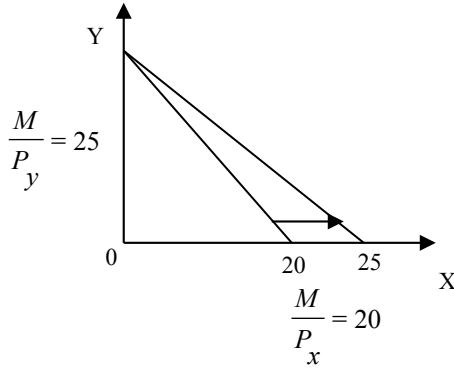
$$Y = \frac{M}{P_y} - \frac{P_x}{P_y} \cdot X \quad \text{şeklinde yazabiliriz.}$$

Görüldüğü gibi bütçe doğrusu $Y=a-bx$ gibi bir azalan doğru fonksiyonudur. Fonksiyonun birinci terimi olan (a) yani $\frac{M}{P_y}$ bağımsız değişkenimizin değerinin sıfır olması durumunda bağımlı değişkenimiz Y'nin alacağı maksimum değeri, yani Y malından alınabilecek maksimum miktarı (-b) fonksiyonumuzun eğim derecesini yani bir birimlik X artışı karşısında Y'de oluşacak azalmayı ve (X) ise bağımsız değişkenimiz olan X malını gösterir.

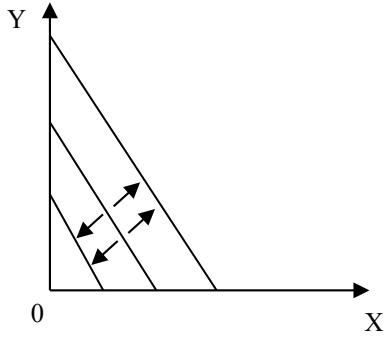
Fonksiyonumuzu çizersek;

Aşağıdaki fonksiyonumuza bakarsak bütçe doğrusunun eğiminin X malı fiyatının, Y malının fiyatına oranı olan $-\frac{P_x}{P_y}$ 'ye eşit olduğunu görürüz. Bu durumda bütçe fonksiyonu eğimi

$$-\frac{P_x}{P_y} = \frac{50}{40} = 1,25 \quad \text{olacaktır.}$$

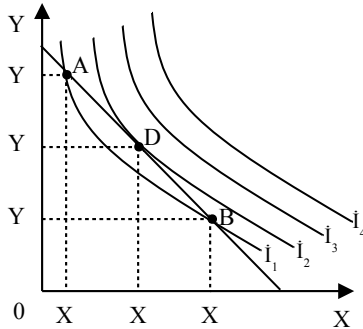

Görüldüğü gibi mallardan herhangi birinin fiyatı veya aynı oranda ve aynı yönde olmamak üzere ikisinin birden fiyatı değiştiğinde bütçe doğrusunun eğimi değişecektir.

Mallardan ikisinin de fiyatı aynı oranda artar veya azalır, bütçe doğrusunun eğimi değişmeden sağa veya sola kayacaktır. Aynı durum malların fiyatları sabitken parasal bütçenin artması veya azalmasında da geçerlidir. Parasal bütçe artarsa bütçe doğrusu aynı eğimde kalmak üzere sağa, azalır, sola kayar.

Bütçe fonksiyonumuza ilişkin bu incelemelerimizi tamamladıktan sonra şimdi belli bir bütçe olanakları ve sabit mal fiyatları ile karşı karşıya olan tüketicimizin bu parasal olanağında bireysel fayda maksimizasyonunu nasıl oluşturduğunu yani, tüketici dengesini Ordinal yaklaşıma göre inceleyelim.

Şekildeki gibi bir bütçe kısıtına sahip tüketicimizin bütçe olanakları, I_3 ve I_4 farksızlık eğrileri üzerinde olacak bir tüketim bileşimini gerçekleştirmeye yetmeyecektir.

Tüketici bu bütçe olanağı ile dilerse A noktasının ifade ettiği mal bileşimi veya B noktasının ifade ettiği mal bileşimini seçerek I_1 farksızlık eğrisinde aynı toplam faydayı iki durumda da elde edebilecektir.

Fakat fayda maksimizasyonu güdüsüyle davranan tüketicimiz bu bütçe olanağı ile D noktasının ifade ettiği tüketim bileşimini seçecek ve I_2 farksızlık eğrisi üzerinde faydasını maksimize edecektir.

Görüldüğü gibi D noktasında farksızlık eğrisi bütçe doğrusuna teğet olmaktadır. D noktası hem farksızlık eğrisi hem de bütçe doğrusu üzerinde bir noktadır. "Bir eğrinin herhangi bir noktasının eğimi o noktadan teğet geçen doğrunun eğimine eşit olacağından" D noktasında bütçe doğrusunun eğimi farksızlık eğrisinin eğimine yani, marjinal ikame oranına eşit olacaktır. Denge noktası için;

$$MRS_{Y,X}^D = \frac{\Delta Y}{\Delta X} = \frac{\frac{\Delta U}{\Delta X}}{\frac{\Delta U}{\Delta Y}} = - \frac{P_x}{P_y} \quad \text{dengein cebirsel ifadesi olacaktır.}$$

Yani tüketici dengesinde malların marjinal faydalarının birbirine oranı (farksızlık eğrisinin eğimi), fiyatlarının da birbirine oranına (bütçe doğrusunun eğimine) eşit olacaktır. Bu durumda Kardinal yaklaşımın tüketici dengesi koşulu olan "eş marjinal fayda" da gerçekleşmiş olacaktır.

Örneğin; tüketici dengede iken X malının fiyatı 50, Y malının fiyatı 40 ve X malının marjinal faydası 100 ise, Y malının marjinal faydası 80 olacaktır. Bu durumda her malın marjinal faydasını fiyatına bölersek dengede "eş marjinal fayda" nın sağlandığını görürüz.

$$2 = \frac{100}{50} = \frac{\frac{\Delta U}{\Delta X}}{P_x} = \frac{\frac{\Delta U}{\Delta Y}}{P_y} = \frac{80}{40} = 2 \quad \text{Bu durumda denge noktasında ikamenin söz konusu olmayacağı}$$

açıktır.

Fakat yukarıdaki şekilde B noktasına bakarsak o noktada bütçe doğrusunun eğiminin, farksızlık eğrisinin eğiminden büyük olduğunu görürüz. Yine X malı fiyatı 50, Y malı fiyatı 40 olduğundan -

$$\frac{P_x}{P_y} = \frac{50}{40} = 1,25 \quad \text{ise,}$$

X malının marjinal faydası 100 olduğunda Y malının marjinal faydası B noktasında 80'den fazla olacaktır. Y malının marjinal faydasının 100 olduğunu yani farksızlık eğrisinin eğiminin;

$$\frac{\frac{\Delta U}{\Delta X}}{\frac{\Delta U}{\Delta Y}} = \frac{100}{80} = 1,25$$

olduğunu varsayalım. Bu durumda;

$$2 = \frac{100}{50} = \frac{\frac{\Delta U}{\Delta X}}{P_x} < \frac{\frac{\Delta U}{\Delta Y}}{P_y} = \frac{100}{40} = 2,5 \quad \text{B noktasında harcanan son liralara ile Y malından 2,5 birim, X malından 2}$$

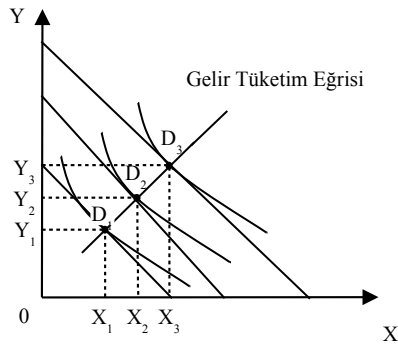
birim fayda alınmaktadır. Tüketicimiz bu durumda ikame yapmaya başlayacak ve Y malının tüketimini artırıp X malının tüketimini azaltacak, bütçe doğrusu üzerinde D noktasında bu ikame son bulacaktır. Diğer koşullar değişmediği sürece (Bütçesi, malların fiyatları zevk ve tercihleri) tüketicimiz tüketim bileşimini değiştirmeyecektir.

Tüketici Dengesinin Değişimi

Tüketici dengesini incelerken tüketicimizin parasal bütçe olanaklarının, malların fiyatlarının ve zevk ve tercihlerinin sabit olduğunu varsaydık. Analizimize zaman unsurunu kattığımızda bunların herhangi birinin zaman içerisinde değişimi tüketici dengesini değiştirecektir. Tüketici dengesini değiştirebilecek bu durumları sırayla inceleyelim.

1- Tüketicinin Bütçesinin Değişiminin Dengeye Etkisi

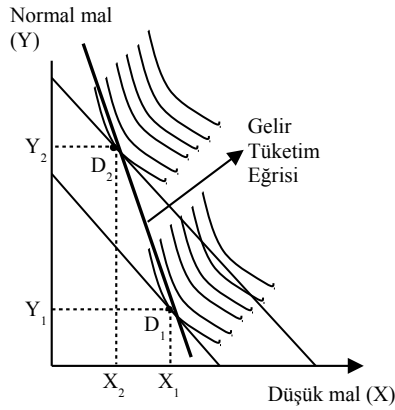
Şekilde tüketicinin parasal olanaklarının artması sonucu (mal fiyatları değişmediğinden bütçe doğrusunun eğimi ve zevk ve tercihleri değişmediği için farksızlık eğrileri paftası sabit kalacağından) tüketici dengesi D_1 'den D_2 , D_3 gibi yeni fayda maksimizasyonunu sağlandığı noktalara kaymıştır.

Bütçesi artan tüketicimiz görüldüğü gibi bu bütçe artışıyla her iki malın tüketimini artırmıştır. Bu iki malın da tüketicimiz açısından “normal mal” olduğunu söyleyebiliriz (Gelir artışı karşısında tüketimi artırılan mallara normal mal, azaltılan mallara düşük mal adı verilir). Oluşan tüketici denge noktalarından geçen eğriye ise “Gelir Tüketim Eğrisi” adı verilir.

Gelir Tüketim Eğrisi: Tüketicinin parasal olanaklarının (bütçesinin) değişmesi durumunda oluşan yeni denge noktalarının geometrik yeridir. Gelir tüketim eğrisinin biçimi hep yukarıdaki gibi olmaz. Eğer mallardan birisi tüketicimiz için “düşük mal” olsaydı Gelir Tüketim Eğrisi aşağıdaki gibi olurdu.

Tüketicimiz için X malının düşük mal olduğunu varsayalım. Bu durumda bütçe olanakları artan tüketicimiz X malının azaltırken normal mal olan Y’yi artıracaktır. Şekilde görüleceği üzere geliri artan tüketicimizin tercih sistemi bu gelir artışıyla değişmiş ve Y malına doğru kaymıştır.

Bu durum gelir artışının zevk ve tercihleri değiştirmesinin bir sonucudur. Ayrıca gelir değişmeden de zevk ve tercihler değişebilir. Bu durumu birazdan inceleyeceğiz.

Gelir değişmelerinin malların tüketimi üzerinde oluşturacağı etki “Engel Eğrileri” ile incelendiğinden, Gelir Tüketim Eğrisinden ilgili malların Engel Eğrisi elde edilebilir. Bu durumu “talep esnekliği” konusunu incelerken göreceğiz.

2- Malların Fiyatlarının Değişmesinin Dengeye Etkisi

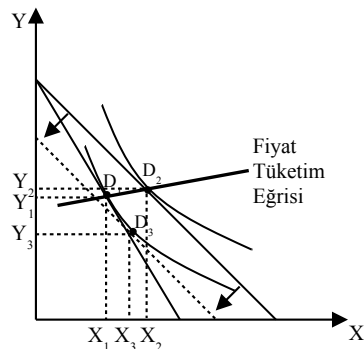
Malların fiyatlarının değişiminde birkaç farklı olasılık olabilir. Bunlar;

- Mallardan birinin fiyatı sabitken, diğer malın fiyatı değişebilir.
- Mallardan birinin fiyatı artarken, diğer malın fiyatı aynı oranda düşebilir.
- Mallardan birinin fiyatı artarken, diğer mal fiyatı daha fazla düşebilir.
- Malların her ikisinin de fiyatı aynı oranda düşüp, artabilir.

Yukarıdaki olasılıklardan ilk üçünde bütçe doğrusunun eğimi değişir. Dördüncü durumda ise bütçe doğrusunun eğimi değişmezken, aynı gelir değişmesinde olduğu gibi paralelce orijine yaklaşır, uzaklaşabilir.

Şimdi bu dört durumu sırasıyla inceleyelim:

a- Mallardan birinin fiyatı sabitken diğer malın fiyatının değişmesi

Şekildeki X malının fiyatının düşmesi sonucu tüketici D1 noktasında iken D2 denge noktasında dengeye gelmiştir. Fiyatı düşen X malının tüketiminin X1’den X2’ye artması fiyat düşmesinin yarattığı toplam etkidir.

X'in fiyatının düşmesinin yarattığı toplam etki iki ayrı etkinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bu etkiler gelir ve ikame etkileridir.

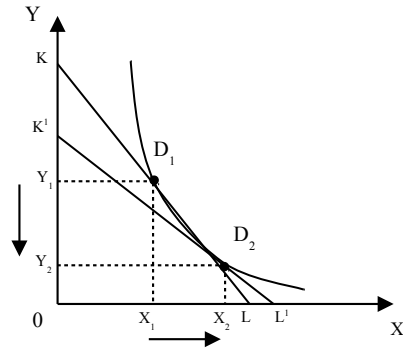
Gelir Etkisi: Tüketicinin karşılaştığı mallardan birinin fiyatının düşmesi reel olarak gelir artışı yaratır. Tüketici artan bu gelir ile fiyatı düşen mal ve diğer mallardan daha çok satın alma olanağına kavuşur. Buna fiyat düşmesinin yarattığı gelir etkisi denir. Şekilde gelir etkisi nedeniyle X'in tüketiminde oluşan artışı görmek için fiyat düşmesinden sonra oluşan yeni bütçe doğrusunu artan gelir kadar sola kaydırmak gerekir. Şekilde D_3-D_2 arası (X_3-X_2 arası) gelir etkisidir.

İkame Etkisi: Mallardan birinin fiyatının düşmesi, fiyatı düşen malı diğer mallara göre daha ucuz hale getireceğinden tüketicinin talebi düşen mal lehine değişecektir. Şekilde X_1-X_3 arası.

Hicks, gelir ve ikame etkilerini geometrik olarak yukarıdaki gibi incelemiştir. Slutsky ise matematiksel denklemini geliştirmiştir.

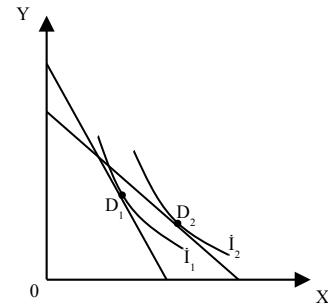
Mallardan birisinin fiyatı diğer mal fiyatı sabitken değiştiğinde ortaya çıkan yeni denge noktalarından geçtiği düşünülen eğriye "fiyat tüketim eğrisi" adı verilir. (Şekilde D_1-D_2 'den geçen eğri) Fiyat tüketim eğrisinden bir malın talep eğrisi elde edilebilir.

b- Mallardan birinin fiyatı artarken diğer malın fiyatının aynı oranda düşmesi

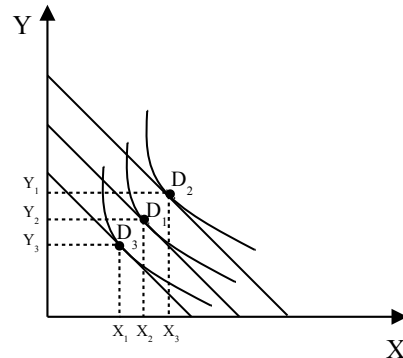
Tüketicinin parasal bütçesi (geliri) sabitken mallardan birinin fiyatı (Y malı) artarken, X malı fiyatı aynı oranda düştüğünden tüketicinin reel olarak gelirinde bir artış olmamış, herhangi bir gelir etkisi olmadan sadece ikame etkisi gerçekleşmiştir. Tüketici Aynı farksızlık eğrisi üzerinde malları birbirine ikame etmiştir.

c- Mallardan birinin fiyatı artarken, diğer mal fiyatının daha fazla düşmesi

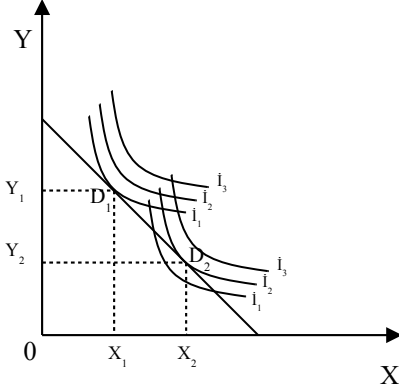
Y malının fiyatında belli bir yükselme olurken X malı fiyatı daha fazla düşerse bu durum bir reel gelir artışı yaratacağından tüketici daha yüksek bir tatmin düzeyini gösteren I_2 farksızlık eğrisi üzerine geçebilecektir.

d- Malların ikisinin de fiyatlarının aynı oranda artması veya düşmesi

Malların fiyatlarının her ikisinin de aynı oranda artması veya azalması durumunda nispi fiyatlar değişmeyeceğinden bütçe doğrusunun eğimi değişmeyecek ve mallar arası bir ikame söz konusu olmayacak ve sadece reel gelir etkisiyle daha yüksek yada daha düşük tatmin düzeylerine ulaşılacaktır.

3- Tüketicinin Zevk ve Tercihlerinin Değişmesinin Dengeye Etkisi

Tüketicinin zevk ve tercihlerinin değişmesi tümüyle tüketici farksızlık eğrileri paftasının mal düzleminde eksenlere doğru kayması sonucunu doğuracaktır.

Şekildeki tüketicimiz zevk ve tercihlerin değişmesi sonucu X malını, Y malına daha çok tercih eder hale gelmiş ve farksızlık eğrileri tümüyle kayarak X eksenine yaklaşmış, D₂ noktasında dengeye gelmiştir. Bütçesi ve mal fiyatları sabitken tüketicimiz için belli bir tüketim bileşiminde X malının marjinal faydası Y malının marjinal faydasına göre artış göstermiştir.

Bu durumda dengeye gelebilmek için X malı tüketimini artırıp Y malı tüketimini azaltmıştır.

Burada D₂ dengesinin D₁ dengesine göre tüketicimize daha yüksek bir tatmin sağlayan tüketim bileşimi olduğunu söyleyebiliriz. Tüketici davranışlarının rasyonel olacağı varsayımının bir sonucu olarak, malların fiyatları ve bütçesi sabitken bir tüketici tüketim bileşimini değiştiriyorsa bunu mutlaka daha yüksek bir tatmin düzeyine ulaşacağı için yapıyordur.

TALEP ANALİZİ

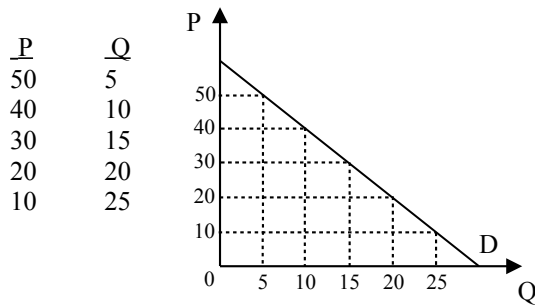
Talebin “ekonomik birimlerin satın alma gücü ile desteklenen ve çeşitli mal ve hizmetlere veya üretim faktörlerine yönelen satın alma istekleri” olduğunu biliyoruz. Bu bölümde tüketici birimlerin mal ve hizmetlere yönelik talebini analiz edeceğiz. Yine bunu yaparken talep miktarının hangi değişkenlerin bir fonksiyonu olduğunu göstererek başlayalım.

Talep miktarı; Q_D, İlgili malın fiyatı; P, diğer mal fiyatları P_D. Tüketicimizin gelir düzeyi; G, tüketici beklentileri B, zevk ve tercihleri; Z olduğunda talebe etki eden değişkenleri bir fonksiyon şeklinde gösterebiliriz:

$Q_D = f(P, P_D, G, Z, B, \dots)$ Talep miktarı Q_D bağımlı değişken ve (P, P_D, G, Z, B, ...) ise bağımsız değişkenlerdir. Bağımsız değişkenlerin hepsinin birden analize sokulduğu bir durumda bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında bir ilişki analiz etmek çok karışık bir durum yaratır. Burada analizimizi kolaylaştırmak için bir mikroanaliz tekniği olan “**Ceteris Paribus**” varsayımında bulunmamız gerekecektir. Talep üzerinde etkili olduğu düşünülen değişkenlerden fiyat dışındaki değişkenleri sabit varsayalım. Bu durumda talep miktarı sadece fiyatın fonksiyonu olacaktır. $Q_D = f(P)$

Diğer koşullar sabit iken genelde bir malın fiyatı ile talep miktarı arasındaki ilişki ters yönlü olacaktır. Yani fiyat düştükçe talep artacak, yükseldikçe talep azalacaktır. Bu durum “**talep kanunu**” olarak adlandırılır. Talep kanunu Ceteris-Paribus koşullarında geçerli bir kanundur.

O halde talep kanununun geçerli olduğu bir durumda bir malın fiyatı ile talep miktarı arasındaki ilişkiyi analiz edelim.

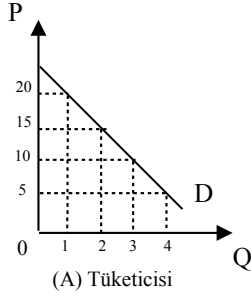

İlgili malın değişik fiyatlarından talep edilen miktarları gösteren talep tablosu değerlerine göre; bağımsız değişkenin dikey ekseninde, bağımlı değişkenin yatay ekseninde gösterildiği bir düzlem oluşturduğumuzda talep eğrisi negatif eğimli (azalan eğimli) bir eğri olarak karşımıza çıkacaktır.

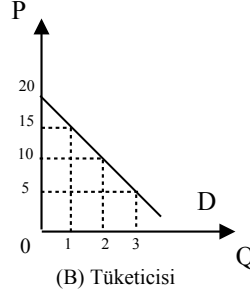
Talep eğrisinin negatif eğimli olması bir malın fiyatı değiştiğinde ortaya çıkan “gelir ve ikame” etkilerinin bir sonucudur. Tüketici dengesi incelememizde hatırlarsak bir malın fiyatı düştüğünde tüketici gelir ve ikame etkisi nedeniyle fiyatı düşen malın talebini artırıyordu.

Yukarıda elde ettiğimiz eğri bir tüketicinin “Bireysel talep eğrisi”dir.

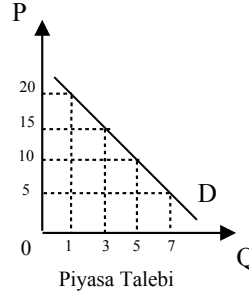
Piyasa Talebi ise; Belirli bir piyasada bir malı talep eden tüm tüketicilerin o mala olan taleplerinin toplamıdır.

(A) Tüketicisi

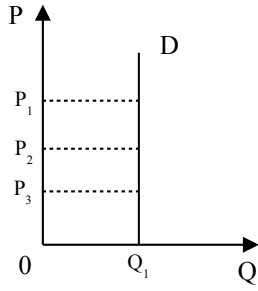
(B) Tüketicisi

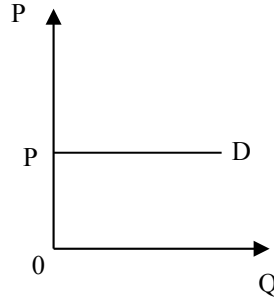
Piyasa Talebi

Piyasa talebinde; bir malın fiyatı düştüğünde o malı mevcut talep edenler talep miktarını artırırken, daha önceki fiyattan talep etmeyenlerde talep etmeye başlayacaklarından malın piyasa talep eğrisi daha yatık olacaktır.

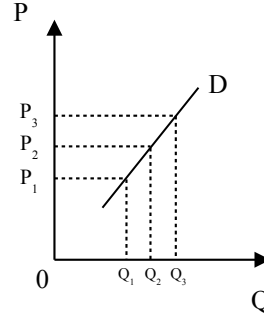
Talep kanunu gereği talep eğrilerinin genelde negatif eğimli olacaklarından bahsetmiştik; ancak bazı durumlarda negatif eğimli olmayan talep eğrilerine de rastlayabilmekteyiz. Bunlar;

Fiyattan bağımsız, sabit bir miktarda talep edilen malların talep eğrisi. (Tuz, tabut gibi)

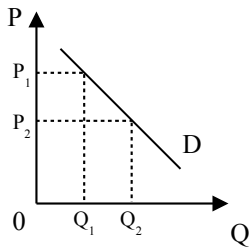

Sadece tek bir fiyattan talep edilen mallara ait talep eğrisi (Tam rekabet piyasasında firma malına olan talep)

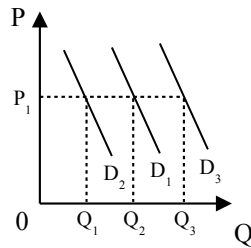

Giffen mallara ait pozitif eğimli talep eğrisi

Normal talep eğrisinde fiyatın değişimi talep miktarını değiştirir. Fiyat değişimi sonucu “**talep miktarının değişmesi**” ile “**talebin değişmesi**” farklı kavramlardır.

Şekilde fiyat düştüğü için talep miktarı değişmiştir

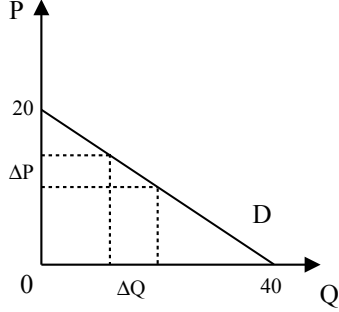
Talep değişmesi ise fiyat dışı faktörlerin (Ceteris-Paribus kabul ettiğimiz faktörlerin) değişmesinden kaynaklanır. Örn: Normal bir mal için aynı fiyat düzeyinde gelir artarsa daha çok talep edileceğinden talep eğrisi sağa kayar.

Talebin Sadece Fiyatın Fonksiyonu Olduğu Durumda Talep Fonksiyonu:

Şekildeki gibi doğrusal bir talep fonksiyonunu cebirsel olarak yazarsak;

$Q_D=40-2P$ biçiminde gösteririz.

Fiyat sıfır iken talep miktarı 40 tır. -2 miktarın fiyattan etkileme katsayısıdır. Bir birim fiyat değişimi iki birim miktarı değiştirir. $\frac{\Delta Q}{\Delta P} = -2$ 'dir.

TALEBİN ESNEKLİĞİ

Genel olarak esneklik bir bağımlı değişkenin fonksiyonel ilişki içinde olduğu bağımsız değişkenlerdeki değişimlere karşı gösterdiği duyarlılık olarak tanımlanır. Talep esnekliğinde bağımlı değişken olan talep miktarının, bağımsız değişkenler olan, fiyat, diğer mal fiyatları, tüketici gelir düzeyi gibi sayısal (kantitatif) olarak ölçülebilen değişkenlere karşı olan duyarlılığı ölçülür. Daha önceki talep fonksiyonumuzu tekrar yazarsak;

$Q_D=f(P, P_D, G)$ gibi talebin esnekliğini bu üç bağımsız değişken açısından inceleyeceğiz. Yine esneklik (duyarlılık) incelememizde bağımsız değişkenlerin belli bir oransal (yüzde) değişmesi karşısında, bağımlı değişkende oluşturacağı oransal (yüzde) değişme incelenecektir. Yani değişkenlerdeki değişimler mutlak değil oransal (yüzde) değişme olarak ele alınacaktır.

$$\text{Talebin fiyat esnekliğinde} \quad \frac{\text{Talep miktarındaki oransal (yüzde) değişme}}{\text{Malın fiyatındaki oransal (yüzde) değişme}} = \text{Esneklik}$$

şeklinde yani, talep miktarındaki oransal değişimin, fiyattaki oransal değişmeye oranı olarak hesaplanır.

Talebin diğer mal fiyatlarına göre esnekliğinde (çapraz esneklik) ise yine bağımlı değişkenimiz olan talep miktarının, diğer malların fiyatındaki oransal değişmeye gösterdiği duyarlılık olarak ölçülür.

$$\text{Talebin çapraz fiyat esnekliği} = \frac{\text{Talep miktarındaki oransal (yüzde) değişme}}{\text{Diğer malların fiyatındaki oransal (yüzde) değişme}}$$

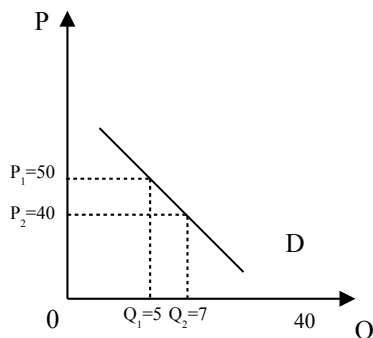
şeklinde hesaplanır.

Talebin gelir esnekliğinde ise gelirdeki oransal değişmeye karşı ilgili malın talep miktarında oluşacak oransal değişme hesaplanır.

Şimdi analizimize talebin fiyat esnekliğinden başlayalım.

$$\text{1. Talebin Fiyat Esnekliği:} \quad \frac{\frac{\Delta Q}{Q}}{\frac{\Delta P}{P}} = \frac{Q_2 - Q_1}{Q_1} \cdot \frac{P_1}{P_2 - P_1}$$

biçiminde hesaplandığında talep eğrisi üzerinde bir noktada iken o noktada fiyattaki yüzde değişimin miktarda oluşturacağı yüzde değişimi hesaplamış oluruz. Bu formül ile hesapladığımız esnekliğe **talebin nokta fiyat esnekliği** adını veririz.

Örnek:

Talep eğrisi üzerinde A noktasında fiyattaki oransal değişimin miktarda yaratılmış olduğu oransal değişmeyi hesaplayalım.

$$e = \frac{\frac{Q_2 - Q_1}{P_2 - P_1}}{\frac{Q_1}{P_1}} = \frac{\frac{7 - 5}{40 - 50}}{\frac{5}{50}} = \frac{\frac{2}{-10}}{\frac{5}{50}} = \frac{2}{5} \cdot \frac{50}{-10} = \frac{100}{-50} = -2$$

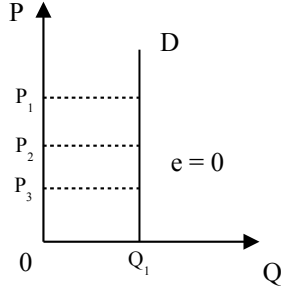
A noktası için talebin fiyat esnekliği 2 olacaktır.

Not: Talebin fiyat esnekliğinde farklı bir esneklik formülü olarak Yay (Aralık) esnekliği formülü de kullanılır.

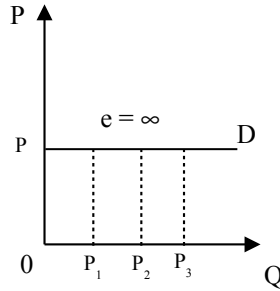
$$\text{Talebin yay esnekliği} = \frac{\frac{Q_2 - Q_1}{\frac{Q_2 + Q_1}{2}}}{\frac{P_2 - P_1}{\frac{P_2 + P_1}{2}}} \text{ bu formülle şekildeki A ve B noktaları ortasındaki bir esneklik}$$

değeri hesaplanmış olacaktır. Talep eğrisinde esneklik oransal olarak incelendiğinden bir talep eğrisinde her noktada farklı esneklik değerleri olacaktır.

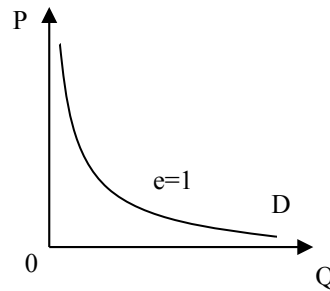
Fakat esnekliği her noktasında aynı olan üç tip talep eğrisi vardır.

Şekildeki gibi bir talep fonksiyonunda fiyat değişimi talebi etkilemiyorsa esneklik sıfır değerini alır. $Y=a-bx$ bir talep fonksiyonu olduğunda (b) katsayısının değeri sıfır ise böyle bir eğri geçerlidir.

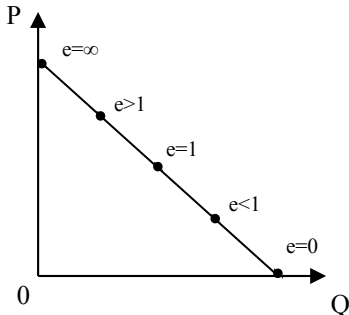

Şekildeki gibi bir talep fonksiyonunda ise tek bir fiyattan talep söz konusu ise esneklik sonsuz olacaktır.

Şekildeki gibi bir ikizkenar hiperbol şeklinde talep eğrisinde ise her fiyat düzeyinde esneklik bire eşit olacaktır.

Doğrusal bir talep eğrisinde ise yüksek fiyat düzeylerinde fiyattaki belli bir değişimin miktar üzerinde oluşturacağı nispi değişiklik kendisinden fazla olacağından esneklik 1'den büyük, düşük fiyat düzeylerinde ise 1'den küçük olur.

Doğrusal talep eğrisinde $\frac{\Delta Q}{\Delta P}$

$Q_D=120-2P$ biçiminde verilmiş olan talep fonksiyonunda (-2)'yi gösterir.

Bunu fonksiyon eğiminin tersi olarak kabul ederiz.

$$\frac{\frac{\Delta Q}{P}}{\frac{\Delta P}{P}} = \frac{\Delta Q}{Q} \cdot \frac{\Delta P}{P} = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \cdot \frac{P}{Q}$$

eşitliğinde $\frac{\Delta Q}{\Delta P}$ fonksiyondaki (-2) yi gösterir. Bir talep

fonksiyonunda eğim belli iken verilen bir fiyat düzeyinde talebin o noktadaki esneklik değeri hesaplanabilir.

Örnek: Talep fonksiyonu $Q_D=40-2P$ olduğunda $P=10$ ise talebin nokta fiyat esnekliği;

$Q_D=40-2 \cdot 10$ ve $Q_D=20$ yani $P=10$ ise $Q=20$ olarak bulunur. Fonksiyonun eğiminin tersi -2 olduğundan;

$$\frac{\Delta Q}{\Delta P} \cdot \frac{P}{Q} = -2 \cdot \frac{10}{20} = \frac{20}{20} = 1$$

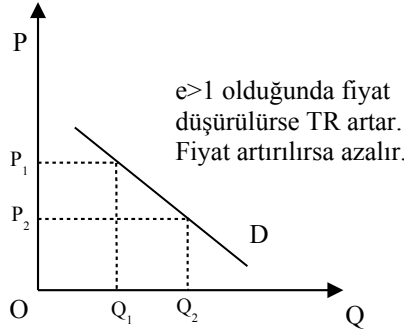
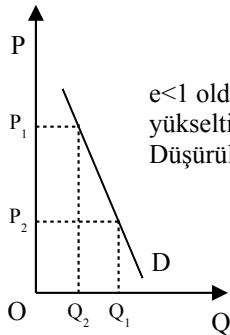
esneklik 1 olarak bulunur.

Talebin fiyat esnekliği bir malın değişik fiyatlarındaki değişmelerin talep miktarı üzerinde oluşturacağı değişmeler açısından da ele alınabilir. Bu sayede değişik malların talep esnekliklerinin karşılaştırılması mümkün olur.

Malların talebinin esnekliği üzerinde etkili olan faktörler

- Mala harcanan toplam paranın tüketici bütçesindeki payı yüksek ise tüketici malın fiyatındaki değişmelere daha duyarlı olacağından ilgili malın talebinin fiyat esnekliği yüksek olacaktır. Ters durumda ise esneklik düşük olur.
- Bir malın ikame malları çok ise talebinin fiyatı esnekliği yüksek olur. Bir fiyat değişmesinde bu maldan diğer mallara yönelme veya diğer mallardan bu mala yönelme yoğun olacağından fiyat değişimi karşısında talep miktarının değişmesi oldukça güçlü olur.
- İlgili malın marjinal faydası yavaşça azalıyorsa yine fiyat değişmesinde talebi güçlü etkilenir. Bir fiyat düşmesi malın talebini çok artırır.
- Esneklikte etkili bir diğer etken ise zamandır. Fiyat düşmesi üzerinden geçen zaman uzadıkça malın talebi daha çok artacaktır.

Malların talebinin fiyat esnekliği ile malı satan işletmenin toplam geliri arasında doğrudan bir ilişki vardır. Esnekliği birden büyük olan mallarda fiyattaki bir düşme talebi daha yüksek oranda artacağından işletmenin toplam geliri artar. Yine esnekliği düşük bir malda ise fiyat yükseltildiğinde talep miktarı azalacağından toplam gelir artacaktır. Esneklik $e=1$ olduğunda ise fiyat değişimi TR'yi değiştirmez. Toplam Gelir $TR=P \cdot Q$ 'dur.

2- Talebin Çapraz Fiyat Esnekliği

Çapraz fiyat esnekliğinde, ilgili malımızın talep miktarı başka bir malın fiyatındaki değişimlerden ne yönde etkilenir? Bunu inceleriz. Bu bakımdan malları tanımlarsak;

a- Tamamlayıcı mallar (Otomobil – Benzin gibi)

İlgili malımız otomobil olduğunda benzin fiyatlarındaki değişimler malımızın talep miktarını ters yönde etkiler.

$$e_{x,y} = \frac{\begin{matrix} (-) \\ X \text{ malı talebindeki} \\ \text{değişme} \\ \% \end{matrix}}{\begin{matrix} (+) \\ Y \text{ malı fiyatındaki} \\ \text{değişme} \\ \% \end{matrix}} \quad \text{olduğundan } e \text{ değeri } (-) \text{ çıkar.}$$

b- İkame mallar (Et-Tavuk gibi)

İlgili malımız et olduğunda tavuk fiyatındaki değişimler etin talebini doğru yönde etkiler.

$$e_{x,y} = \frac{\begin{matrix} (+) \\ X \text{ malı talebindeki} \\ \text{değişme} \\ \% \end{matrix}}{\begin{matrix} (+) \\ Y \text{ malı fiyatındaki} \\ \text{değişme} \\ \% \end{matrix}} \quad \text{olduğundan } e \text{ değeri } (+) \text{ çıkar.}$$

c- Bağımsız mallar (Buzdolabı – Pantolon gibi)

Mallar arasında herhangi bir ikame veya tamamlayıcılık ilişkisi söz konusu olmadığından çapraz fiyat esnekliği $e=0$ olur.

3- Talebin Gelir Esnekliği

Talebin gelir esnekliğinde ilgili malın talep miktarının tüketici gelirinin fonksiyonu olduğu varsayılır. $Q_D=f(G)$ gibi. Buna “Engel Fonksiyonu” adı verilir. Bu fonksiyonun geometrik bir çizimle gösterilmesine “Engel Eğrisi” adı verilir.

Engel eğrilerini ortaya koyan iktisatçı Engel tüketim mallarını üç ana gruba ayırmıştır.

a- Zorunlu tüketim malları (gıda gibi): Gelir arttıkça toplam harcama içindeki oranı azalan mallardır.

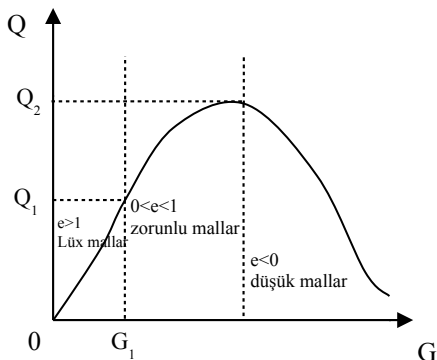
b- Giyim, barınma harcamaları gibi gelirle yaklaşık aynı oranda artan mallar.

c- Gelirdeki oransal artıştan daha fazla oranda artan lüks mallar.

$$\text{Gelir Esnekliği } e_g = \frac{\begin{matrix} \text{Malın talebindeki} \\ \text{değişme} \\ \% \end{matrix}}{\begin{matrix} \text{Tüketici gelirindeki} \\ \text{değişme} \\ \% \end{matrix}}$$

Tüketici gelirindeki artma karşısında talebi artan mallara topluca “normal mallar” adı verilir. Normal malların gelir esnekliği pozitif değerli olur.

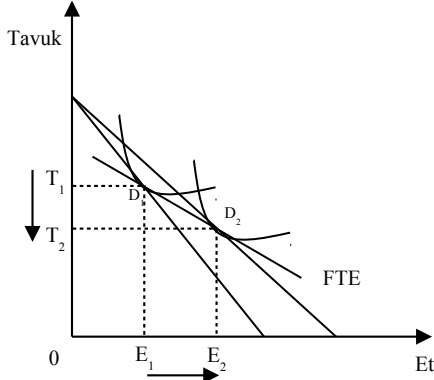
Talebin gelir esnekliği bazı özel mallarda negatif değer taşıyabilir. Bu mallara “düşük mal” adı verilir. Bu mallarda tüketicinin geliri arttığında talebinde azalma görülür. Engel eğrisi negatif eğimli olur.

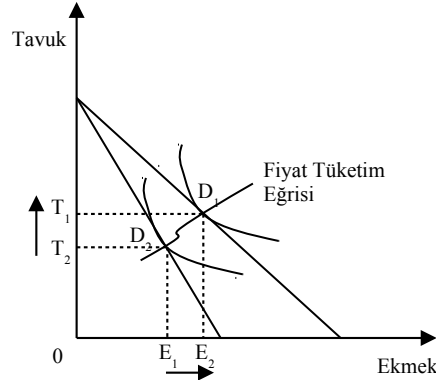
Not: Engel eğrileri “Gelir Tüketim Eğrisinden” elde edilir.

Fiyat Tüketim Eğrisinden Talep Eğrisinin Elde Edilişi

Tüketici dengesinde bir malın fiyatı, diğer koşullar sabit iken (ceteris-paribus) değiştiğinde oluşan yeni tüketici denge noktalarından geçtiği düşünülen eğriye Fiyat Tüketim Eğrisi adını vermiştik. Sadece bir malın fiyatının değişmesinin tüketici dengesinde oluşturacağı değişiklik ve fiyatı değişen malın talebinde oluşabilecek değişiklik, fiyatı değişen malın nasıl bir mal olduğuna göre farklılıklar gösterecektir. Örneğin; tüketici dengesinde bir malın fiyatı düştüğünde fiyatı düşen malın diğer mal ile ikamesi yoğun olabiliyorsa fiyatı düşen malın talebi daha fazla artacaktır (ikame etkisi nedeniyle). Yok eğer fiyatı düşen malın ikamesi yoksa veya daha fazla tüketmek toplam faydayı artırmayacaksa (tuz gibi) bu durumda fiyatı düşen malın talebinin artması beklenmez. Bu durumu iki ayrı şekilde inceleyelim.

Tavuk fiyatı sabitken et fiyatı düştüğünde oluşacak güçlü ikame etkisiyle etin talebi daha fazla artacaktır. Aynı bütçe ile tüketici tavuğa harcadığı toplam parayı azaltacağından ete harcanan toplam para artmış olacaktır. Etin fiyatındaki düşme ete harcanan toplam parayı artırdığı için etin talebinin esnekliği $e > 1$ olacaktır.

Bu kez ekmek fiyatındaki düşme gelir etkisi ile tavuk tüketimimizi artıracacağı için aynı bütçeye sahip tüketici tavuğa daha çok para harcamış olacağından ekmeğe harcanan para azalmıştır. Fiyatı düşen bir mala harcanan toplam para azalıyorsa $e < 1$ olacaktır.

Malların Talep Esnekliği ile Satıcı Toplam Geliri Arasındaki İlişki

Bir malın satışı sonucu elde edilen toplam gelir. $TR = P \cdot Q$ biçiminde ifade edilir. Bu durumda malın fiyatındaki değişmelerin talep miktarında oluşturabileceği değişiklik (talebin fiyat esnekliği) toplam geliri etkileyecektir.

Örneğin: $e > 1$ olduğunda fiyattaki değişmeler miktarı daha fazla oranda etkilerken, $e < 1$ olduğunda daha az etkileyecektir. $e = 1$ olduğunda ise fiyat değişimi toplam geliri etkilemeyecektir.

